Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska - Republika Słowacka 2007-2013

Wrzesień 2013

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PROGRAMIE 4

1.1. WSPÓLNY PROCES PRZYGOTOWANIA PROGRAMU 4
1.2. OBSZAR WSPARCIA PROGRAMU 5

2. ANALIZA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA 6

2.2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA 11
2.3. GOSPODARKA 12
2.4. LUDNOŚĆ 15

2.5.TURYSTYKA 20

2.6. DZIEDZICTWO HISTORYCZNE I KULTUROWE 21
2.7 WSKAŹNIKI KONTEKSTOWE 21
2.8. ANALIZA SWOT 23

3. DOŚWIADCZENIA W REALIZACJI WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ 25

3.1. PROGRAM WSPÓŁPRACY PRZYGRANICZNEJ PHARE 25
3.2. INICJATYWA WSPÓLNOTOWA INTERREG III A 26

4. ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z POLITYKAMI WSPÓLNOTOWYMI I NARODOWYMI 27

4.1. ZGODNOŚĆ Z POLITYKAMI WSPÓLNOTOWYMI 27
4.2. ZGODNOŚĆ Z POLITYKAMI NARODOWYMI 30
4.3. ZGODNOŚĆ Z INNYMI PROGRAMAMI OPERACYJNYMI 31

5. STRATEGIA 36

5.1. WSPÓLNA STRATEGIA TRANSGRANICZNA 36

6. OSIE PRIORYTETOWE 39

6.1. OSIE PRIORYTETOWE I OPIS TEMATÓW 41
6.1.1. Oś priorytetowa I: Rozwój infrastruktury transgranicznej 41
6.1.2. Oś priorytetowa II: Rozwój społeczno-gospodarczy 46
6.1.3. Oś priorytetowa III: Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty) 51
6.1.4. Oś priorytetowa IV: Pomoc techniczna 54
6.2. LISTA INTERWENCJI PODZIELONYCH ZE WZGLĘDU NA KATEGORIE 58

7. PLAN FINANSOWY 67

7.1. ROCZNY PLAN FINANSOWY WSPARCIA Z EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO 67
7.2. UDZIAŁ WSPÓLNOTOWY I PARTNERÓW KRAJOWYCH, WYSOKOŚĆ WSPARCIA Z EFRR 67
7.3. INDYKATYWNY PODZIAŁ WKŁADU WSPÓLNOTOWEGO WEDŁUG KATEGORII 68

8. SYSTEM WDRAŻANIA 69

8.1. POZIOM ZARZĄDZANIA PROGRAMEM 69
8.2. 1. DZIAŁALNOŚĆ STRUKTUR ZARZĄDZAJĄCYCH 70
8.2.2. Instytucja Zarządzająca 70
8.2.3. Instytucja Certyfikująca 71
8.2.4. Instytucja Audytowa 72
8.2.5. Instytucje Kontrolne 73
8.2.6 . Punkty Informacyjne 74
8.2.7. Regionalne Punkty Kontaktowe 75
8.2.8. Wspólny Sekretariat Techniczny 75
8.2.9. Komitet Monitorujący 75
8.3. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY 76
8.4. ZARZĄDZANIE FINANSOWE 78
8.4.1. Przepływy finansowe 78
8.4.2 Kontrola finansowa 80
8.5. PROCEDURA SKŁADANIA I OCENY WNIOSKÓW, REALIZACJA PROJEKTÓW 80
8.5.1. Przygotowanie wniosku 80
8.5.2. Składanie Wniosków 81
8.5.3. Ocena Formalna 82
8.5.4. Ocena Kwalifikowalności 83
8.5.5. Ocena Techniczna 83

8.5.6. Decyzje W Sprawie Współfinansowania I Podpisanie Umowy 84

9. ROZPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O PROGRAMIE I DZIAŁANIA PROMOCYJNE..... 84

10. TECHNOLOGIA INFORMACYJNA ORAZ PROCEDURY WYMIANY DANYCH KOMPUTEROWYCH MIĘDZY PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI A KOMISJĄ EUROPEJSKĄ ... 86

11. WYNIKI ANALIZY EX-ANTE I REKOMENDACJE I INFORMACJE NA TEMAT OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO..... 87

SPIS TABEL

Tabela 1. Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej 8
Tabela 2. Oczyszczalnie ścieków..... 9
Tabela 3. Udział ludności korzystającej z miejskich oczyszczalni ścieków w państwach europejskich..... 9
Tabela 4. PKB/mieszkańca w PPS (EUR) 12
Tabela 5. PKB/mieszkańca w Polsce i na Słowacji (EUR)..... 12
Źródło: www.stat.gov.pl, www.statistics.sk..... 13
Tabela 6. Struktura zatrudnienia 14
Tabela 7. Ludność pracująca i niepracująca według wieku w 2004 roku 17
Tabela 8. Ogólne wskaźniki zatrudnienia..... 17
Tabela 9. Wskaźnik urbanizacji w regionie wsparcia w Polsce i na Słowacji..... 18
Tabela 10. Wskaźnik urbanizacji w państwach europejskich 18
Tabela 11. Stopa bezrobocia w % na koniec miesiąca 19
Tabela 12. Wskaźniki kontekstowe 21
Tabela 13. Roczny plan finansowy wsparcia z EFRR..... 67
Tabela 14. Wspólnotowy i krajowy wkład (w EUR)..... 67

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PROGRAMIE

1.1. Wspólny proces przygotowania programu

W 2005 roku rozpoczęto przygotowania do Nowej Perspektywy Finansowej Unii Europejskiej 2007-2013. W nowym okresie programowania Inicjatywa Wspólnotowa INTERREG jest kontynuowana w ramach Celu 3 polityki spójności UE określanego jako Europejska Współpraca Terytorialna (EWT). Jednym z elementów EWT jest współpraca transgraniczna, której celem jest rozwój działań transgranicznych o wymiarze gospodarczym, społecznym i środowiskowym poprzez realizację wspólnych strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju terytorialnego.

Prace nad przygotowaniem dokumentu programowego dotyczącego współpracy polsko-słowackiej w ramach Nowej Perspektywie Finansowej rozpoczęto w grudniu 2005 roku spotkaniem przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego Rzeczpospolitej Polskiej (Instytucja Zarządzająca) oraz Ministerstwa Budownictwa i Rozwoju Regionalnego Republiki Słowackiej (Instytucja Krajowa).

W styczniu 2006 roku została powołana Grupa Robocza, w skład której weszli przedstawiciele:

- Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (Rzeczpospolita Polska), Ministerstwa Budownictwa i Rozwoju Regionalnego (Republika Słowacka);
- Wspólnego Sekretariatu Technicznego programu INTERREG III A Polska - Republika Słowacka;
- Urzędów Marszałkowskich województw: podkarpackiego, małopolskiego i śląskiego (Rzeczpospolita Polska);
- Wyższych Jednostek Terytorialnych krajów: Prešovskiego i Žilińskiego (Republika Słowacka);
- Euroregionów: Beskidy, Tatry i Karpackiego (Rzeczpospolita Polska).

Odbyły się następujące spotkania Grupy Roboczej:

- 30-31 stycznia 2006, Bratysława – pierwsze spotkanie polskich i słowackich członków Grupy Roboczej;
- 16-17 marca 2006, Kraków – drugie spotkanie polskich i słowackich członków Grupy Roboczej;
- 10-11 maja 2006, Turčianske Teplice (Žilinský Kraj) - trzecie spotkanie polskich i słowackich członków Grupy Roboczej;
- 13-14 lipca 2006, Myczkowce (województwo podkarpackie) - czwarte spotkanie polskich i słowackich członków Grupy Roboczej;
- 2-3 sierpnia 2006, Bratysława – spotkanie robocze przedstawicieli polskiego Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, słowackiego Ministerstwa Budownictwa i Rozwoju Regionalnego oraz Wspólnego Sekretariatu Technicznego;
- 9-10 sierpnia 2006, Warszawa - spotkanie polskiej części Grupy Roboczej;
- 23-24 sierpnia 2006, Vyšne Ružbachy (Prešovský Kraj) – piąte spotkanie polskich i słowackich członków Grupy Roboczej;
- 11-12 września 2006, Warszawa – spotkanie robocze przedstawicieli polskiego Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, słowackiego Ministerstwa Budownictwa i Rozwoju Regionalnego oraz Wspólnego Sekretariatu Technicznego;
- 20 września 2006, Warszawa – spotkanie polskiej części Grupy Roboczej;

- 3-4 października 2006, Wisła (województwo śląskie) - szóste spotkanie polskich i słowackich członków Grupy Roboczej;
- 22-23 listopada 2006, Bratysława - spotkanie robocze przedstawicieli polskiego Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, słowackiego Ministerstwa Budownictwa i Rozwoju Regionalnego oraz Wspólnego Sekretariatu Technicznego;
- 27-28 listopada 2006, Terchova (Žilinský Kraj) – siódme spotkanie polskich i słowackich członków Grupy Roboczej;
- 8 grudnia 2006, Warszawa - spotkanie robocze przedstawicieli polskiego Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, słowackiego Ministerstwa Budownictwa i Rozwoju Regionalnego, Wspólnego Sekretariatu Technicznego oraz przedstawicieli polskich województw i euroregionów.

Dokument ten został przygotowany w oparciu o zapisy Strategii Lizbońskiej oraz Goeteborskiej.

1.2. Obszar wsparcia programu

Obszar polsko-słowackiego pogranicza obejmuje 38 096 km² (22 314 km² po stronie polskiej i 15 782 km² po stronie słowackiej). Długość granicy państwowej Polski z Republiką Słowacką wynosi 541 km, co stanowi 15,40 % całkowitej długości granic Polski oraz 39,93 % całkowitej długości granic Republiki Słowackiej.

Obszar wsparcia programu obejmuje następujące jednostki terytorialne NTS III i NTS IV:

- Po polskiej stronie granicy – NTS III (podregiony): bielsko-bialski, nowosądecki, krośnieńsko-przemyski oraz NTS IV:
  - powiat oświęcimski (podregion krakowsko-tarnowski – NTS III),
  - powiat pszczyński (podregion centralny śląski – NTS III),
  - powiat rzeszowski oraz powiat grodzki Rzeszów (podregion rzeszowsko – tarnobrzeski – NTS III).
- Po słowackiej stronie granicy – NTS III (regiony) Kraj Žilinský oraz Kraj Prešovský.

Włączenie jednostek terytorialnych NTS IV z polskiej części pogranicza nastąpiło na prośbę władz samorządowych powiatów: pszczyńskiego, oświęcimskiego, rzeszowskiego i powiatu grodzkiego Rzeszów, przy poparciu Urzędów Marszałkowskich województw: śląskiego, małopolskiego i podkarpackiego.
Władze samorządowe w powiatach objętych programem: pszczyńskiego, oświęcimskiego, rzeszowskiego oraz powiatu grodzkiego Rzeszów współpracują z partnerami słowackimi na polu działań samorządowych, w zakresie kultury i sportu. Uczestnictwo tych jednostek w programie umożliwi dalszy rozwój oraz intensyfikację współpracy opartej na partnerstwie.

Rozszerzenie obszaru wsparcia nastąpiło także z uwagi na udokumentowaną współpracę w obszarze pogranicza, która rozwija się od czasu wdrażania programu Phare CBC Polska-Słowacja. Bilateralne kontakty i współpraca pomiędzy partnerami słowackimi i polskimi z powiatów: pszczyńskiego, oświęcimskiego, rzeszowskiego i powiatu grodzkiego Rzeszów rozwijały się także bez wsparcia z EFRR podczas wdrażania programu INTERREG IIIA Polska- Republika Słowacka 2004-2006. Zatem, konieczne jest umożliwienie tym powiatom dalszą intensyfikację działań wspierających współpracę ze słowackimi partnerami w nowym okresie programowania 2007-2013, poprzez włączenie do programu.

W powiatach: pszczyńskim, oświęcimskim, rzeszowskim oraz w powiecie grodzkim Rzeszów projekty będą realizowane zgodnie z art. 21 Rozporządzenia w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (zwanego dalej Rozporządzeniem EFRR) nr 1080/2006 dopuszczającym możliwość przyznania do 20% alokacji środków EFRR na program na realizację projektów na obszarach przyległych do zasadniczego obszaru wsparcia.

Głównym warunkiem kwalifikowalności partnera wiodącego i innych partnerów jest ich umiejscowienie na obszarze wsparcia. W odpowiednio uzasadnionych przypadkach oraz pod warunkiem uzyskania akceptacji Komitetu Monitorującego Programu, EFRR może w wysokości nie przekraczającej 20% kwoty swojego wkładu do Programu finansować wydatki poniesione przez partnerów (podmioty prawne zaliczane do jednej z kategorii określonych w Rozdziale 6.1) na obszarach przyległych do zasadniczego obszaru programu.

Podmioty prawne nie zaliczające się do jednej z kategorii określonych w rozdziałach 6.1.1-6.1.3 (Indykatywni beneficjenci końcowi) mogą dodatkowo uczestniczyć w przedsięwzięciach (jako „partnerzy dodatkowi"). Partnerzy dodatkowi muszą finansować swoje działania z własnych środków i nie są uprawnieni do otrzymywania funduszy z EFRR z Programu.

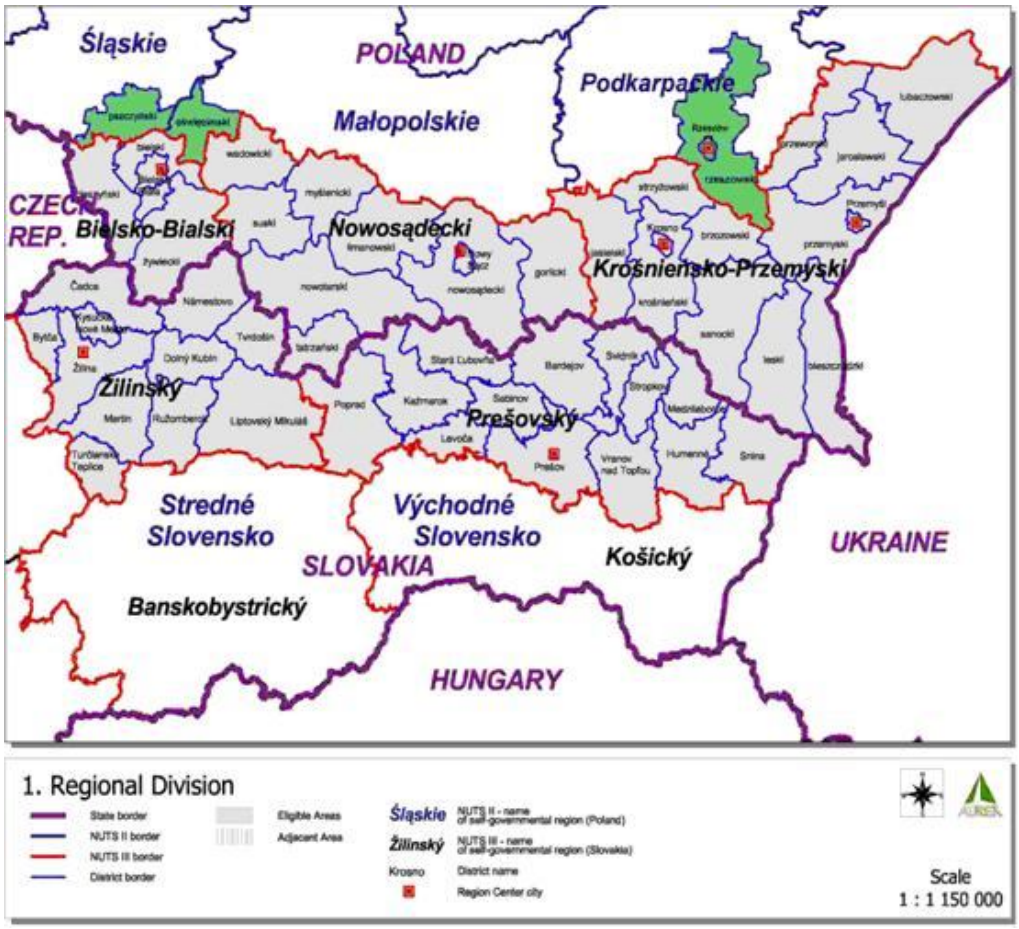

2. ANALIZA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA

Obszary położone po obu stronach granicy polsko-słowackiej wykazują wiele podobieństw pod względem językowym, kulturowym, historycznym, przyrodniczym i krajobrazowym. Na

przestrzeni wieków kultura polska i słowacka obszaru pogranicza rozwijały się oddziaływując na siebie bezpośrednio, co jest szczególnie widoczne na obszarze Orawy i Spisza. Podobieństwa obu narodów przyczyniły się do naturalnego utrzymywania kontaktów między ludnością polską i słowacką.

2.1. Środowisko przyrodnicze

Pogranicze polsko-słowackie charakteryzuje się dużą różnorodnością i unikalnością zasobów naturalnych. Typowym elementem krajobrazu są tereny górskie i leśne. Obszar wsparcia położony jest w Karpatach, które obejmują Centralne Karpaty Zachodnie z wysokogórskim masywem Tatr (najwyższy szczyt – Gerlach o wysokości 2665 m) oraz tektonicznym obniżeniem Podhala.

Obszar pogranicza należy do zlewiska Morza Bałtyckiego (dorzecze Wisły) i Morza Czarnego (dorzecze rzeki Wag).

Na obszarze tym występują bogate złoża wód mineralnych i termalnych, które wykorzystywane są do celów zdrowotnych oraz wypoczynkowych (baseny termalne i parki wodne). Znajdują się tu źródła wód mineralnych, wykorzystywane dla celów leczniczych (uzdrowiska) i konsumpcyjnych (rozlewnie wód mineralnych). Korzystne warunki klimatyczne sprzyjają zakładaniu uzdrowisk i specjalistycznych zakładów opieki medycznej, szczególnie w centralnej przygranicznej części obszaru wsparcia. Występują także inne bogactwa mineralne: sól, siarka, gaz ziemny, ropa naftowa oraz surowce skalne.

Pogranicze charakteryzuje się wysoką jakością środowiska naturalnego oraz nieznacznym stopniem jego przekształcenia, przede wszystkim z uwagi na górski charakter terenu i niską gęstość zaludnienia po stronie słowackiej.

Na pograniczu polsko-słowackim znajdują się obszary przyrodniczo chronione - parki narodowe: Tatrzański Park Narodowy, Pieniński Park Narodowy, Babiogórski Park Narodowy i Bieszczadzki Park Narodowy (wpisane na światową listę UNESCO chronionych obszarów biosfery), Gorczański Park Narodowy, Magurski Park Narodowy, Tatranský Národný park, Národný park Malá Fatra, Národný park Veľká Fatra, Národný park Nízke Tatry, Národný park Slovenský raj, Pieninský Národný park oraz Národný park Poloniny oraz wiele parków krajobrazowych. Poza dużymi parkami jest tu wiele innych, mniejszych, malowniczych terenów ściśle chronionych - rezerwatów przyrody. Zamieszkują je niedźwiedzie, wilki, rysie, jelenie, dziki a w wyższych partiach Tatr - kozice górskie oraz świstaki.

Liczne obszary chronione włączone są do sieci Natura 2000.

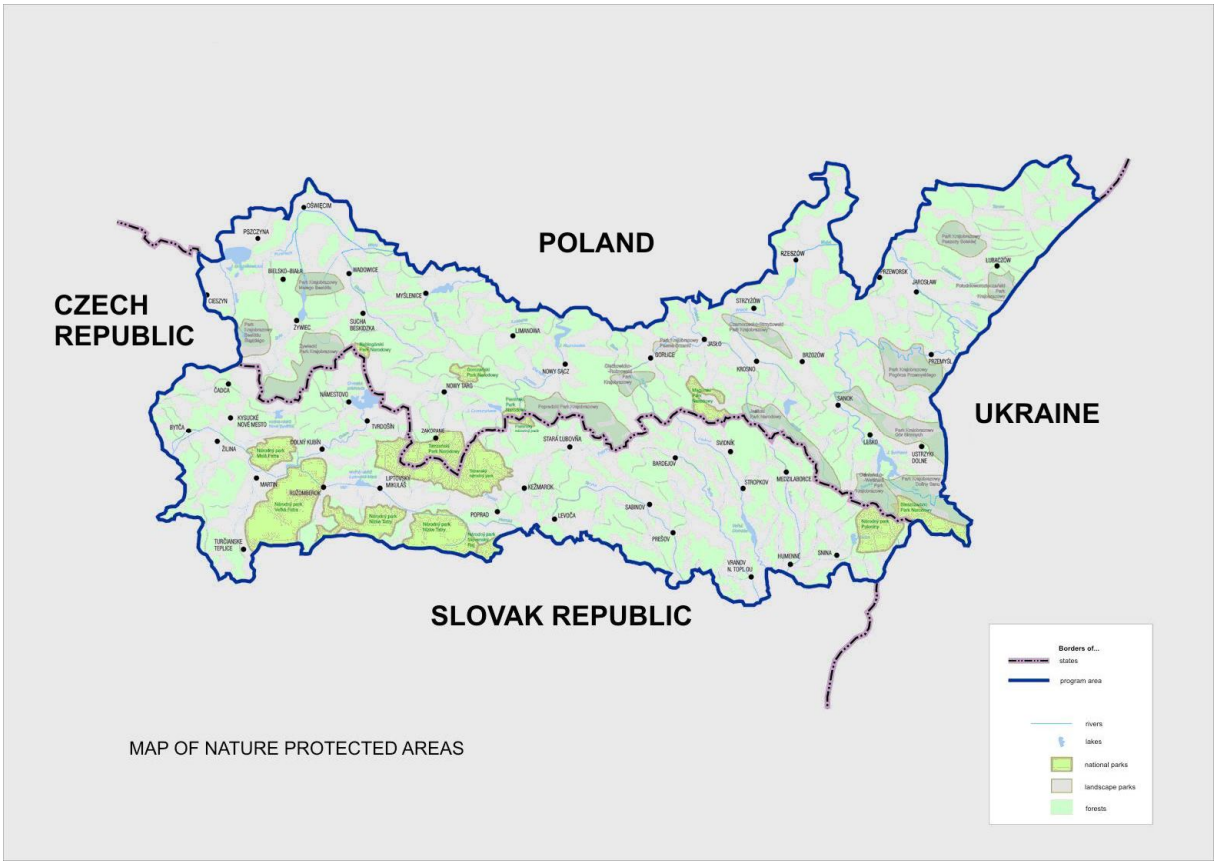

Stan środowiska naturalnego w obszarze wsparcia jest lepszy niż w wielu innych częściach obu krajów. Wciąż jednak jest zagrożony zarówno przez katastrofy naturalne związane z ukształtowaniem terenu i gęstym zalesieniem, jak również i przez nieuzasadnioną, niekorzystną dla środowiska działalność gospodarczą. Obszary leśne w porze suchej są zagrożone wystąpieniem pożarów.

Obszar polsko-słowackiego pogranicza obfituje w rzeki. Na tym terenie często występują zagrożenia powodziowe, głównie ze względu na wysoki poziom opadów i niszczejącą infrastrukturę przeciwpowodziową.

Poziom wód w rzekach na obszarach górskich często zmienia się . W związku z tym w niektórych porach roku na tych samych obszarach występują niedobory zasobów wody lub zagrożenie powodzią. Jakość wody w rzekach jest wciąż niezadowalająca. Ponadto, rozwój sieci wodociągowej może stwarzać zagrożenie dla zasobów wody pitnej , jeśli nie towarzyszy temu budowa sieci kanalizacyjnej.

Stale zwiększa się długość linii wodociągowej i kanalizacyjnej w polskiej części obszaru wsparcia, na co wskazują statystyki GUS.. W latach 2003-2004 wzrosła odpowiednio o 264 km i 690 km. Szybki rozwój sieci kanalizacyjnej i poprawa proporcji między długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wskazuje, że w ostatnich latach następowało nadrabianie wieloletnich zaległości w tym zakresie.

Tabela 1. Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

Region	Długość linii wodociągowej w 2004 r. (km)	Długość sieci kanalizacyjnych w 2004 r. (km)
bielsko-bialski	2871	1440

nowosądecki	3945	2487
krośnieńsko-przemyski	4594	3906
Žilinský Kraj	3323	1007
Prešovský Kraj	3845	943

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (Bank Danych Regionalnych), Herbst M., Smętkowski M.„Zmiana sytuacji społeczno-ekonomicznej obszaru wsparcia w ramach Programu Polska-Słowacja INTERREG IIIA 2004 -2006 w roku 2005", Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2006.

Tabela 2. Oczyszczalnie ścieków

Region	**Oczyszczalnie ścieków**	
	2003	**2004**
bielsko-bialski	39	42
nowosądecki	100	98
krośnieńsko-przemyski	109	110
Žilinský Kraj	68	73
Prešovský Kraj	79	81

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (Bank Danych Regionalnych), Herbst M., Smętkowski M.„Zmiana sytuacji społeczno-ekonomicznej obszaru wsparcia w ramach Programu Polska-Słowacja INTERREG IIIA 2004 -2006 w roku 2005", Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2006.

W tym samym okresie na Słowacji sytuacja była odmienna, tzn. następował szybki rozwój sieci wodociągowych przy niedorozwoju sieci kanalizacyjnych (stanowią one zaledwie 27% długości wodociągów). Jednocześnie po stronie słowackiej znacznie szybciej przebiegało unowocześnianie i rozwój oczyszczalni ścieków w 2004 r. (wzrost o 7 obiektów) aniżeli po stronie polskiej (wzrost o 2 obiekty). Udział ludności po stronie słowackiej i polskiej korzystającej z oczyszczalni ścieków jest porównywalny i wynosi odpowiednio 51,5% i 50%.

Tabela 3. Udział ludności korzystającej z miejskich oczyszczalni ścieków w państwach europejskich

Kraj	**Udział ludności korzystającej z miejskich oczyszczalni ścieków (najnowsze dostępne dane)**	
	%	*rok*
Belgia	38	1998
Czechy	72	2002
Dania	89	1998
Niemcy	93	2001

Estonia	71	2002
Grecja	bd*	bd*
Hiszpania	89	2002
Francja	79	2001
Irlandia	70	2001
Włochy	75	1995
Cypr	35	2000
Łotwa	72	2003
Litwa	62	2003
Luksemburg	95	2003
Węgry	57	2002
Malta	13	2001
Holandia	99	2002
Austria	86	2002
Polska	58	2003
Portugalia	42	1998
Słowenia	33	2002
Słowacja	52	2003
Finlandia	81	2002
Szwecja	85	2002
Wielka Brytania	86	1994
** bd - brak danych*		

Źródło: EUROSTAT, **http://epp.eurostat.cec.eu.int**

Do rozwiązania pozostaje kwestia składowisk odpadów niezgodnych z wymogami ochrony środowiska. Niski jest stopień wdrożenia systemu zbiórki i neutralizacji odpadów, jak również świadomości ekologicznej mieszkańców.

Począwszy od 1992 roku po obu stronach granicy odnotowuje się stałe zmniejszanie poziomu substancji zanieczyszczających powietrze. Na proces ten znaczący wpływ miała restrukturyzacja przemysłu, której towarzyszyło zmniejszenie zużycia energii oraz zmniejszenie emisji gazów i pyłów. Odnotowano także znaczącą poprawę jakości powietrza, co jest wynikiem wdrożenia nowoczesnych technologii. Zanieczyszczenie powietrza jest powodowane przez zanieczyszczenia pochodzące głównie od ruchu kołowego. .

Jednym z problemów tutejszego rolnictwa jest degradacja gruntów będąca wynikiem procesów erozyjnych. Erozja wodna powoduje spadek naturalnej żyzności gleby, szkody w pokrywie roślinnej, skażenie cieków wodnych i zatykanie zbiorników wodnych. Ważną kwestią w obszarze pogranicza jest wykorzystanie alternatywnych źródeł energii, zwłaszcza źródeł odnawialnych.

2.2. Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Obecny system transportowy na obszarze pogranicza polsko-słowackiego nawiązuje do historycznych powiązań drogowych i szlaków kolejowych w skali europejskiej . Po polskiej stronie granicy przebiega III korytarz międzynarodowej sieci korytarzy transportowych TEN-T (uwzględniony w Koncepcji Korytarzy Transportowych). Jego odpowiednikiem po stronie słowackiej jest korytarz Va. Przebiega tu także korytarz VI - Žilina–Čadca–Zwardoń i dodatkowe korytarze TEN-T (prowadzące z Polski na Węgry). Uzupełnieniem korytarzy są drogi i szlaki kolejowe, które przecinają granice z północy na południe. Jednakże sieć dróg wymaga rozbudowy i modernizacji, zwłaszcza w kierunku północ-południe, w celu poprawy dostępności obszaru.

Na polsko-słowackiej granicy funkcjonuje 56 przejść granicznych, w tym 53 drogowe i 3 kolejowe. Spośród wymienionych przejść granicznych 28 to przejścia małego ruchu granicznego. Nadal brakuje jednak przejść granicznych na szlakach turystycznych.

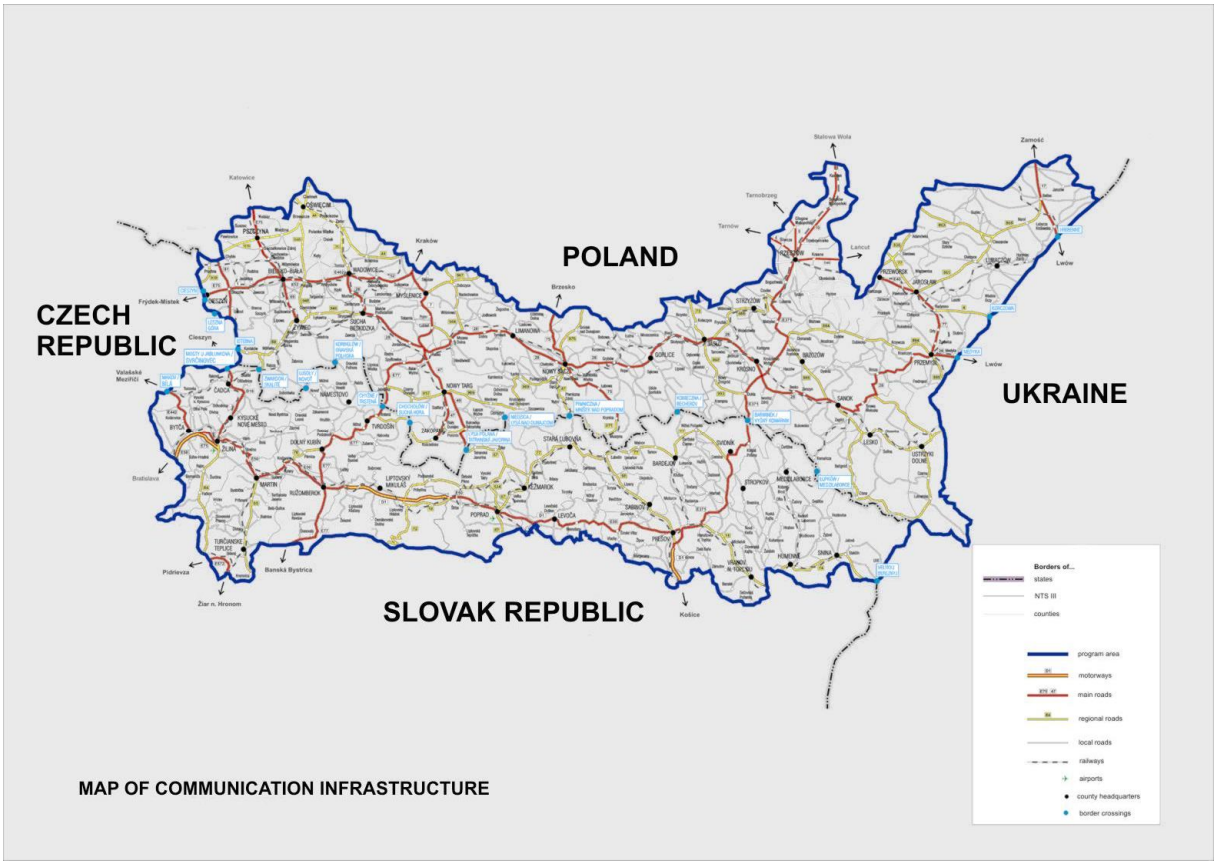

Szczególne znaczenie dla rozwoju obszarów przygranicznych posiada infrastruktura transportowa z uwagi na dynamiczny rozwój turystyki (usług turystycznych, rekreacyjnych, sportowych itp.), konieczność polepszenia granicznego ruchu tranzytowego oraz zapewnienia spójności przestrzennej obszaru przygranicznego, co stanowi szczególne wyzwanie w obszarach górskich. Z uwagi na łańcuch Karpat pogranicze polsko-słowackie charakteryzuje się bardzo zróżnicowaną gęstością sieci drogowej. Po stronie polskiej gęstość dróg wynosi 103,4 km na 100 km^2 i jest wyższa niż średnia dla kraju (79,6) i blisko trzykrotnie wyższa niż

w słowackiej części obszaru wsparcia (32,1 km na 100 km^2). Jakość dróg (zwłaszcza lokalnych) po polskiej stronie granicy jest bardzo niska. Ponadto w polskiej części obszaru wsparcia niewielki jest udział dróg dwujezdniowych, przystosowanych do ruchu towarowego (115 kN na oś). Na Słowacji stan dróg jest lepszy, wyższy jest również odsetek dróg dwujezdniowych, w tym autostrad. Po obu stronach granicy niski jest poziom bezpieczeństwa związanego z infrastrukturą transportową.

Obecny stan dróg nie jest dostosowany do potrzeb obszaru, zwłaszcza biorąc pod uwagę rozwój ekonomiczny regionu.

Na terenach górskich o rozproszonej strukturze osadnictwa wysokie są koszty budowy i utrzymania sieci infrastruktury transportowej. Dlatego też główne drogi i szlaki kolejowe położone są w dolinach, w wielu przypadkach bardzo wąskich.

Pomimo, iż na pograniczu polsko-słowackim zlokalizowane są renomowane firmy IT, . jednakże obszar pogranicza cechuje niski poziom informatyzacji i niedostateczny dostęp do usług teleinformatycznych.

W regionie Prešova odnotowuje się najniższy ze wszystkich słowackich regionów wskaźnik gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu oraz domostw posiadających sprzęt komputerowy (2,54%). W regionie Žilina 2,65% gospodarstw domowych posiada dostęp do Internetu. Po stronie polskiej średnio 11,6 % gospodarstw domowych posiada komputer, a 6,4 % posiada dostęp do Internetu.

Powodem niskiej dostępności usług IT w regionie są: fizyczna niedostępność infrastruktury IT, szczególnie w rejonach górskich (regiony o niskiej gęstości zaludnienia), wysokie koszty podłączenia Internetu oraz uzyskania dobrych jakościowo usług internetowych, jak również oprogramowania w stosunku do siły nabywczej mieszkańców.

2.3. Gospodarka

Obszar pogranicza (południowa część Polski i północna cześć Słowacji) jest słabiej rozwinięty gospodarczo niż pozostałe części krajów. Szczególnie niski poziom rozwoju jest wyraźnie odnotowywany w obu polskich podregionach, natomiast regiony słowackie i podregion bielsko-bialski wykazują wyraźnie wyższą dynamikę wzrostu (tabele poniżej).

Tabela 4. PKB/mieszkańca w PPS (EUR)

NTS III	2003	2002
nowosądecki	6 169,7	5 941,5
bielsko-bialski	10 479,7	10 230,3
krośnieńsko-przemyski	6 246,3	6 123,5
Žilinský Kraj	9 090,0	8 977,5
Prešovský Kraj	6 858,5	6 791,4

Źródło: EUROSTAT, sierpień 2006

Tabela 5. PKB/mieszkańca w Polsce i na Słowacji (EUR)

NTS III/ Kraj	2003	2002
Polska	**5 514**	**5 273**
bielsko - bialski	5 769	5 501
krośnieńsko-przemyski	3 446	3 279
nowosądecki	3 344	3 152
Słowacja	**5 433**	**4 773**
Žilinský Kraj	4 291	4 036
Prešovský Kraj	3 251	3 928

Źródło: www.stat.gov.pl, www.statistics.sk

Dane dotyczące funkcjonowania gospodarki (PKB/mieszkańca w PPS), produktywności (wartość dodana) oraz inwestycji (nakłady na środki trwałe) wskazują, iż zachodnia część obszaru wsparcia (podregion bielsko-bialski – Polska i region Žilina - Słowacja) należała w ciągu ostatnich lat do najszybciej rozwijających się obszarów w obu państwach. Mniej rozwinięte regiony w których widoczne są istotne zróżnicowania znajdują się we wschodniej części obszaru objętego programem. Do regionów o niższym poziomie rozwoju należą podregiony: nowosądecki i krośnieńsko-przemyski po stronie polskiej oraz Prešowský po stronie słowackiej (pod względem wyników gospodarczych, PKB/mieszkańca w PPS). W tej części obszaru, mniej dotkniętego procesem transformacji odnotowuje się wyższe bezrobocie (szczególnie bezrobocie długotrwałe i bezrobocie wśród ludzi młodych), mniejszą dostępność do TEN-T niższą konkurencyjność i produktywność oraz niższy standard życia mieszkańców (szczególnie na terenach wiejskich).

Tereny przygraniczne charakteryzują się relatywnie wysokim udziałem zatrudnienia w sektorze produkcyjnym i niskim w sektorze usług. Pracodawcy z przedsiębiorstw działających w sektorach wysokiej i średniej technologii oraz usług opartych na wysokospecjalistycznej wiedzy są skupieni w zachodniej części terenów przygranicznych (województwo małopolskie, Kraj Žilinský oraz częściowo podregion bielsko-bialski NTS III). Przykładowo województwo małopolskie (region NTS II) należy do ośrodków o wysokim potencjale naukowo-badawczym (zatrudnienie w sektorze B+R – 13,4% zatrudnienia krajowego, wysoki udział osób z wykształceniem wyższym – 10,1%, drugie miejsce w kraju, trzecia pozycja w kraju pod względem liczby studentów – ponad 190 000 rocznie z tendencją wzrostową, prawie 30 000 absolwentów rocznie z których ponad 6 000 kończy uczelnie techniczne, duża liczba naukowców - 2 miejsce w kraju pod względem liczby pracowników naukowych, rozwijająca się baza szkolnictwa wyższego na terenie całego województwa, odpowiednia baza naukowa, 32 uniwersytety i ośrodki akademickie).

Bardzo niska jest efektywność nauki i badań naukowych na terenie objętym programem (poza podregionem bielsko-bialskim) mierzona na podstawie ilości wniosków patentowych złożonych do EPO (2003). W 2003 roku zarejestrowano średnio nie więcej niż 25 wniosków na 1 milion pracowników. Średnia wartość w UE 25 wynosiła ponad 416 wniosków patentowych na 1 milion pracowników w 2003 roku. Tak niski wskaźnik jest charakterystyczny dla wszystkich nowych krajów członkowskich, spowodowany głównie niskim poziomem wydatków na badania naukowe i rozwój (GERD) na całym obszarze

przygranicznym oraz niewystarczającą działalnością innowacyjną (mierzonych poprzez wartość dodaną, wnioski patentowe, nakłady na środki trwałe) przedsiębiorstw na terenach przygranicznych. Najbardziej efektywnym podregionem w tym względzie jest podregion bielsko-bialski. Wskazując na zasoby ludzkie w przemyśle związanym z nauką i technologią podregiony: nowosądecki, bielsko-bialski i częściowo region Žilinský NTS III wykazują wyższe niż średnia wartość w obydwu krajach zatrudnienie w przedsiębiorstwach produkcyjnych wykorzystujących wysoką i średnią technologię oraz w usługach opartych na wiedzy . W całym regionie, ale szczególnie w regionie Žilina i podregionie bielsko-bialskim, w gałęziach przemysłu opartych na średnio zaawansowanej technologii, pracownicy posiadają wysokie umiejętności i kwalifikacje, co nadal jest atrakcyjne dla inwestorów dokonujących zagranicznych inwestycji bezpośrednich, szczególnie w przemyśle samochodowym (Fiat, Opel, Isuzu, Kia), w przemyśle wysokiej techniki (Technologie ITC, Elektronika, włączając optoelektronikę, mikroelektronikę, inżynierię materiałową, nauki przyrodnicze, nauki związane z opieką zdrowotną, biotechnologię i inżynierię genetyczną, ochronę środowiska, przetwórstwo niekonwencjonalne źródła energii, projektowanie i produkcję przyrządów pomiarowych i badawczych), chemii, lotnictwie, klastrach związanych z przemysłem drzewnym i spożywczym.

Dużą rolę w strukturze gospodarki po polskiej stronie granicy odgrywa pierwszy sektor gospodarki. W 2004 r. w rolnictwie i leśnictwie zatrudnionych było 27,3% ogółu zatrudnionych. Zatrudnienie w sektorze produkcji i budownictwa (sektor drugi) wynosiło 28,7%, natomiast w sektorze usług (sektor trzeci) zatrudnionych było 44%.

W 2003 r. w polskiej części obszaru wsparcia PKB na jednego mieszkańca w podregionie krośnieńsko-przemyskim wynosił 13,353 PLN (3,446 EUR; 1 EUR = 3,8748 PLN, średni kurs z marca 2006 r.) i przekraczał wartość z 2002 roku o 646 PLN (167 EUR). W podregionie nowosądeckim w roku 2003 PKB na jednego mieszkańca wynosił 12,958 PLN (3.344 EUR) i przekraczał wartość z 2002 roku o kwotę 744 PLN (192 EUR). Największy wzrost wartości PKB odnotowano w podregionie bielsko-bialskim, gdzie w 2003 roku dochód na jednego mieszkańca wyniósł 22.353 PLN (5.769 EUR), podczas gdy w roku 2002 – 21.314 PLN (5.501 EUR). Zarówno w podregionie krośnieńsko-przemyskim, jak i w nowosądeckim wartość PKB w 2003 r. była wyraźnie niższa niż średnia dla Polski, tzn. 21.366 PLN (5.514 EUR) w 2003 roku, natomiast wartość PKB wytworzona w 2003 r. w podregionie bielsko-bialskim przekroczyła tę wartość o 255 EUR.

Po słowackiej stronie granicy w 2004 roku struktura zatrudnienia wykazywała największy udział osób zatrudnionych w trzecim sektorze (57,6%), następnie w drugim sektorze (37,6%), a najmniejszy udział odnotowano w sektorze pierwszym (4,8%).

Tabela 6. Struktura zatrudnienia

Region	Struktura zatrudnienia w 2004 r. (%)		
	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybołówstwo	**Przemysł i budownictwo**	**Usługi**
Polska *	19,2	26,8	53,9
UE 25 *	5,1	25,2	69,7
bielsko-bialski **	8,2	40,9	50,9
nowosądecki **	33,4	24,0	42,6

krośnieńsko-przemyski **	33,9	25,1	41,0
Słowacja /1	5,2	35,3	59,5
Žilinský Kraj /1	4,5	41,2	54,3
Prešovský Kraj /1	6,2	36,9	56,9

Źródło: * Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2005, Warszawa 2005; ** Główny Urząd Statystyczny (Bank Danych Regionalnych),

/1 Zatrudnieni w gospodarce SK według aktywności ekonomicznej stan na dzień 31 grudnia 2004 r.; dla przedsiębiorstw o liczbie pracowników 20 lub więcej , szacunkowo dla małych przedsiębiorstw zatrudniających do 19 pracowników oraz dla prywatnych przedsiębiorców nie zarejestrowanych w Rejestrze Biznesowym i ich pracowników

Struktura zatrudnienia na Słowacji uległa bardzo szybkiej transformacji – zatrudnienie w sektorze usług w 2004 roku w porównaniu do 2002 r. wzrosło o 5,3%. W Polsce, zgodnie z dostępnymi danymi statystycznymi nie występują istotne zmiany.

Niski jest wzrost usług rynkowych po stronie polskiej– w wielu powiatach podregionów nowosądeckiego i krośnieńsko-przemyskiego udział tego rodzaju usług na rynku pracy nie przekracza 10%. W ośrodkach miejskich rozwija się głównie sektor produkcyjny . Poza tym, w wielu przypadkach przemysł jest reprezentowany przez przedsiębiorstwa związane z upadającymi branżami i wymaga restrukturyzacji.

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw na obszarze polsko-słowackiego pogranicza charakteryzuje się niskim poziomem konkurencyjności i produkcyjności. Chociaż w wielu powiatach MŚP stanowią większość istniejących przedsiębiorstw, nieduży jest ich udział w handlu zagranicznym i inwestycjach. Również niewielki jest udział bezpośrednich inwestycji zagranicznych na tym obszarze.

Małe i średnie przedsiębiorstwa są to głównie firmy rodzinne (często związane z tradycjami rzemieślniczymi) zatrudniające niewielką liczbę osób. Ich rozwój jest utrudniony z uwagi na brak łatwo dostępnego kapitału.

2.4. Ludność

Liczba ludności na pograniczu polsko-słowackim wynosiła na koniec 2004 roku 4,77 mln osób.

Polską część pogranicza zamieszkiwało w 2004 roku 2.950.392 osób, co stanowiło 7,7% ludności Polski. Gęstość zaludnienia, wynosząca 140 osób/km², przewyższała średnią dla Polski (122 osób/km2).

Słowacką część obszaru przygranicznego zamieszkiwało w 2004 roku 1.490.874 osób, co stanowiło 27,7% mieszkańców Republiki Słowacji. Gęstość zaludnienia wynosiła 94 os/km² i była niższa niż średnia krajowa (110 os/km²).

Zaludnienie polskiej części obszaru, najwyższe w jego zachodniej części (powiat oświęcimski 378 os/km²), zmniejsza się w kierunku wschodnim, osiągając najniższe wartości na obszarze przygranicznym z Ukrainą (powiat bieszczadzki 20 osób/km²). Tak wyraźne zróżnicowanie nie występuje po stronie słowackiej.

W obu częściach obszaru pogranicza odnotowuje się w ostatnich latach dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego. Pomimo ujemnego salda migracji w 2003 i 2004 roku obie strony odnotowały wzrost liczby ludności.

Struktura ludności według wieku po polskiej stronie pogranicza charakteryzuje się wyższym o 7% odsetkiem ludności w wieku przedprodukcyjnym niż średnia w kraju i wynosi 26%. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym zbliża się do średniej krajowej, tym samym odsetek ludności w wieku produkcyjnym jest relatywnie niski. Współczynnik liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym jest niekorzystny, w odniesieniu do średniej krajowej (57) i wynosi 65 w podregionie krośnieńsko-przemyskim, 60 w nowosądeckim oraz 58,3 w podregionie bielsko-bialskim. Taka struktura demograficzna niesie za sobą zwiększone koszty utrzymania infrastruktury edukacyjnej, sportowej, infrastruktury związanej z opieką nad dziećmi, a także przyczynia się do większej stopy bezrobocia wśród ludzi młodych.

Struktura ludności po słowackiej stronie granicy (region Žilina, region Prešovský) charakteryzuje się wyższym odsetkiem ludności w wieku przedprodukcyjnym (średnia na Słowacji w 2003 roku wynosiła 17,6% a w 2004 roku 17,1%), szczególnie w regionie Prešovskim (o 3,8% w stosunku do średniej krajowej w obydwóch latach) i w regionie Žilina (o 1,4% w stosunku do średniej krajowej w 2003 roku i o 1,3% w 2004 roku). Odsetek ludności w wieku produkcyjnym w regionie Žilina wynosił 63,4% w 2003 roku i 63,7% w 2004 roku (średnia krajowa wynosiła odpowiednio 63,8% i 64%). W regionie Prešovskim odsetek ludności w wieku produkcyjnym jest niższy (o około 1,5% w 2003 roku i 1,4% w 2004 roku). Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym jest niższy niż średnia dla kraju (średnia na Słowacji wynosiła 18,7% w 2003 i 19% w 2004 roku). Na monitorowanych obszarach miejskich średni wiek jest niższy niż średnia na terenie Słowacji. Większą liczbą ludności pracującej w przeliczeniu na całkowitą liczbę mieszkańców charakteryzują się regiony po stronie słowackiej, w porównaniu z regionami po stronie polskiej. .

Według przeprowadzonych prognoz demograficznych dotyczących poziomu NTS III do roku 2025 (SK) i 2030 (PL), we wszystkich regionach NTS objętych wsparciem (oprócz podregionu nowosądeckiego NTS III) wystąpi tendencja do starzenia się społeczeństwa w czasie trwania całego programu. We wszystkich regionach NTS III odsetek społeczeństwa w wieku poprodukcyjnym (65+) będzie wzrastał, odsetek społeczeństwa w wieku przedprodukcyjnym (0-14) będzie malał, a część społeczeństwa należąca do grupy w wieku produkcyjnym (15-64) (szczególnie na Słowacji) będzie gwałtownie malała. Na terenach objętych programem nie stwierdzono większych różnic lub rozbieżności w przewidywanej strukturze rozwoju demograficznego pomiędzy regionami NTS III.

Innym ważnym problemem występującym na rynku pracy, szczególnie w podregionie nowosądeckim i regionie Prešovskim, na terenach przygranicznych jest duży odsetek ludzi młodych (15-24 lata) zarejestrowanych jako bezrobotni przewyższając średnią unijną oraz średnią krajową obydwu państw. . Do głównych przyczyn występowania takiej sytuacji zalicza się niską skuteczność systemu edukacyjnego oraz małą mobilność siły roboczej. Niski wskaźnik zatrudnienia w porównaniu z zapotrzebowaniem na siłę roboczą jest związany z niską jakością siły roboczej dostępnej na rynku i niskim wskaźnikiem produktywności MŚP (szczególnie we wschodniej części regionu).

Po stronie słowackiej we wszystkich kwalifikujących się powiatach, za wyjątkiem powiatu Turčianske Teplice i Medzilaborce, zauważalny jest wzrost zaludnienia. W porównaniu ze średnią krajową oraz polską częścią obszaru wsparcia, słowacka część pogranicza ujawnia korzystną strukturę wiekową, z wyższym odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym oraz niższym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym. Jednak także tutaj widoczna jest tendencja do starzenia się społeczeństwa.

Tabela 7. Ludność pracująca i niepracująca według wieku w 2004 roku

Region	Ludność pracująca i niepracująca według wieku w 2004 roku***			
	ludność w wieku przedprodukcyjnym (%)	ludność w wieku produkcyjnym (%)	ludność w wieku poprodukcyjnym (%)	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym
UE 25*	19,5	60,7	19,7	65
UE 15*	19,3	60,3	20,3	66
Polska **	21,2	63,5	15,3	57
Słowacja *	21,7	63,9	14,3	56
bielsko-bialski**	21,5	63,2	15,4	58
nowosądecki**	26,1	59,9	14,0	67
krośnieńsko-przemyski**	24,0	60,8	15,2	64
Žilinský Kraj	18,3	63,7	17,9	57 /1
Prešovský Kraj	20,8	62,5	16,6	60 /1

Źródło: * obliczenia własne na podstawie EUROSTAT data, http://epp.eurostat.cec.eu.int
** Główny Urząd Statystyczny (Bank Danych Regionalnych),
*** Ludność w wieku produkcyjnym odnosi się do mężczyzn w wieku 18-64 oraz kobiet w wieku 18-59.
/1 Ludność w wieku produkcyjnym odnosi się do mężczyzn w wieku 15-59 i kobiet w wieku 15-54 na Słowacji.

Tabela 8. Ogólne wskaźniki zatrudnienia

Region	Ogólny wskaźnik zatrudnienia w 2004 (%)
UE 25	63,3
Słowacja	57,0
Polska	51,7

Źródło: EUROSTAT, "Obraz Unii Europejskiej 2006", **http://epp.eurostat.cec.eu.int**

Obecna sieć osadnicza wynika w dużej mierze z peryferyjnego charakteru tego obszaru, leżącego z dala od głównych ośrodków gospodarczych i społecznych obu krajów. Do większych miast po stronie polskiej należą: Bielsko-Biała, Nowy Sącz oraz Przemyśl i Rzeszów. Na pogranicze oddziaływują także,leżące poza obszarem wsparcia, ośrodki metropolitalne : Kraków i Katowice.

W słowackiej części obszaru system osadniczy składa się z dużej liczby małych miasteczek, wśród których miasta o liczbie mieszkańców od 20 do 60 tys. stanowią ośrodki regionalne. Struktura osadnicza obejmuje wiele miast: Žilina – Martin oraz Prešov – Košice - to najważniejsze z nich, do pozostałych należą: Poprad – Spišská Nová Ves – Kežmarok, Liptovský Mikuláš – Ružomberok – Dolný Kubín oraz Michalovce – Vranov nad Topľou – Humenné. Największe miasta to Prešov i Žilina, stolice regionów.

Po polskiej stronie pogranicza niższy jest wskaźnik urbanizacji niż w innych rejonach Polski, a w podregionach nowosądeckim i krośnieńsko-przemyskim wielkość ta jest blisko dwukrotnie niższa niż średnia krajowa.

Tabela 9. Wskaźnik urbanizacji w regionie wsparcia w Polsce i na Słowacji

Podregion	**Wskaźnik urbanizacji w 2004 r.**(stan na 31 XII, w %)
Polska	**61,5**
bielsko-bialski	51,7
nowosądecki	32,1
krośnieńsko-przemyski	35,1
Słowacja	55,6
Žilinský Kraj	50,8
Prešovský Kraj	49,3

Źródło: Główny Urząd Statystyczny (Bank Danych Regionalnych)

Tabela 10. Wskaźnik urbanizacji w państwach europejskich

Państwo	**Wskaźnik urbanizacji**	
	%	*rok*
Austria	67	2001
Belgia	100	2001
Dania	85	1998
Finlandia	81	1995
Francja	75	1999
Niemcy	85	2001
Grecja	60	1991
Irlandia	58	1996
Włochy	75	1986
Luksemburg	92	2000
Niderlandy	80	1999
Portugalia	70	2001
Hiszpania	75	2001
Szwecja	84	1995
Zjednoczone Królestwo	72	2001
Cypr	69	2001
Czechy	79	2001
Estonia	69	2000
Węgry	65	2002

Łotwa	69	1998
Litwa	68	1998
Malta	91	2000
Polska	62	2002
Słowacja	56	2001
Słowenia	51	2002

Źródło: Związki pomiędzy wsią a miastem w Europie, ESPON 1.1.2 Raport końcowy, Tabela 3.2. Główne elementy ustalenia różnic pomiędzy mieszkańcami wsi i miast w danym państwie; http://www.espon.eu/mmp/online/website/content/projects/259/649/file_1182/fr-1.1.2_revised-full_31-03-05.pdf

W ostatnich latach zwiększyła się liczba mieszkańców posiadających wykształcenie zawodowe, średnie i wyższe po stronie polskiej i słowackiej. Nastąpił także dynamiczny wzrost liczby studentów.

W 2004 roku, w porównaniu z rokiem poprzednim liczba studentów po stronie słowackiej wzrosła o 23%, po polskiej stronie granicy o 5,5%. Pomimo, iż wzrósł odsetek ludności posiadającej wykształcenie ponadgimnazjalne i wyższe, jednakże nie zaobserwowano wystarczającej koordynacji kierunków kształcenia z potrzebami rynku pracy. .

Na obszarze polsko-słowackiego pogranicza trudna jest sytuacja na rynku pracy. W obu krajach stopa bezrobocia w obszarach przygranicznych przekracza średnie dla krajów, pomimo ogólnego trendu spadku bezrobocia. Po stronie polskiej stopa bezrobocia wyniosła na koniec 2004 roku 19,3%, podczas gdy średnia krajowa osiągnęła 19%. Po słowackiej stronie pogranicza stopa bezrobocia rejestrowanego wynosiła 14,54%, natomiast średni poziom bezrobocia w całym kraju wynosił 13,07%, według stanu na dzień 31 grudnia 2004 roku.

Tabela 11. Stopa bezrobocia w %, stan na koniec miesiąca

	Grudzień 2005 r.	Czerwiec 2006 r.
Polska	**17,6**	**16,0**
województwo małopolskie	13,8	12,3
województwo podkarpackie	17,9	17,1
województwo śląskie	15,4	14,2
Słowacja	**11,4**	**10,4**
Žilinský Kraj	9,3	8,0
Prešovský Kraj	15,8	14,6

Źródło: Urząd Pracy, Spraw Socjalnych i Rodziny – **www.upsvar.sk**, Urząd Pracy województw: małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego – **www.wup-krakow.pl** , **www.wup-rzeszow.pl** , **www.wup-katowice.pl**

2.5. Turystyka

Pogranicze polsko-słowackie posiada wszelkie predyspozycje do rozwoju i wykorzystania nowych tendencji związanych z wypoczynkiem, turystyką, ekoturystyką i agroturystyką.

Bogate środowisko naturalne, dziedzictwo kulturowe, pozytywny wizerunek obszaru i baza turystyczna otwierają nowe możliwości dla rozwoju całorocznej turystyki i rekreacji, szczególnie tam gdzie znajdują się liczne ośrodki sportów zimowych..

Jednakże, oprócz miejsc dobrze przygotowanych do turystyki i wypoczynku, głównie w zachodniej części obszaru, znajdują się tu także tereny o słabo rozwiniętej infrastrukturze turystycznej. Na obszarze przygranicznym nadal istnieją miejsca, gdzie występuje duży, lecz niewykorzystany potencjał dla rozwoju turystyki. Dotyczy to w szczególności zachodniej części obszaru, gdzie nie są w pełni wykorzystywane warunki naturalne, obiekty historyczne i inne atrakcje turystyczne..

Na obszarze wsparcia zlokalizowane są liczne renomowane uzdrowiska, jednak ich standard nie zawsze jest dostosowany do poziomu unijnego.

Istotny wymiar współpracy transgranicznej stanowią międzynarodowe wydarzenia kulturalne i sportowe . Festiwale, konkursy, wystawy, imprezy folklorystyczne przyczyniają się do tworzenia bezpośrednich kontaktów między społecznościami lokalnymi i samorządami Polski i Słowacji.

Ważną gałęzią lokalnej gospodarki po obu stronach granicy jest turystyka. Potencjalnie pogranicze polsko-słowackie jest idealnym miejscem dla rozwoju turystyki transgranicznej. Z badań wynika, iż rocznie przekracza granicę 4 mln Słowaków i ponad 5 mln Polaków (licząc każde przekroczenie granicy osobno). Jednak dla Polaków Słowacja jest często etapem w podróży na południe Europy. Z kolei, mimo że aż 95% turystów słowackich przekraczając granicę pozostaje w strefie przygranicznej, lecz spędza tu mniej niż 24 godziny.

Słowacka część obszaru wsparcia w porównaniu do polskiej jest , lepiej wyposażona w infrastrukturę turystyczną. Podczas gdy infrastruktura turystyczna po polskiej stronie granicy wykorzystywana jest bardziej intensywnie. Na jedno miejsce noclegowe w 2003 r. przypadało 24 gości po stronie polskiej, a po stronie słowackiej 21. Różnica ta pogłębiła się w 2004 r., kiedy wskaźnik liczby gości w przeliczeniu na miejsce noclegowe wzrósł w Polsce do 25, a na Słowacji obniżył się do 19.

Z punktu widzenia planowania długoterminowego turystyka należy do sektora, który jest dochodowy po obydwu stronach granicy. Obecnie głównym problemem przemysłu turystycznego po obu stronach granicy jest obniżająca się jakość i efektywność usług turystycznych (wyłączając podregion nowosądecki NTS III), szczególnie po słowackiej stronie granicy. Od 2002 roku charakterystycznym zjawiskiem jest zmniejszanie się liczby noclegów na obszarze. Liczba turystów pozostających w miejscu zakwaterowania przynajmniej na jedną noc wzrosła w ostatnich trzech latach, najbardziej znacząco tylko w podregionach: nowosądeckim i bielsko-bialskim. Innym długofalowym problemem dla obszaru objętego programem jest niska jakość oferowanych usług. Tylko w podregionie nowosądeckim, w ciągu dwóch ostatnich lat, rozwój infrastruktury turystycznej (włączając ilość miejsc noclegowych) wpłynął na wzrost współczynnika wykorzystania miejsc noclegowych. Jednakże jest on nadal niski w porównaniu ze średnim wykorzystaniem miejsc noclegowych w krajach unijnych: po stronie słowackiej średnia wynosi około 30%, a po stronie polskiej najwyższy współczynnik wynosi 40% w podregionie nowosądeckim. Niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego (umiejscowionego głównie w rejonach górskich) jest wynikiem brakiem odpowiedniej infrastruktury turystycznej oraz niską jakością świadczonych usług turystycznych.

2.6. Dziedzictwo historyczne i kulturowe

O różnorodności obszaru wsparcia świadczy liczba oraz bogactwo obiektów historycznych i kulturowych oraz instytucji kultury.

Teren pogranicza zamieszkują różne grupy etniczne, mniejszości narodowe oraz wyznawcy różnych religii.

Na terenie obszaru wsparcia znajdują się liczne zabytkowe obiekty rzymskokatolickie, greckokatolickie, żydowskie, a także obiekty związane z prawosławiem i protestantyzmem Często wpisane są do rejestru zabytków, ale znajdują się w złym stanie technicznym lub są zdewastowane. Wiele obiektów historycznych z tego obszaru znajduje się na Światowej Liście Dziedzictwa Kulturowego UNESCO.

Istotną rolę odgrywają liczne miejsca kultu religijnego i pielgrzymek (np. sanktuaria, kościoły, cerkwie, kapliczki).

W wielu częściach obszaru znajdują się tradycyjne osady wiejskie z dobrze zachowaną tradycyjną architekturą i elementami folkloru danego regionu.

Zabytki, takie jak: zespoły architektury (miejskie, pałacowo-parkowe, dworsko-parkowe, zamki, klasztory, skanseny), obiekty i budowle obronne, wojskowe, przemysłowe, rzemieślnicze, drewniane, cmentarze itd.), reprezentują wszystkie okresy i style. Warto także zwrócić uwagę na zabytkowe systemy komunikacyjne (np. drogi forteczne, kanały) oraz liczne obszary historyczne (np. Orawa, Spisz).

Posiadają one szczególne znaczenie nie tylko ze względu na pielęgnowanie historii, ale są również atrakcjami turystycznymi.

Sztukę ludową spotyka się na obszarze wsparcia w budownictwie, wyposażeniu wnętrz, przedmiotach codziennego użytku i narzędziach pracy. Zwyczaje i obrzędy, folklor muzyczny i taneczny kultywowane są przez licznych śpiewaków, kapele i zespoły pieśni i tańca. Przedmiotami sztuki ludowego rękodzieła są także koronki, haftowane dzieła, bibułkarstwo, malarstwo na szkle, rzeźby w drewnie i inne. .

Po słowackiej stronie granicy w roku 2004 nastąpił w porównaniu do roku 2003, spadek liczby osób korzystających z instytucji kultury. Pomimo, że nie zmniejszyła się liczba teatrów czy bibliotek, to liczba osób odwiedzających te obiekty spadła odpowiednio o 2,5% i 2,4%. Odmienną sytuację można zaobserwować w polskiej części badanego obszaru, gdzie liczba osób korzystających z infrastruktury kulturalnej wzrosła w ciągu roku o 8%.

2.7 Wskaźniki kontekstowe

Tabela 12. Wskaźniki kontekstowe (2001)

NTS	**Žilinský Kraj**	**Prešovský Kraj**	**bielsko-bialski**	**nowosądecki**	**krośnieńsko-przemyski**	**oświęcimski powiat**	**pszczyński powiat**	**rzeszowski powiat**	**Rzeszów powiat grodzki**

Obszar (w km2) całkowity: 38 096	6 801	8 981	2.352	7.478	10.332	406	473	1219	54
Całkowita liczba mieszkańców [1] : 4,77 mln	694 129	796 745	646.166	1.105.52 9	941.111	153.457	104.129	172.445	159.020
Gęstość zaludnienia na 1 km2[1]	102	89	275	148	91	378	220	141	2961
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców[1]	1,2	4,1	0,5	3,3	0,6	0,6	2,8	1,6	1,6
Migracja netto na 1000 mieszkańców [1]	0,43	3,09	1,9	0,1	-1,5	0,1	1,4	6,8	-5,2
Tereny wiejskie (% całego obszaru) Ludność wiejska (% całej populacji)	36,26 49,16	42,95 50,75	41,2 48,33	46,35 67,87	48,39 64,9	51,34 44,45	57,87* 75,4	68,08 88,2	0 0
Chronione obszary o unikalnym znaczeniu dla środowiska w % całkowitego obszaru [2]	58,13	36,46	39,78	76,58	61,86	0,59	2,03	33,5	0,2
Poziom bezrobocia [1]	11,1	17,5	13,6	19,4	21,5	18,2	12,4	11,7	8,7
Zatrudnienie w podziale na sektory (%) [1] Rolnictwo Przemysł Usługi	4,61 41,84 53,55	6,24 37,29 56,47	1,05 44,33 54,62	33,42 24,00 42,58	33,93 25,09 40,98	12,32 44,25 43,43	2,39 61,29 36,32	2,81 1,27 1,71	0,04 4.09 8,79
PKB na 1 mieszkańca [3]	4 753	3 601	5.769	3.344	3.466	dane nie dostępne	dane nie dostępne	dane nie dostępne	dane nie dostępne

1) dane z końca roku 2004 (SK) (PL)
2) Parki Narodowe i Parki Krajobrazowe
3) dane z końca roku 2003 (SK) (PL), w EUR (1EUR = 3,8748 PLN średni kurs wymiany z marca 2006 r., 1 EUR = 37,455 SKK średni kurs wymiany z marca 2006 r.)

2.8. Analiza SWOT

Zakres	*Silne strony*	*Słabe strony*
Środowisko naturalne	▪ Unikalne walory środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu ▪ Tereny chronione o międzynarodowym znaczeniu i atrakcyjności (parki narodowe i krajobrazowe, obszary NATURA 2000)	▪ Słabo rozwinięty system kanalizacyjny oraz system oczyszczalni ścieków ▪ Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych ▪ Wysokie ceny alternatywnych i odnawialnych źródeł energii ▪ Niski poziom świadomości ekologicznej
Infrastruktura transportowa i komunikacyjna	▪ Bliskość europejskich korytarzy transportowych ▪ Duża ilość przejść granicznych ▪ Obecność wiodących firm IT w regionie	▪ Niska jakość istniejącej infrastruktury transportowej ▪ Niewystarczająca liczba przejść granicznych na szlakach turystycznych ▪ Wysokie koszty utrzymania oraz modernizacji infrastruktury transportowej and terenach górskich oraz podgórskich ▪ Słabo rozwinięta sieć oraz usługi IT
Gospodarka	▪ Różnorodne i liczne bogactwa mineralne	▪ Wysoki wskaźnik bezrobocia
Ludność	▪ Korzystna struktura wieku ludności ▪ Wzajemna sympatia i zainteresowanie ▪ Podobieństwo języków: polskiego i słowackiego	▪ Wysoki odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym ▪ Ujemne saldo migracji ▪ Ubożenie społeczeństwa (w niektórych regionach) ▪ Niewystarczająca ilość materiałów pomocniczych oraz sprzętu IT w instytucjach kulturowych i edukacyjnych ▪ Brak koordynacji usług edukacyjnych z zapotrzebowaniem rynku pracy ▪ Niski odsetek osób z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie mieszkańców
Turystyka	▪ Wiele atrakcyjnych terenów turystycznych ze względu na cechy fizyczne i geograficzne ▪ Bogactwo wód leczniczych, mineralnych i termicznych	▪ Niewystarczające wykorzystanie istniejących historycznych, kulturowych i przyrodniczych walorów regionu dla celów turystycznych
Dziedzictwo historyczne i kulturowe	▪ Bogactwo i różnorodność kultury, tradycji i folkloru ▪ Różnorodność tradycji rzemieślniczych ▪ Podtrzymywanie tradycji lokalnych	▪ Zły stan wielu obiektów historycznych i kulturowych

Zakres	*Szanse*	*Zagrożenia*
Środowisko naturalne	▪ Możliwość intensywniejszego wykorzystania alternatywnych i odnawialnych źródeł energii	▪ Degradacja bogactw naturalnych jako wynik procesów urbanizacyjnych ▪ Występowanie klęsk naturalnych i przyrodniczych
Infrastruktura transportowa i komunikacyjna	▪ Rozwój sieci IT oraz nowych technologii IT oraz powiększenie terenu dostępności szerokiego łącza Internetowego ▪ Rozwój międzynarodowych korytarzy europejskich, regionalnej sieci transportowej oraz platform multimodalnych ▪ Poprawa dostępności komunikacyjnej terenów przygranicznych	▪ Niekorzystna sytuacja na rynku paliwowym ▪ Opóźnienia w realizacji programów rozwojowych związanych z infrastrukturą komunikacyjną, szczególnie programów o znaczeniu krajowym, oraz wysokie koszty inwestycyjne ▪ Negatywny wpływ transportu na środowisko naturalne, rezerwaty przyrody oraz tereny chronione ▪ Brak dostępu do usług IT dla części mieszkańców terenów przygranicznych
Gospodarka	▪ Atrakcyjność inwestycyjna regionu ▪ Rozwój MŚP w wyniku zwiększenia funduszy unijnych	▪ Trwale utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia trwałego
Ludność	▪ Dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego ▪ Rozwój oparty na doświadczeniu we współpracy transgranicznej na polu kultury, opieki zdrowotnej (uzdrowiska) oraz zintegrowanego systemu ratownictwa ▪ Rozwój współpracy samorządowej, instytucji edukacyjnych i organizacji pozarządowych ▪ Wzrost liczby mieszkańców z wyższym wykształceniem	▪ Zanikanie świadomości i solidarności wśród społeczności regionu ▪ Emigracja młodszego pokolenia (szczególnie osób z wyższym wykształceniem)
Turystyka	▪ Nowe, szersze i lepsze oferty hotelowe związane z rozwojem usług turystycznych ▪ Nowe trendy związane ze spędzaniem wolnego czasu i rekreacją	▪ Osłabienie pozycji konkurencyjnej regionu regionu w wyniku dynamicznie rozwijających się usług turystycznych w innych regionach
Dziedzictwo historyczne i kulturowe	▪ Umacnianie tożsamości regionalnej ▪ Wykorzystanie tożsamości regionalnej, tradycji i historii do celów promocji regionu oraz tworzenie usług i produktów turystycznych zgodnie z potrzebami rynku europejskiego ▪ Tradycyjne rzemiosło i przemysł jako baza do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	▪ Zanikanie obyczajów i tradycji regionalnych w wyniku popularyzacji kultury masowej oraz postępującej globalizacji ▪ Degradacja obiektów historycznych, obszarów miejskich, rezerwatów przyrody oraz krajobrazu

3. DOŚWIADCZENIA W REALIZACJI WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ

Program współpracy transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 jest kontynuacją programów współfinansowanych z budżetu Wspólnoty. Jego celem jest wspieranie działań związanych z rozwojem polsko-słowackiej współpracy transgranicznej.

3.1. Program Współpracy Przygranicznej Phare

Pomoc finansowa Unii Europejskiej w tym obszarze rozpoczęła się od utworzenia w 2000 roku Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska – Republika Słowacka (Phare CBC). Program ten powstał z inicjatywy Parlamentu Europejskiego i jego ogólnym celem było promowanie działań na rzecz rozwoju współpracy pomiędzy społecznościami po obu stronach granicy. Cztery edycje programu Phare CBC (2000, 2001, 2002 oraz 2003) wspierały działania na rzecz rozwoju infrastruktury komunikacyjnej, ochrony środowiska, wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw, poprawy jakości życia mieszkańców oraz rozwoju lokalnych sieci współpracy po obu stronach granicy.

Alokacja środków finansowych na cztery edycje programów Phare CBC Polska – Republika Słowacka wyniosła 32 000 000 EUR, po 16 mln EUR dla strony polskiej i słowackiej. Ze środków tych sfinansowano:

- 12 dużych projektów infrastrukturalnych o znaczeniu transgranicznym (6 po stronie polskiej oraz 6 po stronie słowackiej)
- 4 edycje Funduszu Małych Projektów. Fundusz Małych Projektów finansował lokalne działania nieinwestycyjne w zakresie: demokracji lokalnej, rozwoju gospodarczego, turystyki, wymiany kulturalnej oraz ochrony środowiska. FMP wspierał lokalne inicjatywy o wartości od 1 000 do 50 000 EUR.
- 1 edycję Funduszu Małych Projektów Infrastrukturalnych (FMPI) oraz 1 edycję Schematu Wsparcia Infrastruktury Biznesowej (SWIB). W ich ramach finansowano lokalne działania inwestycyjne, głównie w zakresie: infrastruktury transportowej, rozwoju przedsiębiorczości, kultury i edukacji. Wsparcie dla pojedynczego projektu wynosiło od 50 000 do 300 000 EUR.

Z doświadczeń związanych z realizacją programu Phare CBC wynika, że największym zainteresowaniem cieszyły się projekty infrastrukturalne o „średniej" skali (50 000 – 300 000 EUR). Minimalny poziom wsparcia ze środków UE w wysokości 2 mln EUR dla pojedynczego projektu, przyjęty powszechnie w ramach programu Phare, stanowił w wielu przypadkach poważną przeszkodę, ponieważ uzyskanie odpowiedniego współfinansowania wykraczało często poza możliwości finansowe wnioskodawców na poziomie krajowym. Doświadczenia przedstawione powyżej wzięto pod uwagę na etapie przygotowywania Programu Interreg IIIA.

Duże projekty infrastrukturalne (o wartości ok. 2 mln EUR) wdrażane w ramach Phare CBC były ważne ze względów strategicznych, ale na poziomie społeczności lokalnych były stosunkowo mało „widoczne", ponieważ na jedną edycję programu przypadały średnio cztery projekty. Na tak rozległym obszarze jak pogranicze polsko-słowackie była to kropla w morzu

potrzeb. Większym zainteresowaniem wśród społeczności lokalnych cieszyły się projekty infrastrukturalne średniej wielkości zrealizowane w ramach ostatniej edycji programu (2003 r. Schemat Wsparcia Infrastruktury Biznesowej). Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że społeczności lokalne identyfikują działania współfinansowane przez UE przede wszystkim właśnie z tą edycją programu oraz z „najmniejszym" komponentem Phare CBC, jakim był Fundusz Małych Projektów. Schemat Wsparcia Infrastruktury Biznesowej oraz Fundusz Małych Projektów przyniosły także wymierne korzyści dotyczące nauki wnioskodawców w zakresie przygotowania oraz realizacji projektów. Z zebranych doświadczeń wynika, że to głównie dzięki FMP (w ramach którego realizacja kilkuset projektów zakończyła się sukcesem)beneficjenci uczyli się planować projekty w kontekście osiągnięcia celów, przygotowywać wskaźniki produktu i rezultatu, realizować działania zgodnie z wytycznymi UE i współpracować z partnerami po drugiej stronie granicy.

Fundusz Małych Projektów realizowany na granicy polsko-słowackiej okazał się jednym z najbardziej istotnych komponentów Programu Phare CBC Polska-Słowacja i w nieco zmienionej, jeszcze bardziej zdecentralizowanej formie był kontynuowany w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA Polska-Republika Słowacka (działanie 2.3 Mikroprojekty).

Duże zainteresowanie wnioskodawców oraz sprawne wdrażanie mikroprojektów (działanie 2.3) w ramach INTERREG IIIA spowodowało, że w perspektywie finansowej 2007-2013 przewiduje się proporcjonalne zwiększenie środków UE na ten cel.

3.2. Inicjatywa Wspólnotowa INTERREG III A

Po przystąpieniu do Wspólnoty Europejskiej dziesięciu krajów kandydackich granica polsko-słowacka stała się wewnętrzną granicą Unii Europejskiej. W roku 2004 działania współfinansowane z programu przedakcesyjnego Phare CBC zostały zastąpione Inicjatywą Wspólnotową INTERREG IIIA finansowaną z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. INTERREG IIIA, podobnie jak Phare CBC, miał na celu ułatwienie współpracy transgranicznej pomiędzy sąsiadującymi regionami poprzez realizację wspólnych strategii i działań.

Alokacja środków finansowych na lata 2004 – 2006 dla programu INTERREG IIIA Polska-Republika Słowacka wyniosła 26 668 960 EUR, w tym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – 20 001 719 EUR. Komitet Sterujący zatwierdził 315 projektów w następujących działaniach:

- 26 projektów w działaniu 1.1 – infrastruktura techniczna i komunikacyjna
- 23 projekty w działaniu 1.2 – infrastruktura ochrony środowiska
- 31 projektów w działaniu 2.1 – rozwój zasobów ludzkich i wspieranie przedsiębiorczości
- 39 projektów w działaniu 2.2 – ochrona dziedzictwa naturalnego i kulturowego
- 196 projektów w działaniu 2.3 – wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)

Z dotychczasowych doświadczeń z wdrażania Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA Polska-Republika Słowacka 2004-2006 wynika między innymi, że:

- jeszcze większy nacisk należy położyć na prowadzenie szkoleń dla potencjalnych wnioskodawców. Pomimo, że beneficjenci posiadający doświadczenia z wdrażania Phare CBC i INTERREG-u IIIA przygotowują wnioski coraz lepszej jakości, to jednak wciąż posiadają niedostateczną wiedzę związaną z określaniem wskaźników, definiowaniem celów ogólnych i szczegółowych, rozumieniem wpływu transgranicznego, a także rozumieniem polityk horyzontalnych UE. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że najwięcej problemów przysparza wnioskodawcom poprawne zdefiniowanie wpływu transgranicznego. Biorąc pod uwagę, że jest to jedno z najistotniejszych kryteriów wyboru projektów w programach współpracy przygranicznej, w Programie 2007 – 2013 należy położyć szczególny nacisk na szkolenie wnioskodawców w tym zakresie.
- czynnikiem, który może pozytywnie wpłynąć na efektywność wdrażania oraz udokumentowanie najlepszych praktyk w programie jest prowadzenie ewaluacji on-going. W programie 2004–2006 nie udało się przeprowadzić takich badań ze względu na fakt, iż rozszerzenie UE nastąpiło w drugiej połowie perspektywy budżetowej 2000–2006, a także dopiero rozwijającej się kultury ewaluacji w administracji nowych państw członkowskich. W trakcie realizacji programu 2007 -2013 będzie musiało zostać przeprowadzone śródokresowe badanie ewaluacyjne.
- bardzo istotnym czynnikiem warunkującym sprawną realizację programu jest właściwa delimitacja obszaru wsparcia. W przypadku programów współpracy przygranicznej kluczowym elementem racjonalnego zarządzania środkami jest ustanowienie takiego obszaru wsparcia, który stworzy wnioskodawcom realną szansę na uzyskanie dofinansowania. Program INTERREG IIIA Polska-Republika Słowacka nie stwarzał możliwości realizowania projektów poza obszarem ściśle przylegającym do granicy, dzięki czemu uniknięto składania znacznej ilości projektów o charakterze infrastrukturalnym, które nie miały szansy na wsparcie ze względu na znaczne oddalenie od granicy, a tym samym wykazywały niewielki wpływ transgraniczny. Rozwiązanie takie pozwoliło na przeprowadzenie procesu selekcji wniosków w krótszym czasie oraz oszczędziło rozczarowań wnioskodawcom, których projekty nie miały szansy na wybór z wyżej wymienionego powodu. Powyższe wnioski zostały wzięte pod uwagę w niniejszym programie.

4. ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z POLITYKAMI WSPÓLNOTOWYMI I NARODOWYMI

4.1. Zgodność z politykami wspólnotowymi

Program Operacyjny dotyczący współpracy transgranicznej polsko-słowackiej jest zgodny z regulacjami dotyczącymi podstawowej strategii oraz dokumentów programowych Unii Europejskiej, przede wszystkim w obszarze definicji celów oraz priorytetów.

Zgodnie z zasadami podanymi w Artykule 9 Rozporządzenia nr 1083/2006, Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 zapewnia spójność wsparcia z EFRR z działaniami, politykami oraz priorytetami Wspólnoty.

W szczególności działania, które zostaną wsparte w ramach tego programu, będą zgodne zarówno celami rozwoju zawartymi w zaktualizowanej Strategii Lizbońskiej, jak i z zasadami trwałego rozwoju określonymi w Strategii Goeteborskiej.

Opierając się na zaktualizowanej Strategii Lizbońskiej, dokument Komisji Europejskiej z 5 lipca 2005 COM (2005) 0299 „Polityka spójności wspierająca rozwój gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty na okres 2007 – 2013", zdefiniował następujące priorytety polityki spójności:

- poprawa atrakcyjności państw członkowskich, ich regionów i miast poprzez zwiększenie ich dostępności, zapewnienie usług na odpowiednim poziomie i o odpowiedniej jakości i ochronę środowiska;
- zachęcanie do innowacyjności, przedsiębiorczości oraz wzrostu gospodarki opartej na wiedzy przez badania i potencjał innowacyjny, w tym nowe technologie informacyjne i komunikacyjne; oraz
- tworzenie więcej „lepszych" miejsc pracy poprzez zatrudnianie większej liczby osób lub też rozwijanie przedsiębiorczości, podnoszenie umiejętności dostosowywania się pracowników i przedsiębiorstw do wymagań rynku oraz wzrost inwestycji w kapitał ludzki.

W latach 2007-2013 Program Operacyjny współpracy transgranicznej polsko-słowackiej przyczyni się do realizacji priorytetów zaktualizowanej Strategii Lizbońskiej oraz Strategicznych Wytycznych Wspólnoty w zakresie celów, priorytetów i kryteriów wsparcia.

Wszystkie złożone projekty będą sprawdzane pod względem ich wkładu w osiągnięcie celów zdefiniowanych w Strategii Lizbońskiej i Goeteborskiej. Znajdzie to odzwierciedlenie w kryteriach oceny projektów. Dodatkowo aspekt ten będzie również brany pod uwagę przy podejmowaniu ostatecznej decyzji o współfinansowaniu projektów.

W Programie zostanie zapewniona zgodność z postanowieniami Traktatu o ustanowieniu Wspólnoty Europejskiej oraz innymi, powiązanymi z nim dokumentami. Program uwzględnia ważne regulacje zawarte w Rozporządzeniu Rady (WE) nr 1083/2006, określające ogólne zasady Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności, jak również w Rozporządzeniu (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego oraz Rozporządzeniu Rady z dnia 5 lipca 2006 r. dotyczącym Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Art. 3 Rozporządzenia Nr 1083/2006 brzmi:

„Działanie podejmowane w ramach funduszy obejmuje, na poziomie krajowym i regionalnym, priorytety Wspólnoty sprzyjające trwałemu rozwojowi poprzez wzmacnianie wzrostu, konkurencyjności, zatrudnienia i integracji społecznej oraz poprzez ochronę i poprawę jakości środowiska naturalnego."

Program Operacyjny jest spójny z Europejską Agendą Polityki Społecznej uchwaloną w 2000 roku. Agenda ta wpisuje się m.in. w realizację Strategii Lizbońskiej, która określa główny kierunek działań również w zakresie polityki społecznej. Przede wszystkim dotyczy to kwestii walki z ubóstwem oraz wszelkimi formami wykluczenia i dyskryminacji, mając na celu promowanie integracji społecznej. Cele sformułowane w Nicei są następujące:

- zapewnienie każdemu dostępu do pracy, zasobów, praw, towarów i usług;
- zapobieganie ryzyku wykluczenia społecznego;
- ochrona ludzi najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne, mobilizacja instytucji z obszaru polityki społecznej.

Dokument programowy znajduje także odbicie w ogólnych dyrektywach polityki gospodarczej oraz dyrektywach Europejskiej Strategii Zatrudnienia, w tym polityce mikro- i makroekonomicznej oraz polityce zatrudnienia mającej na celu zapewnienie nowych miejsc pracy oraz wzrost gospodarczy.

Oczekiwany jest także wpływ Programu na budowanie społeczeństwa informacyjnego zgodnie z określonymi ramami strategicznymi zawartymi w przyjętej inicjatywie „i2010 – Europejskie społeczeństwo informacyjne". Będzie on przede wszystkim dotyczyć działań zapewniających realizację celów tej inicjatywy, głównie poprzez zwiększenie dostępu do technologii informacyjnych umożliwiających ochronę środowiska, monitorowanie oraz realizację programu na wypadek klęsk żywiołowych, poprzez zwiększenie produkcji oraz obsługi CIT – dostępność dla małych i średnich przedsiębiorstw. Wszystkie priorytety Programu Operacyjnego współpracy transgranicznej Rzeczpospolita Polska –Republika Słowacka zawierają działania mające na celu rozwój społeczeństwa informacyjnego.

W Programie przestrzegane będą także zasady polityki wspólnotowej (w tym dyrektyw UE), w obszarze ochrony środowiska naturalnego, poprawy jego stanu oraz możliwych postępów w tej dziedzinie. Dotyczy to głównie wypełniania zobowiązań dyrektywy siedliskowej 92/43/WE, dyrektywy ptasiej 79/409/WE oraz dyrektyw dotyczących europejskiej sieci obszarów chronionych NATURA 2000. Wsparcie finansowe zostanie udzielone tym projektom, których celem jest utrzymanie różnorodności biologicznej oraz poprawa stanu środowiska naturalnego, uwzględniając obszary sieci NATURA 2000, które są usytuowane w obrębie terenów wspieranych w ramach Programu.

Projekty współfinansowane w ramach Programu operacyjnego będą w pełni respektować postanowienia Dyrektywy o Ocenie Oddziaływania na Środowisko, Dyrektyw: Siedliskowej i Ptasiej. Będą zastosowanie właściwe kryteria screening'u na etapie wyboru projektów, aby zapewnić, że projekty są zgodne z wymienionymi Dyrektywami. Współfinansowanie projektów mających negatywne oddziaływanie na potencjalne obszary Natura 2000 w Polsce (tj. obszary, które w opinii Komisji należało wyznaczyć 1.05.2004 r., jednakże nie zostały wyznaczone przez Polskę) nie będzie zezwalane.

Wsparcie finansowe w ramach Programu współpracy transgranicznej polsko-słowackiej będzie udzielane m.in. tym projektom, które mogą mieć znaczący wkład w realizację priorytetów zawartych w Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE. Wynika to z faktu, iż kraje członkowskie oraz ich społeczeństwa powinny koncentrować swoje wysiłki na działaniach związanych ze zmianami klimatycznymi oraz czystą energią, zdrowiem publicznym, wykluczeniem społecznym, demografią oraz migracją, gospodarką zasobami naturalnymi, zrównoważonym transportem. Polityka zrównoważonego rozwoju będzie realizowana także na poziomie regionalnym. W ramach Programu wspierane będą instytucje i istotne inicjatywy na rzecz zrównoważonego rozwoju

Zgodnie z Art. 16 Rozporządzenia nr 1083/2006 Program operacyjny współpracy transgranicznej polsko-słowackiej ma zagwarantować „zapobieganie jakiejkolwiek dyskryminacji płci, rasy, pochodzenia etnicznego, wiary czy przekonań religijnych, niepełnosprawności, wieku lub orientacji seksualnej." Na etapie definiowania kryteriów wyboru projektów do wsparcia finansowego będzie brane pod uwagę wyrównywanie szans zawodowych kobiet i mężczyzn, mające zagwarantować jedną z podstawowych zasad, jaką jest równość płci. Program uwzględnia fakt, iż w obszarze wsparcia występują istotne problemy na rynku pracy i oprócz wsparcia zatrudniania kobiet oraz tworzenia dla nich nowych miejsc pracy, zachęca do działań na polu edukacji i specjalizacji zawodowej.

Podjęte zostaną wysiłki w celu zapewnienia komplementarności pomiędzy interwencjami UE w ramach Wspólnej Polityki Rolnej poprzez Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju

Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz działaniami współfinansowanymi ze środków EFRR dotyczącymi współpracy terytorialnej. Program gwarantował będzie także koordynację wsparcia pochodzącego z różnych funduszy. Kluczowym czynnikiem, mającym zapewnić uniknięcie pokrywania się z interwencjami EFRROW, będzie bilateralny (polsko-słowacki) charakter wszystkich projektów wybranych do finansowania w ramach Programu.

Wszystkie projekty złożone w ramach Programu będą oceniane z uwzględnieniem zasad pomocy publicznej. W przypadku wsparcia spełniającego przesłanki Art. 87 Traktatu o ustanowieniu Wspólnoty Europejskiej (TWE), pomoc będzie udzielana zgodnie z przepisami wspólnotowymi o pomocy *de minimis* lub zgodnie z przepisami dotyczącymi pomocy publicznej w ramach wyłączeń grupowych, bądź będzie notyfikowana do Komisji Europejskiej w trybie Art. 88 (3) TWE.

Jedną z głównych zasad egzekwowanych względem każdego z projektów w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007 – 2013 jest zapewnienie jego trwałości (trwałość projektu). Zasada ta będzie weryfikowana zarówno w fazie programowania i wybierania projektów, jak i na etapie ewaluacji. Dofinansowane projekty będą musiały wykazać instytucjonalną i finansową trwałość po zakończeniu wsparcia.

Przestrzegana będzie również zasada dodatkowości, zawarta w Art. 15 Rozporządzenia Rady (WE)nr 1083/2006. Zgodnie z tą zasadą środki z funduszy strukturalnych nie będą zastępować wydatków publicznych ani równoważnych wydatków strukturalnych ponoszonych przez państwa członkowskie. Zgodność z tą zasadą będzie zapewniana podczas oceny projektów.

Zgodnie z Art. 47 i 48 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 zostanie przeprowadzona ewaluacja Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007 – 2013, aby ocenić efekty Programu w odniesieniu do kryteriów Unii Europejskiej w zakresie znaczenia, efektywności, wydajności, trwałości, oddziaływania, jak również wpływu współpracy transgranicznej na środowisko naturalne, zgodności z zasadą równego traktowania i równych szans, udziału w osiąganiu celów strategicznych Wspólnoty, jak również wartość dodaną przez wsparcie Wspólnoty.

Za dokładny nadzór nad realizacją polityk wspólnotowych odpowiedzialna jest Instytucja Zarządzająca.

4.2. Zgodność z politykami narodowymi

Projekty realizowane w ramach Programu Operacyjnego polsko-słowackiej współpracy transgranicznej 2007-2013 uzupełnią działania prowadzone w ramach narodowych programów określonych w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia (NSRO).

W Polsce przygotowany został dokument: Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 – wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie). Program Operacyjny dot. polsko-słowackiej współpracy transgranicznej wpisuje się w strategiczny cel NSRO, na który składają się: tworzenie środowiska sprzyjającego konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, aby zapewnić większy poziom zatrudnienia, oraz podnoszenie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej; przyczyni się on również do realizacji następujących celów horyzontalnych:

- poprawa jakości ludzkiego kapitału i zwiększenie spójności społecznej
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
- podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
- wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, ekonomicznej i przestrzennej.

W Republice Słowackiej Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia zostały przyjęte w sierpniu 2007 r. Zasadnicza część NSRO pochodzi ze strategii gospodarczego i społecznego rozwoju Słowacji. W tekście NSRO zamieszczona jest szczegółowa charakterystyka tej strategii. Zakłada ona, iż rozwój gospodarki opartej na wiedzy oraz wzrost jej udziału w społeczeństwie zapewni obywatelom Słowacji wyższy standard życia, na poziomie porównywalnym z najbardziej rozwiniętymi krajami europejskimi, oraz że zaspokoi ich potrzeby życiowe, a także utrzyma jakość środowiska naturalnego dla następnych pokoleń.

Cel określony w NSRO Republiki Słowackiej dotyczy uzyskania znaczącego wzrostu, zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju, w zakresie konkurencyjności i produktywności w gospodarce Słowacji do roku 2013. Ma to przyczynić się do zapewnienia trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego Słowacji, a z drugiej strony – do rozwiązywania problemu braku równowagi związanej z głównymi czynnikami rozwoju. NSRO Republiki Słowackiej przywiązuje szczególne znaczenie do rozwoju infrastruktury i zwiększenia dostępności regionów, wspierania innowacyjności, informatyzacji i rozwoju zasobów ludzkich.

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska - Republika Słowacka 2007 - 2013 odnosi się do priorytetów Polski i Słowacji, dotyczy obu narodowych programów, a poprzez swoją strategię przyczynia się do realizacji celów w kontekście transgranicznym. Projekty realizowane w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007 – 2013 odpowiednio wpisują się także w działania realizowane z wykorzystaniem innych programów operacyjnych.

Projekty wspierane w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007 – 2013 uzupełnią projekty realizowane przez programy operacyjne zarządzane przez właściwe ministerstwa. Zgodność programów jest zapewniona również na poziomie regionalnym. Program Operacyjny powstał we współpracy z regionami, których dotyczy, i w ten sposób została zapewniona zgodność z celami programów rozwoju regionalnego.

W latach 2007-2013 w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka 2007 – 2013 będą wsparte tylko te projekty w których uczestniczyć będą partnerzy z obu krajów i które przyniosą korzyści społecznościom obu krajów. Projekty muszą być rzeczywiście transgraniczne na wszystkich etapach przygotowania i realizacji. Każdy projekt będzie miał partnera wiodącego zgodnie z Art. 20 Rozporządzenia EFRR.

4.3. Zgodność z innymi programami operacyjnymi

Program Operacyjny Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 jest komplementarny do następujących programów współpracy transgranicznej, wdrażanych po stronie polskiej:

- Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013. Pokrywające się obszary są następujące: podregion bielsko-bialski i przylegający powiat pszczyński.
- Program Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś -Ukraina 2007-2013. Pokrywające się obszary są następujące to: podregion krośnieńsko-przemyski i przylegający podregion: rzeszowsko-tarnobrzeski.

W ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013 przewidziano następujące priorytety: „Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń", „Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki" i „Wspieranie współpracy społeczności lokalnych".

Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013 obejmuje cel główny: odpowiadanie na wspólne wyzwanie zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego poprzez współpracę transgraniczną i integrację Przewidziane są trzy priorytety w ramach programu: „Wzrost konkurencyjności obszaru pogranicza", „Poprawa jakości życia" i „Współpraca sieciowa inicjatywy społeczności lokalnych". Program jest wdrażany w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. W każdym z programów transgranicznych znajduje się priorytet: Pomoc techniczna.

Programy transnarodowe obejmują także jednostki terytorialne objęte Programem Operacyjnym Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka.

Program Morza Bałtyckiego 2007-2013 obejmuje całe terytorium Polski. Strategicznym celem programu jest: wzmocnienie rozwoju w kierunku zrównoważonego, konkurencyjnego i terytorialnie zintegrowanego Regionu Morza Bałtyckiego poprzez połączenie potencjałów ponad granicami.

Program Operacyjny Europy Centralnej obejmuje całe terytorium Polski i Republiki Słowackiej. W ramach programu występujące cztery priorytetowe obszary tematyczne: „Ułatwianie innowacji poprzez Europę Centralną", „Poprawa dostępności do i w ramach Centralnej Europy", „Wykorzystanie naszego środowiska w sposób odpowiedzialny", „Wzmacnianie konkurencyjności i atrakcyjności miast i regionów".

Spójność z narodowymi i regionalnymi programami wdrażanymi w ramach Celu Konwergencja

Program Operacyjny Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 jest komplementarny do innych programów operacyjnych wdrażanych w ramach Celu Konwergencja w Polsce.

Oś priorytetowa I: Rozwój infrastruktury transgranicznej jest komplementarna do innych priorytetowych obszarów tematycznych następujących programów operacyjnych:

- Program Operacyjny (dalej zwany PO) Infrastruktura i Środowisko (głównie następujące osie priorytetowe: Gospodarka wodno - ściekowa, Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi, Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska, Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych, Transport

przyjazny środowisku, Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku, Konkurencyjność regionów),

- PO Innowacyjna Gospodarka (głównie oś priorytetowa: Budowa i rozwój społeczeństwa informacyjnego).

Przedsięwzięcia komplementarne do Programu Operacyjnego Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 są także wdrażane w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (dalej zwane RPO) na lata 2007-2013 i są to: Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego, Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego, Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego. RPO koncentrują się także na rozwoju infrastruktury transportowej, komunikacyjnej i środowiskowej.

RPO Województwa Małopolskiego oś priorytetowa: *Infrastruktura dla rozwoju gospodarczego i infrastruktura ochrony środowiska* są komplementarne do osi priorytetowej Programu Operacyjnego.

W ramach osi priorytetowej *Infrastruktura dla rozwoju gospodarczego* wspierane są projekty dotyczące infrastruktury drogowej, komunikacji publicznej i stref aktywności gospodarczej.

W ramach osi priorytetowej *Infrastruktura ochrony środowiska* wspierane są projekty dotyczące gospodarki wodno-ściekowej mające na celu poprawę jakości wody i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zarządzania gospodarką ściekową. Wspierane są także przedsięwzięcia przyczyniające się do poprawy bezpieczeństwa ekologicznego i ochrony przed efektami katastrof naturalnych.

RPO Województwa Podkarpackiego oś priorytetowa: *Ochrona środowiska i przeciwdziałanie zagrożeniom* wspiera projekty dotyczące infrastruktury ochrony środowiska, infrastruktury przeciwpowodziowej i racjonalnego zarządzania zasobami wodnymi w celu zachowania i ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej i zwalczania oraz przeciwdziałania zagrożeniom w tym województwie. Działania wdrażane w ramach tej osi priorytetowej, np. dotyczące monitoringu środowiska naturalnego będą komplementarne z działaniami wykonywanymi w ramach osi priorytetowej Programu Operacyjnego Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Oś priorytetowa II: Rozwój społeczno-gospodarczy jest komplementarna do osi priorytetowych następujących programów operacyjnych:

- PO Infrastruktura i Środowisko (głównie oś priorytetowa: Kultura i dziedzictwo kulturowe"),
- PO Kapitał ludzki (głównie priorytety: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, Regionalne kadry gospodarki, Rynek pracy otwarty dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej, Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw" ,
- PO Innowacyjna Gospodarka (głównie priorytety: Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia, Dyfuzja innowacji, Budowa i rozwój społeczeństwa informacyjnego).

W ramach ROP wspierany jest także rozwój turystyki i promocji dziedzictwa kulturowego.

Następujące osie priorytetowe RPO Województwa Śląskiego: *Turystyka* i *kultura* są komplementarne do osi priorytetowej 2 Programu Operacyjnego *Rozwój społeczno-gospodarczy*.

W ramach osi priorytetowej 3: *Turystyka*, będą promowane działania, które przyczynią się do poprawy jakości infrastruktury turystycznej regionu i które dotyczą tworzenia i rozwoju regionalnych produktów turystycznych, poprawiające dostęp do informacji turystycznej i mające na celu rozwój oferty turystycznej.

Oś priorytetowa 4: *Kultura* wspiera projekty dotyczące infrastruktury kultury, systemu informacji kulturalnej i promocji kultury. Wspierane są projekty, które przyczynią się np. do poprawy jakości oferty kulturalnej, dotyczące tworzenia systemu informacji kulturalnej, inwestycji w zakresie instytucji kultury. Przedsięwzięcia wdrażania w ramach tej osi priorytetowej wskazują na wysoki potencjalny efekt synergiczny z Programem Operacyjnym.

Głównym celem działań wdrażanych w ramach RPO Województwa Podkarpackiego oś priorytetowa: *Turystyka i kultura* jest wzrost udziału turystyki w regionalnej gospodarce i ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój instytucji kultury.

W ramach Osi priorytetowej III Programu Operacyjnego Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka wdrażane są projekty, które są komplementarne do innych działań wspieranych w ramach innych Programów Operacyjnych.

Obszar wsparcia objętym Programem Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka częściowo pokrywa się w Republice Słowackiej z programem operacyjnym: Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Słowacka – Republika Czeska 2007-2013. Pokrywającym się terytorium jest Kraj Žilinský.

Program Operacyjny Republika Słowacka –Republika Czeska zawiera dwie osie priorytetowe (poza Pomocą techniczną) – „Wsparcie społeczno-kulturalnego i ekonomicznego rozwoju obszaru transgranicznego i poprawa współpracy" i „Poprawa dostępności obszaru transgranicznego i rozwój środowiska". Obie osie priorytetowe są zgodne z osiami priorytetowymi Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka. Podobne ukierunkowanie osi priorytetowych umożliwia wzajemne wsparcie rozwoju w trójkącie granicznym: Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka - Republika Czeska.

Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego Republiki Słowackiej działające jako Instytucja Zarządzająca w Programie Współpracy Transgranicznej Republika Słowacka – Republika Czeska 2007-2013 i jako jednostka krajowa odpowiedzialna za koordynowanie odpowiednich działań programu w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska –Republika Słowacka jest odpowiedzialna za administrowanie zadaniami obu programów i zapewnia, że nie będzie dochodzić do potencjalnego nakładania się wsparcia projektów w ramach podobnej osi priorytetowej.

Program Operacyjny Republika Słowacka – Republika Czeska 2007-2013 obejmuje dwie osie priorytetowe (obok Pomocy technicznej) – „Wspieranie społeczno-kulturalnego i ekonomicznego rozwoju regionu transgranicznego i poprawa współpracy" i „Poprawa dostępności rozwoju terytorium transgranicznego i ochrona środowiska". Obie osie priorytetowe są zgodne z osiami priorytetowymi Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka. Podobna orientacja osi priorytetowych umożliwia wzajemne wsparcie rozwoju w trójkącie granicznym: Rzeczpospolita Polska –Republika Słowacka – Republika Czeska.

Spójność osi priorytetowych Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka z innymi programami operacyjnymi w ramach Celu Konwergencja jest uwidoczniona w Republice Słowackiej w sposób następujący:

Spójność Osi Priorytetowej I: *Rozwój infrastruktury transgranicznej* będzie zapewnione głównie z osiami priorytetowymi następujących programów operacyjnych:

- PO Transport (głównie osie priorytetowe koncentrujące się na modernizacji głównych korytarzy transportowych TEN-T, transporcie intermodalnym i budowaniu autostrad, infrastruktury drogowej)
- PO Społeczeństwo Informacyjne (głównie osie priorytetowe: Elektronizacja administracji publicznej i rozwój usług, Poprawa dostępu do Internetu szerokopasmowego, wsparcie obszaru bez dostępu do Internetu szerokopasmowego),
- PO Środowisko (głównie osie priorytetowe: Zintegrowana ochrona, ekonomiczne wykorzystanie wody i ochrona przeciwpowodziowa, Zarządzanie odpadami, Ochrona i regeneracja środowiska naturalnego i krajobrazu).

Regionalne plany operacyjne (głównie osie priorytetowe: Regeneracja osad, Regionalna komunikacja , która zabezpiecza usługi transportowe w regionie).

Spójność Osi Priorytetowej II: Rozwój społeczny i ekonomiczny można zaobserwować głównie z osiami priorytetowymi programów operacyjnych:

- PO Zatrudnienie i Społeczne Włączenie (głównie oś priorytetowa: Wsparcie zatrudnienia).
- PO Konkurencyjność i Rozwój Gospodarczy (głównie osie priorytetowe: Wsparcie konkurencyjności przedsiębiorstw i usług głównie poprzez promocję innowacji, skoncentrowaniu na wspieraniu współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami i instytucjami nauki i badawczymi, budowanie nowej infrastruktury, klastrów, centrów innowacji, itd., następna oś priorytetowa skoncentrowana jest na wsparciu MŚP działających w turystyce);
- PO Nauka i Badania (główna oś priorytetowa jest ukierunkowana na poprawę warunków dla nauki i instytucji badawczych i współpracy pomiędzy Nauką i Instytucjami Badawczymi, itd).
- Regionalne RPO (głównie osie priorytetowe: Rozwój turystyki i potencjału kulturowego regionu, regeneracja osad. Można także znaleźć spójność z Regionalnymi PO, głównie w osiach priorytetowych wspierających turystykę i zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Oś Priorytetowa III: Mikroprojekty – można wskazać głównie z osiami priorytetowymi Regionalnych PO, głównie oś priorytetowa wsparcie turystyki i zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Osie priorytetowe I, II i III nie pokrywają się z innymi programami operacyjnymi (przede wszystkim Regionalnymi PO) głównie z uwagi na fakt, iż Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka wspiera infrastrukturę

transportową i środowiska, jak również usługi i atrakcje turystyczne oraz infrastrukturę turystyczną o charakterze transgranicznym.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich jest finansowym instrumentem Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 w Polsce. W Republice Słowackiej Program Rozwoju Obszarów Wiejskich będzie finansowany z EFRRO podczas okresu programowania 2007-2013. Główne zróżnicowanie pod względem możliwego nakładania się projektów finansowanych z Programu Operacyjnego i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich wdrażanych w Polsce i Republice Słowackiej – to wartość dodana i efekt transgraniczny dla regionu przygranicznego.

Program Operacyjny w Republice Słowackiej dla usług wodnych i hodowli ryb jest obecnie przygotowywany. Wydaje się, że nie będzie dochodziło do nakładania się działań planowanymi do wsparcia z PO SK-PL i PO Żywienia Ryb w Słowacji. Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego jako jednostka krajowa wraz z Instytucją Zarządzającą i Wspólnym Komitetem Monitorującym zapewnia, że właściwe konsultacje z innymi darczyńcami będą zapewnione, zanim projekt zostanie zatwierdzony, aby uniknąć podwójnego finansowania.

W Polsce będzie wdrażany Program Operacyjny na rzecz Zrównoważonego Rozwoju Rybołówstwa i Obszarów Nadbrzeżnych 2007-2013 współfinansowany z EFR.

Każda operacja wybrana dla Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka musi wykazywać oddziaływanie transgraniczne, co stanowi linię rozgraniczającą pomiędzy finansowaniem z EFRR a EFRROW, EFR.

Ocena projektów przez wspólny panel ekspertów (włączając regionalnych ekspertów) i decyzja podjęta przez Komitet Monitorujący będą gwarantować, iż uniknie się ryzyka podwójnego finansowania.

Uczestnictwo regionalnych przedstawicieli w ramach Komitetu Monitorującego podczas procesu podejmowania decyzji jest gwarancją, że projekty będą równolegle wdrażane do innych projektów wykonywanych w ramach innych programów i będzie osiągnięty efekt synergii.

5. STRATEGIA

5.1. Wspólna strategia transgraniczna

Analiza społeczno-ekonomiczna obszaru pogranicza polsko-słowackiego i analiza SWOT stanowią podstawę dla opracowania wspólnej strategii. Doświadczenia zdobyte w trakcie wdrażania programu INTERREG III A Polska-Republika Słowacka zostały wykorzystane podczas procesu formułowania i identyfikacji strategii dla obszaru pogranicza.

Obszar pogranicza charakteryzuje się unikalnymi walorami środowiska naturalnego i krajobrazowego, które czynią ten obszar atrakcyjnym dla turystów, inwestorów i mieszkańców. Struktura populacji jest korzystna. Podobieństwo języków i istniejące powiązania w różnych sferach po obu stronach granicy ułatwią dalsze kontakty i współpracę pomiędzy mieszkańcami, organizacjami i przedsiębiorcami. Obszar ten położony jest blisko europejskich korytarzy transportowych i znajduje się wiele przejść granicznych. W regionie

zlokalizowane są przedsiębiorstwa IT. Jednakże jest wiele czynników, które oddziałują na sytuację w obszarze pogranicza.

Wśród zidentyfikowanych słabości obszaru wsparcia wymienić należy między innymi: brak dobrej jakości infrastruktury transportowej i komunikacyjnej, degradacja środowiska naturalnego. Stan środowiska naturalnego ulega pogorszeniu z uwagi na emisję gazów, niedorozwinięty system odprowadzania ścieków i stacji oczyszczania ścieków. Można także zidentyfikować niski poziom świadomości ekologicznej wśród mieszkańców.

Można zaobserwować zmiany dokonujące się w sytuacji społeczno-ekonomicznej obszaru pogranicza, jednakże ich tempo jest wolne. Sytuacja na rynku pracy jest wciąż trudna. Odnotowuje się wysoką stopę bezrobocia i ujemno salo migracji, pauperyzację mieszkańców. Usługi edukacyjne powinny być skoordynowane w obszarze pogranicza aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Nie jest w pełni wykorzystany naturalny i kulturowy potencjał, który stwarza dobre warunki dla rozwoju MŚP.

W celu lepsze wykorzystania czynników stanowiących podstawę dla konkurencyjności tego obszaru i lepszego wykorzystania istniejącego potencjału po obu stronach granicy – powinno być promowane wzmacnianie współpracy i tworzenie sieci w wielu dziedzinach.

Strategia uwzględnia specyficzne cechy obszaru pogranicza i granic. Strategia koncentruje się na kluczowych elementach zidentyfikowanych w analizie SWOT.

Wspólna strategia transgraniczna koncentruje się na integracji przestrzennej obszaru pogranicza i jego lepszej dostępności poprzez przełamywanie istniejących barier w infrastrukturze transportu, komunikacji i infrastrukturze środowiska.

Zatem w ramach Programu będą promowane inwestycje, które przyczynią się do rozwoju istniejącej infrastruktury transportowej i środowiska. Podejmowane działania poprawią dostępność obszaru pogranicza i lepiej będzie wykorzystana jego dogodna lokalizacja. Będą promowane przedsięwzięcia na rzecz wykorzystania wód geotermalnych. Zatem działania będą miały na celu lepsze wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Będą wspierane: rozwój wspólnego sytemu ochrony mieszkańców przed katastrofami naturalnymi, wspólne planowanie i lepsze zarządzanie usługami środowiskowymi w obszarze transgranicznym. Będzie promowana współpraca w tych obszarach poprzez opracowanie wspólnych planów, itd. Rozwój sieci IT i nowych technologii IT poprawią dostępność komunikacyjną obszaru pogranicza i także ułatwią współpracę w zakresie przeciwdziałaniu ryzyku i ochrony środowiska.

Będą wspierane działania w obszarze przeciwdziałania zagrożeniom, w ten sposób wzmacniając atrakcyjność obszaru pogranicza dla turystów i inwestorów.

Specjalna uwaga skierowana jest na współpracę transgraniczną w turystyce i w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Strategia transgraniczna obejmuje tworzenie sieci tematycznych. W celu wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru pogranicza i tworzenia warunków dla jego dalszego rozwoju będzie promowana współpraca transgraniczna. Pozwoli to na lepsze wykorzystanie zasobów i stworzy nowe miejsca pracy w MŚP, w szczególności w turystyce. Będzie wspierana współpraca pomiędzy instytucjami otoczenia biznesu, instytucjami rynku pracy, gildiami, stowarzyszeniami, centrami badawczymi, instytucjami rynku pracy, centrami badawczymi, szkołami i innymi organizacjami. Ustanowiona i nawiązana współpraca obejmie także obszary takie jak

innowacyjne technologie, transfer know how, tworzenie sieci instytucji. Ułatwi to wymianę doświadczeń i innowacji do MŚP.

Podejmowane działania będą miały na celu ochronę dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Będą promowane usługi i nowe produkty turystyczne w oparciu o tradycyjne rzemiosło i przemysł obszaru pogranicza stanowiące podstawę dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Wyzwaniem dla obszaru pogranicza są sieci w różnych obszarach, włączając uniwersytety, instytuty naukowe, instytuty badawcze, instytucje środowiska biznesu i organizacje przedsiębiorców. Przyczyni się to do utworzenia struktury instytucjonalnej współpracy transgranicznej.

Partnerska współpraca w różnych obszarach wnosi wkład do rozwoju społeczno-ekonomicznego obszaru pogranicza polsko-słowackiego i jego zrównoważonego rozwoju. Intensyfikacja współpracy poprzez sieci współpracujących podmiotów będzie posiadała najwyższe znaczenie dla skutecznego wdrażania wspólnej strategii transgranicznej.

Osie priorytetowe zostały zdefiniowane na podstawie wspólnej strategii opracowanej dla obszaru wsparcia.

Głównym celem wspólnej strategii jest:

Intensyfikacja opartej na partnerstwie współpracy polsko-słowackiej, która sprzyjać będzie trwałemu rozwojowi obszaru przygranicznego.

Wskaźniki osiągnięcia zamierzonego celu:

Wskaźnik - nazwa	**Wskaźnik - typ**	**Wartość wyjściowa 2007**	**Wartość docelowa (2015)**	**Źródło informacji**
Ilość wspólnych projektów transgranicznych spełniających przynajmniej dwa z czterech kryteriów programu	Produktu	0	150	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Ilość wspólnych projektów transgranicznych spełniających przynajmniej trzy z czterech kryteriów programu	Produktu	0	100	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)

Wskaźnik - nazwa	Wskaźnik - typ	Wartość wyjściowa 2007	Wartość docelowa (2015)	Źródło informacji
Ilość wspólnych projektów transgranicznych spełniających wszystkie cztery kryteria programu	Produktu	0	50	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)

Priorytety i tematy współpracy programu mają na celu wykorzystanie mocnych stron i możliwości rozwoju obszaru przygranicznego dla wspólnego rozwiązywania jego głównych problemów.

Zgodnie z celem głównym, program ma przyczynić się do realizacji poniższych celów strategicznych współpracy w obszarze przygranicznym:

- Wspieranie rozwoju partnerskiej współpracy polsko-słowackiej w zakresie poprawy stanu infrastruktury transgranicznej, prowadzącej do integracji przestrzennej obszaru oraz zwiększenia jego dostępności i atrakcyjności dla mieszkańców, inwestorów i turystów:
- Promowanie partnerskiej współpracy polsko-słowackiej na rzecz trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego, kulturalnego i środowiska w polsko-słowackim regionie przygranicznym;
- Promowanie inicjatyw lokalnych i nawiązywanie kontaktów transgranicznych poprzez realizację mikroprojektów opartych na działaniach typu „ludzie dla ludzi".

Aby realizować te cele wspierane będą działania, które są zgodne ze strategiami krajowymi, z kierunkami określonymi w Strategii Lizbońskiej i Goeteborskiej w kontekście współpracy transgranicznej, a co za tym idzie stwarzają lepsze warunki dla integracji i spójności regionu.

Wymienione cele są realizowane poprzez trzy tematycznie określone osie priorytetowe, z wykorzystaniem środków Pomocy Technicznej zdefiniowanej w osobnym priorytecie, Priorytety te są szczegółowo opisane w rozdziale 6.

Dla realizacji celów strategicznych konieczne jest uwzględnienie poniższych aspektów:

- Stworzenia wspólnej wizji zintegrowanej gospodarki regionalnej, spójności społecznej i stosunków dobrosąsiedzkich;
- Dążenia do stabilnego wzrostu gospodarczego po obu stronach granicy;
- Tworzenia warunków do szeroko pojętego bezpieczeństwa na polsko-słowackim pograniczu;
- Ochrony i poprawy stanu przyrody i dziedzictwa kulturowego;
- Potrzeb lokalnych grup społecznych.

6. OSIE PRIORYTETOWE

Ze względu na różnice istniejące między regionami i wewnątrz nich, na obszarze objętym programem poniżej opisane osie priorytetowe i tematy współpracy posiadają dość szeroki zakres. Struktura gospodarcza po słowackiej stronie granicy, z dominującym udziałem sektora usług, różni się od strony polskiej, gdzie dominuje rolnictwo. Po polskiej stronie sytuacja w poszczególnych obszarach jest bardzo zróżnicowana (np. w przemysłowej części podregionu bielsko-bialskiego). Występują także znaczne różnice w gęstości zaludnienia i poziomie wykształcenia. W oparciu o wspólną diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze pogranicza polsko-słowackiego określono wspólne priorytety strategiczne, które zostały odzwierciedlone w opracowywanym dokumencie programowym. W programie powinno uczestniczyć wiele instytucji z różnych części pogranicza reprezentujących różne dziedziny.

Wspierane są następujące osie priorytetowe:

Oś priorytetowa I. Rozwój infrastruktury transgranicznej

Oś priorytetowa II. Rozwój społeczno-gospodarczy

Oś priorytetowa III. Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)

Oś priorytetowa IV. Pomoc techniczna

Poniższy opis dotyczy przede wszystkim priorytetów programu. Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych tematów zostaną przedstawione w dokumencie uzupełniającym.

6.1. Osie priorytetowe i opis tematów

6.1.1. Oś priorytetowa I: Rozwój infrastruktury transgranicznej

Tło

Pogranicze polsko-słowackie wymaga znaczących inwestycji, które pozwolą rozbudować, zmodernizować i usprawnić obecnie zaniedbaną infrastrukturę. W ramach programu

będą wspierane wspólne przedsięwzięcia służące ludności po obu stronach granicy, a więc wykazujące znaczący efekt transgraniczny. Działania te prowadzone będą na dwóch płaszczyznach: infrastruktury drogowej i komunikacyjnej oraz infrastruktury ochrony środowiska, w tym dotyczącej ochrony przed katastrofami naturalnymi.

Główny cel priorytetu	Rozwój polsko-słowackiej współpracy partnerskiej w zakresie poprawy stanu infrastruktury transgranicznej ukierunkowanej na integrację przestrzenną, bezpieczeństwo, zwiększenie dostępności komunikacyjnej i atrakcyjności regionu dla mieszkańców, inwestorów i turystów.

Wskaźniki osiągnięcia zamierzonego celu

Wskaźnik – nazwa	**Wskaźnik - typ**	**Wartość wyjściowa 2007**	**Wartość docelowa (2015)**	**Źródło informacji**
Alokacja na Priorytet 1			**71 834 307 EUR**	45% alokacji EFRR dla Programu
Liczba wspólnych projektów	Produktu	**0**	**100**	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba partnerów	Produktu	**0**	**200**	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba kilometrów nowych /zmodernizowanych transgranicznych połączeń komunikacyjnych	Produktu	**0**	**200**	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba mieszkańców będących pod oddziaływaniem nowej/zmodernizowanej infrastruktury komunikacyjnej	Rezultatu	**0**	**70 000**	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Kobiety		**0**	**35 000**	
Mężczyźni		**0**	**35 000**	
Liczba mieszkańców obsługiwanych przez nową /zmodernizowaną infrastrukturę ochrony środowiska	Rezultatu	**0**	**60 000**	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Kobiety		**0**	**30 000**	
Mężczyźni		**0**	**30 000**	
Liczba miejscowości/wsi będąca pod bezpośrednim oddziaływaniem nowej/zmodernizowanej infrastruktury komunikacyjnej	Rezultatu	**0**	**180 000**	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba trwałych polsko-słowackich kontaktów partnerskich	Rezultatu	**0**	**30**	WST – informacje od beneficjentów – rok po zakończeniu programu (2016)

Zwiększenie inwestycji w zakresie infrastruktury drogowej i komunikacyjnej może wpłynąć na poprawę dostępności obszarów położonych z dala od krajowych ośrodków rozwoju. Przedsięwzięcia te powinny umożliwić wykorzystanie dogodnego położenia geograficznego, opisanego powyżej jako jedna z głównych mocnych stron tego regionu, dla rozwoju transportu tranzytowego oraz transportu i komunikacji w wymiarze lokalnym – „dnia codziennego" (małe drogi, dostęp do szkół, urzędów, ośrodków zdrowia itp.)

Podczas planowania inwestycji związanych z infrastrukturą w regionie polsko-słowackiego pogranicza, pod uwagę zostaną wzięte warunki środowiskowe, powiązane bezpośrednio z rozwojem działalności gospodarczej. Wspólne przedsięwzięcia ukierunkowane na poprawę infrastruktury ochrony środowiska, które mają być finansowane w ramach tego Priorytetu, powinny istotnie przyczyniać się do zachowania bogactwa walorów naturalnych, a także do zrównoważonego rozwoju regionu przygranicznego.

Oczekiwane przykładowe skutki to:

- wyeliminowanie głównych „wąskich gardeł" lub brakujących połączeń w lokalnej, przygranicznej sieci komunikacyjnej, które hamują rozwój stosunków społecznych i gospodarczych, ograniczonych nie tylko przez istniejące granice państwowe, ale także na skutek trudnych warunków przyrodniczych,
- zachowanie i ochrona bogatego dziedzictwa przyrodniczego na tym obszarze poprzez dalsze działania na rzecz zmniejszania zanieczyszczenia środowiska, które będzie odczuwalne po obu stronach granicy,
- wspólne i skoordynowane plany i programy na rzecz rozwoju infrastruktury w regionie przygranicznym.

Cele operacyjne priorytetu:

- Usprawnienie bezpośrednich połączeń transportowych i komunikacyjnych w regionie polsko-słowackiego pogranicza
- Poprawa stanu infrastruktury ochrony środowiska na terenach przygranicznych
- Poprawa stanu infrastruktury transgranicznej w zakresie ochrony przed katastrofami naturalnymi
- Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
- Rozwój społeczeństwa informacyjnego
- Wsparcie bezpośrednich inwestycji dot. infrastruktury terenów przygranicznych
- Wsparcie projektów strategicznych

TEMAT 1: INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA I TRANSPORTOWA

Zgodnie z opisem sytuacji społeczno-gospodarczej, pogranicze polsko-słowackie wymaga wybudowania nowej oraz modernizacji i rozbudowy istniejącej infrastruktury komunikacyjnej i transportowej, przede wszystkim połączeń drogowych. Ze względu na ograniczone zasoby, program nie obejmuje dużych inwestycji. Promowane będą działania na mniejszą skalę, dążące głównie do poprawy bezpośrednich połączeń między słowacką i polską stroną obszaru pogranicza lub do poprawy dostępności konkretnego terenu do celów gospodarczych i turystycznych.

W ramach tematu 1 wspierane są: budowa, rozwój i modernizacja istniejącej infrastruktury transportowej, włączając połączenia drogowe. Wspierane są projekty, których celem jest w szczególności połączenie obszarów po obu stronach granicy. Wdrażane działania powinny przyczynić się do uzupełnienia brakujących połączeń infrastruktury transgranicznej o

znaczeniu transgranicznym i lokalnym i do poprawy bezpieczeństwa w obszarze pogranicza polsko-słowackiego.

Wspierane mogą być projekty ukierunkowane na rozwój i modernizację infrastruktury ułatwiającej przekraczanie granic, np. poprzez modernizację i budowę dróg lokalnych prowadzących do granicy. Funkcja przejść granicznych będzie musiała ulec zmianie wraz z włączeniem Polski i Republiki Słowackiej do obszaru Schengen. Zatem wspierane będą projekty dotyczące budynków na przejściach, które będę musiały być dostosowane do nowych funkcji przejść granicznych.

Ponadto należy przygotować wspólne plany i programy na rzecz rozwoju infrastruktury transportowej i komunikacyjnej, aby stworzyć spójny system transgraniczny. Mogą być promowane nowe rozwiązania w dziedzinie transportu multimodalnego. Przygotowywane będą także stosowne studia lub koncepcje dotyczące większych inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu transgranicznym, w tym związane z połączeniami z istniejącymi i planowanymi korytarzami transportowymi oraz połączeniami z korytarzami ciągów transportowych o znaczeniu lokalnym i transgranicznym. Dopuszczone w tym temacie współpracy będą również działania związane z bezpieczeństwem w szerokim znaczeniu, szczególnie bezpieczeństwem drogowym – współpraca służb ratunkowych oraz porządku publicznego. Duże inwestycje mogą być realizowane w ramach innych krajowych lub międzynarodowych programów rozwoju infrastruktury.

Ważnym elementem inwestycji realizowanych w ramach tego typu przedsięwzięć powinny być działania o charakterze infrastrukturalnym zmierzające do rozbudowy sieci telekomunikacyjnych oraz służące rozwojowi społeczeństwa informacyjnego, z uwzględnieniem nowoczesnych rozwiązań komunikacyjnych (Internet).

TEMAT 2: INFRASTRUKTURA OCHRONY ŚRODOWISKA

W wielu przypadkach sytuacja w zakresie ochrony środowiska naturalnego wymaga poprawy i dlatego też realizacja projektów o znaczeniu transgranicznym może być bardzo korzystna. Jednostki odpowiedzialne za podejmowanie działań oddziaływujących na infrastrukturę ochrony środowiska powinny bezwzględnie mieć na uwadze ochronę obszarów sieci „NATURA 2000" wyznaczonych w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Władze lokalne po obu stronach granicy dążą do rozwijania współpracy m.in. w dziedzinie oczyszczania ścieków i utylizacji odpadów. W ramach programu może być także wspierane wspólne planowanie i opracowywanie programów umożliwiających realizację dużych inwestycji o znaczeniu transgranicznym. Wsparcie mogą także uzyskać niewielkie projekty inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska. Dotyczy to zwłaszcza projektów gospodarki wodno-kanalizacyjnej, oczyszczania ścieków, segregacji i utylizacji odpadów, zanieczyszczenia powietrza i wody oraz zapobiegania katastrofom naturalnym. W dziedzinie gospodarki odpadami promowane będą przedsięwzięcia likwidujące problem nielegalnych wysypisk śmieci oraz rozwiązania umożliwiające ponowne wykorzystanie lub nieszkodliwe dla środowiska usunięcie śmieci, a także rozwiązania dotyczące ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko hałasu i promieniowania elektromagnetycznego.

Niezmiernie istotnym elementem transgranicznego systemu ochrony środowiska jest ochrona przed katastrofami naturalnymi, w szczególności dotyczy to infrastruktury przeciwpowodziowej, która jest niedostatecznie rozwinięta. Braki w zabezpieczeniach przeciwpowodziowych w całym regionie mogą stać się przyczyną klęski żywiołowej dotykającej obszarów po obu stronach granicy polsko-słowackiej. Temat obejmuje również działania umożliwiające monitorowanie i reagowanie na zagrożenia zanieczyszczenia

środowiska. Przy planowaniu nowych lub odnawianiu istniejących elementów systemu przeciwpowodziowego (np. zbiorników wodnych), należy także uwzględnić ich ewentualne zastosowanie gospodarcze.

Temat ten jest również ukierunkowany na promowanie odnawialnych źródeł energii, racjonalizację wykorzystania dostępnych zasobów przyrodniczych, zmniejszając dzięki temu szkodliwe oddziaływanie działalności człowieka na środowisko.

Niezmiernie istotna jest ochrona biotopów występujących na obszarze polsko-słowackiego pogranicza. W związku z powyższym wspierane będą przedsięwzięcia infrastrukturalne wspomagające tę ochronę (np. wzmacnianie instytucji działających na rzecz ochrony środowiska na tych obszarach).

Możliwe jest także wykorzystywanie istniejącego potencjału wód geotermalnych na rzecz rozwoju regionalnego. W tym celu przyjmuje się wspieranie działań związanych z planowaniem, wykrywaniem oraz wykorzystaniem wód geotermalnych jako bazy dla rozwoju turystyki, niekonwencjonalnych źródeł energii itp.

Indykatywna lista działań:

- budowa infrastruktury transgranicznej o znaczeniu regionalnym i lokalnym w kontekście usprawnienia bezpośrednich połączeń pomiędzy przygranicznymi terenami Polski i Republiki Słowackiej
- rozwój systemów podnoszących jakość i efektywność transportu publicznego i multimodalnego, włączając działania „miękkie" dotyczące informacji i komunikacji, np. koordynacja rozkładów jazdy,
- inwestycje poprawiające dostępność i jakość dróg regionalnych i lokalnych, ścieżek rowerowych, regionalnych i lokalnych wodnych dróg śródlądowych na terenach przygranicznych
- wspólne planowanie i lepsze zarządzanie usługami transportowymi na terenach przygranicznych
- budowa transgranicznej infrastruktury w dziedzinie środowiska, ochrony przyrody, zasobów naturalnych, odnawialnych źródłach energii i systemów podnoszących ich jakość
- rozwój wspólnych systemów ochrony ludności przed katastrofami naturalnymi
- wspólne planowanie i lepsze zarządzanie usługami związanymi ze środowiskiem na terenach przygranicznych

Indykatywni beneficjenci końcowi:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki administracji ustanowione przez państwo lub samorząd w celu zapewnienia usług publicznych
- organizacje pozarządowe

Kwalifikujący się beneficjenci końcowi:

- Podmioty posiadające osobowość prawną, zgodnie z obowiązującym prawem krajowym
- Podmioty nie posiadające osobowości prawnej, którym jednostka nadrzędna (posiadająca osobowość prawną) udzieli pełnomocnictwa i która przejmie odpowiedzialność finansową za realizowany projekt

- Podmioty nie posiadające osobowości prawnej, w imieniu których jednostka nadrzędna będzie starała się o dotację (wraz z określeniem, który podmiot będzie realizował projekt)
- Podmioty, których siedziby znajdują się poza obszarem wsparcia programu, pod warunkiem, że posiadają kompetencje i działają na terenie wsparcia, a działania projektu będą miały oddziaływanie na obszar wsparcia (z zachowaniem zasady elastyczności 20%).

6.1.2. Oś priorytetowa II: Rozwój społeczno-gospodarczy

Tło

Z jednej strony tereny przy granicy polsko-słowackiej wykazują mniejszą dynamikę w zakresie tempa zmian społeczno-gospodarczych i odnotowuje się na nich wysoki poziom bezrobocia, a z drugiej strony posiadają one znaczny potencjał przyrodniczy i kulturowy, oferując dobre warunki dla rozwoju sektora usług turystycznych. Realizowane projekty w ramach tego Priorytetu mają przyczynić się do wykorzystania tego potencjału oraz do rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru pogranicza. Wyodrębniono tutaj trzy tematy, które skupiają się na rozwoju turystyki, ochronie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz tworzeniu sieci współpracy łączących partnerów polskich i słowackich.

Należy podjąć specjalne działania aby poprawić trudną sytuację na rynku pracy.. Współpraca transgraniczna może doprowadzić do efektywniejszego wykorzystywania zasobów ludzkich. Umożliwia tworzenie nowych miejsc pracy, głównie w sektorze MŚP, zwłaszcza w turystyce. Jednakże warunkiem powstania nowych firm jest osiągnięcie pewnego poziomu przedsiębiorczości, który umożliwi wykorzystanie wewnętrznego potencjału (w tym także w zakresie rękodzielnictwa i tradycji rzemieślniczych /zawody ginące i niszowe/, wykorzystania naturalnych metod w rolnictwie lub dobrych warunków do rozwoju handlu). W tej kwestii owocna może okazać się wymiana informacji i wiedzy między polskimi i słowackimi partnerami. W tym celu należy także promować współpracę pomiędzy instytucjami otoczenia biznesu, instytucjami rynku pracy, cechami, zrzeszeniami, kongregacjami, ośrodkami badawczymi, szkołami i innymi organizacjami samorządu gospodarczego, w tym przede wszystkim w zakresie turystyki Ich współpraca przyczyni się do efektywniejszego wykorzystywania zasobów ludzkich i wzrostu przedsiębiorczości.

Obszar współpracy obejmuje promocję innowacyjnych technologii, transfer know-how i tworzenie sieci instytucjonalnych celem ułatwienia wymiany doświadczeń i innowacji do MŚP i wzmocnienia powiązań pomiędzy centrami badawczymi i przedsiębiorstwami. Wdrażanie tych działań jest istotne dla obszaru transgranicznego, aby sprostać wyzwaniom związanym z gospodarką wiedzy.

Rozwój gospodarczy obszarów przy granicy polsko-słowackiej wiąże się z bogatym dziedzictwem przyrodniczym i kulturowym. Zakres współpracy transgranicznej związany z ochroną dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego jest bardzo szeroki, zwłaszcza gdy jest połączony z promowaniem turystyki.

Główny cel priorytetu	Promowanie polsko-słowackiej współpracy partnerskiej dla zrównoważonego społeczno-gospodarczego, środowiskowego i kulturalnego rozwoju terenów przygranicznych Polski i Republiki Słowackiej

Wskaźniki osiągnięcia zamierzonego celu

Wskaźnik – nazwa	**Wskaźnik - typ**	**Wartość wyjściowa 2007**	**Wartość docelowa (2015)**	**Źródło informacji**
Alokacja na Priorytet 2			**53 518 639 EUR**	33% alokacji EFRR dla Programu
Liczba wspólnych projektów	Produktu	**0**	**200**	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba partnerów	Produktu	**0**	**500**	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba odnowionych obiektów historycznych	Produktu	**0**	**90**	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba inicjatyw, które przyczyniają się do ochrony różnorodności biologicznej	Produktu	**0**	**25**	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba instytucji zaangażowanych w działalność sieci	Produktu	**0**	**100**	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba produktów turystycznych	Produktu	**0**	**350**	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba uczestników kursów, którzy podnieśli swoje kwalifikacje Kobiety Mężczyźni	Rezultatu	**0** **0** **0**	**5 000** **2 500** **2 500**	WST – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba umów partnerskich realizowanych po zakończeniu projektu	Rezultatu	**0**	**100**	WST – informacje od beneficjentów – rok po zakończeniu programu (2016)

Liczba mieszkańców będąca pod oddziaływaniem projektów ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa Kobiety Mężczyźni	Rezultatu	**0** **0** **0**	**40000** **20 000** **20 000**	WST – informacje od beneficjentów – rok po zakończeniu programu (2015)
Liczba pracowników służb ratowniczych, którzy ukończyli kursy	Rezultatu	**0**	**300**	WST – informacje od beneficjentów – rok po zakończeniu programu (2015)

Przykładowe oczekiwane rezultaty:

- wzrost potencjału turystycznego w regionie przygranicznym
- podniesienie kwalifikacji mieszkańców terenów przygranicznych oraz wzmocnienie lokalnych MŚP poprzez rozwój współpracy pomiędzy instytucjami edukacyjnymi organizacjami, stowarzyszeniami gospodarczymi i turystycznymi

Cele operacyjne priorytetu:

- Zwiększenie atrakcyjności turystycznej pogranicza
- Ochrona dziedzictwa kulturowego regionów
- Ochrona przyrodniczej bioróżnorodności
- Tworzenie tematycznych sieci współpracy partnerskiej i grup tematycznych
- Rozwój zasobów ludzkich i oświaty
- Wzrost wykorzystania informacji i technologii telekomunikacyjnej

TEMAT 1: ROZWÓJ WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ W ZAKRESIE TURYSTYKI

Obszar pogranicza polsko-słowackiego charakteryzuje się ogromną różnorodnością i unikalnością zasobów naturalnych. Zasoby obszaru pogranicza obejmują zasoby turystyczne, oraz środowiska historycznego i kulturalnego. Znajdują się miejsca historyczne, które są włączone do światowej listy UNESCO. Obszar pogranicza polsko-słowackiego posiada specyficzne predyspozycje do rozwoju turystyki z uwagi na jego bogate cechy fizyczne i geograficzne, bogactwo wód zdrowotnych i termalnych i z uwagi na wartość krajobrazową. Cechy te mogą przyciągnąć turystów i inwestorów.

Zasoby te mogą przyczynić się do rozwoju ekonomicznego obszaru transgranicznego poprzez tworzenie nowych miejsc pracy w MŚP, włączając turystykę i do dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru pogranicza polsko-słowackiego.

Wspólne przedsięwzięcia realizowane w ramach tego tematu powinny być ukierunkowane na rozwój infrastruktury turystycznej. Duży nacisk będzie kładziony na inwestycje związane z rozwijaniem istniejących i potencjalnych uzdrowisk oraz publiczną opieką zdrowotną. Poprawa sytuacji w tej dziedzinie pozwoliłaby także na zmniejszenie problemu marginalizacji wynikającej z bezrobocia.

Wspierane są projekty ukierunkowane na nowe produkty turystyczne, wzmocnienie istniejącej współpracy pomiędzy partnerami w obszarze turystyki i rozwoju gospodarczego obszaru pogranicza.

Znaczące korzyści dla rozwoju współpracy transgranicznej może także przynieść współpraca w dziedzinie turystyki, sportu i rekreacji, ponieważ w dłuższym okresie może ona stanowić główny czynnik rozwoju polsko-słowackiego pogranicza. Należy także w dalszym ciągu zacieśniać relacje między polskimi i słowackimi organizacjami i zrzeszeniami turystycznymi. Kontakty te mogą przyczynić się do promowania przedsiębiorczości.

Szczególnie istotne jest zachęcanie do nauki języków polskiego i słowackiego, oraz wymiana informacji i danych w celu rozwoju turystyki transgranicznej. Dodatkowo, współpraca między uzdrowiskami może przyczynić się do rozwoju tego szczególnego sektora turystyki.

Region oferuje obiecujące warunki dla rozwoju eko- i agroturystyki. Należy wspierać wysiłki dążące do nawiązania współpracy w tej dziedzinie pomiędzy różnymi ośrodkami lub organizacjami turystycznymi po obu stronach granicy.

Należy również pokreślić znaczenie produktów turystyki regionalnej na terenach przygranicznych, ich promocja i ochrona powinna zostać wzmocniona, i wspierane powinny być działania w celu zwiększenia bezpieczeństwa turystów odpoczywających lub uprawiających sport na terenach górzystych.

TEMAT 2: OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I PRZYRODNICZEGO

Polsko-słowackie pogranicze jest terenem znanym ze swojego bogatego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Obszar pogranicza polsko-słowackiego charakteryzuje się bogactwem naturalnym kulturowym i krajobrazowym. Ogromna różnorodność zabytków reprezentujących różne okresy i style, historyczne i kulturalne budynki, instytucje kultury sprzyjają wdrażaniu wspólnych przedsięwzięć, także w obszarze turystyki. Bogate zasoby dziedzictwa kulturowego są atrakcyjne nie tylko dla lokalnej społeczności (szczególnie osób młodych), lecz także dla turystów, inwestorów spoza obszaru wsparcia.

W ramach tego tematu podejmowane są działania mające na celu ochronę zarówno dziedzictwa naturalnego i kulturowego i lepsze ich wykorzystanie. Jednakże pomoc przyznawana jest tylko tym rodzajom projektów, które posiadają szczególne znaczenie dla rozwoju współpracy pomiędzy instytucjami kultury, edukacyjnymi, ekologicznymi i badawczymi , kościołami i stowarzyszeniami religijnymi. Działania te są ważne dla wzmocnienia współpracy pomiędzy partnerami z obu stron granicy, dla tworzenia sieci i „skrócenia dystansu" w kontaktach biznesowych.

Wykorzystując ten fakt i jednocześnie przyczyniając się do ochrony tych zasobów, wspierane będą przedsięwzięcia służące tworzeniu sieci tematycznych łączących miejsca o podobnych cechach i mające na celu rozwój nowej oferty i produktów turystycznych (np. drewniane kościoły lub szlaki gotyckie). Istotne jest tutaj wsparcie dla istniejących oraz tworzenie nowych produktów turystycznych, wykorzystujących walory kulturowe oraz przyrodnicze pogranicza. Dzięki działaniom transgranicznym tereny o takich walorach mogą być skuteczniej promowane poza granicami Polski i Słowacji. W celu zachowania dziedzictwa kulturowego regionu należy przygotować wspólne projekty pozwalające społecznościom lokalnym na zachowanie swojej tożsamości poprzez na przykład zintegrowane produkty kulturowe i turystyczne. Istotne jest tutaj wsparcie działańinstytucji kultury, także w zakresie infrastruktury, po obu stron pogranicza oraz inicjowanie powstawania domów współpracy i

wymiany kulturalnej. Należy także zadbać o należytą ochronę obiektów dziedzictwa kulturowego (opieka i ochrona zabytków) oraz dziedzictwa przyrodniczego (pomniki przyrody, miejsca chronione). Promowane powinny być działania zmierzające do powszechnego udostępnienia wskazanych walorów przy jednoczesnej ochronie ich wartości zabytkowej oraz przyrodniczej.

W ramach tego tematu współpracy przewiduje się realizację wspólnych działań, mających na celu ochronę różnych gatunków roślin i zwierząt. Istotne jest podejmowanie działań w celu podniesienia świadomości ekologicznej, a także przygotowanie wspólnych programów ochrony przyrody oraz dziedzictwa kulturowego i historycznego na różnych poziomach.

Wspierane będą również działania prewencyjne związane z zagrożeniami fauny i flory, jak również opracowywanie programów jej ochrony.

TEMAT 3: PROJEKTY SIECIOWE

Działania podejmowane w ramach tego tematu będą miały formę sieci współpracy nawiązywanej pomiędzy współpracującymi ze sobą instytucjami, zarówno po stronie polskiej, jak i słowackiej. Sieci te będą konkretyzować dotychczasową współpracę instytucji, która prowadzona jest już od dłuższego czasu, jednak formalnie nie istniały dotychczas instrumenty finansowe wspierające kooperację w takiej formie. Sieci zawiązywane w ramach tego tematu będą sieciami tematycznymi, które dotyczyć będą m.in. współpracy gospodarczej, edukacyjnej, kulturalnej, a także współpracy dotyczącej bezpieczeństwa po obu stronach granicy.

Sieci tematyczne będą się także koncentrować na poprawie potencjału obszaru pogranicza w obszarze badań i rozwoju oraz innowacji. Zatem, w ramach tematu 3 wspierana jest współpraca pomiędzy uniwersytetami, instytutami naukowymi, instytutami badawczymi, instytucjami środowiska biznesu i organizacjami przedsiębiorców.

Sieci umożliwiały będą wymianę informacji, lepszą współpracę i tworzenie nowych instytucjonalnych struktur współpracy transgranicznej. Rezultatem podejmowanych działań powinno być tworzenie nowych rozwiązań, strategii i polityk.

W ramach tego tematu możliwe będzie podejmowanie działań „miękkich" (np. organizacja spotkań, grup roboczych, szkoleń), jak również realizacja małych inwestycji infrastrukturalnych, z wyjątkiem infrastruktury komunikacyjnej związanej z tworzeniem, bądź udoskonalaniem istniejącej sieci. Tworzone sieci będzie charakteryzowała elastyczność i zdolność do powiększania się wraz z rozszerzaniem zakresu tematycznego sieci.

Do sieci przystępować będą mogły organy administracji regionalnej i lokalnej, uczelnie wyższe, służby ratownicze, publiczna opieka zdrowotna, organizacje społeczne i zawodowe, organizacje zrzeszające przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i inne podmioty zainteresowane współpracą w ramach sieci.

Sieć mogą utworzyć co najmniej trzy podmioty (w tym jeden partner zagraniczny), z których jeden będzie partnerem wiodącym odpowiedzialnym za zarządzanie projektem oraz realizowaną w jego ramach sieć współpracy.

Indykatywna lista działań:

- wspieranie rozwoju sieci współpracy gospodarczej i społecznej, skoncentrowanej na ściśle określonych tematach i realizowanej na obszarze programu
- rozwój wspólnych usług edukacyjnych

- wspólne systemy rozwoju rynku pracy i świadczeń socjalnych
- rozwój transgranicznej współpracy pomiędzy instytucjami biznesowymi, badań i rozwoju
- wspieranie transgranicznego rozwoju działań podejmowanych przez przemysł i klastrów przemysłowych
- wspieranie rozwoju nowych produktów i lepsze zarządzanie w turystyce, kulturze i tradycyjnym rzemiośle
- inwestycje w transgraniczną infrastrukturę turystyczną
- organizacja wspólnych transgranicznych przedsięwzięć turystycznych i kulturowych na terenach przygranicznych
- inwestycje związane z ochroną dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego,
- wspieranie tworzenia wspólnych produktów kulturowych, turystycznych i tradycyjnego rzemiosła
- wspieranie wspólnego systemu ratownictwa
- rozwój i wdrażanie wspólnych usług elektronicznych

Indykatywni beneficjenci końcowi:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki administracji ustanowione przez państwo lub samorząd w celu zapewnienia usług publicznych
- organizacje pozarządowe
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

Kwalifikujący się beneficjenci końcowi:

- Podmioty posiadające osobowość prawną, zgodnie z obowiązującym prawem krajowym
- Podmioty nie posiadające osobowości prawnej, którym jednostka nadrzędna (posiadająca osobowość prawną) udzieli pełnomocnictwa i która przejmie odpowiedzialność finansową za realizowany projekt
- Podmioty nie posiadające osobowości prawnej, w imieniu których jednostka nadrzędna będzie starała się o dotację (wraz z określeniem, który podmiot będzie realizował projekt)
- Podmioty, których siedziby znajdują się poza obszarem wsparcia programu, pod warunkiem, że posiadają kompetencje i działają na terenie wsparcia, a działania projektu będą miały oddziaływanie na obszar wsparcia (z zachowaniem zasady elastyczności 20%).

6.1.3. Oś priorytetowa III: Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)

Tło

W ramach tego priorytetu wdrażane będą małe projekty typu „ludzie dla ludzi". Instrument ten będzie kontynuacją „Wspólnego Funduszu Małych Projektów" istniejącego w ramach polsko-słowackiego programu PHARE CBC oraz wyodrębnionego Działania w ramach Programu Interreg IIIA Polska – Republika Słowacka 2004-2006. Ogólnym celem wspierania inicjatyw lokalnych jest rozwój i intensyfikacja współpracy między społecznościami po obu stronach granicy, mająca w przyszłości przyczynić się do poprawy sytuacji w dziedzinie kultury, oświaty, turystyki, sportu oraz w sferze społecznej i gospodarczej. Bliska współpraca na obszarze pogranicza (np. między lokalnymi instytucjami kulturalnymi i oświatowymi) pogłębia stosunki dobrosąsiedzkie. Możliwe jest

również wspieranie działań dla grup społecznie marginalizowanych (takich jak niepełnosprawni, mniejszości). Przedsięwzięcia objęte tym priorytetem (np. organizacja konferencji i wystaw, opracowanie studiów i publikacji) zachęcą instytucje lokalne oraz obywateli do zaangażowania się we wspólne inicjatywy. Dofinansowanie inicjatyw lokalnych o niewielkiej skali może stworzyć podstawę dla większych wspólnych projektów transgranicznych. Podczas wdrażania tego priorytetu możliwa będzie realizacja drobnych inwestycji infrastrukturalnych powiązanych z przedsięwzięciami o charakterze „miękkim".

Należy również zaznaczyć, iż dla wspólnego rozwoju regionalnego ważne jest, aby wspierać edukację, wymianę wiedzy specjalistycznej w obszarze systemów edukacyjnych, między instytucjami oświatowymi po to, aby podnieść poziom edukacji i zwiększyć efektywność procesów edukacyjnych na terenach przygranicznych.

Nie będą wspierane przypadkowe jednorazowe projekty, lecz tylko projekty, które będą kontynuować ideę projektu i będą wynikać z zintegrowanych działań w ramach danego obszaru współpracy partnerów.

Cel główny priorytetu	Promowanie inicjatyw lokalnych i nawiązywanie kontaktów transgranicznych poprzez realizację mikroprojektów opartych na działaniach "ludzie dla ludzi".

Wskaźniki osiągnięcia zamierzonego celu

Wskaźnik – nazwa	**Wskaźnik – typ**	**Wartość wyjściowa 2007**	**Wartość docelowa (2015)**	**Źródło informacji**
Alokacja na Priorytet 3			**26 759 320 EUR**	17 % alokacji EFRR na Program
Liczba wspólnych projektów	Produktu	**0**	**1 200**	Instytucje wdrażające dla tego priorytetu – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba partnerów	Produktu	**0**	**2 400**	Instytucje wdrażające dla tego priorytetu –końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba projektów pozwalających na wsparcie równych szans dla kobiet i grup marginalizowanych społecznie	Produktu	**0**	**50**	Instytucje wdrażające dla tego priorytetu – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba wspólnych imprez/spotkań organizowanych po raz pierwszy	Produktu	**0**	**200**	Instytucje wdrażające dla tego priorytetu – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)

Liczba uczestników kursów, którzy podnieśli swoje kwalifikacje Kobiety Mężczyźni	Rezultatu	**0** **0** **0**	**1 000** **500** **500**	Instytucje wdrażające dla tego priorytetu – końcowe raporty beneficjentów po zakończeniu programu (2015)
Liczba umów partnerskich realizowanych po zakończeniu realizacji projektu	Oddziały wania	**0**	**400**	Instytucje wdrażające dla tego priorytetu – informacje od beneficjentów – rok po zakończeniu programu (2016)
Liczba instytucji współpracujących po zakończeniu projektu	Rezultatu	**0**	**600**	Instytucje wdrażające dla tego priorytetu – informacje od beneficjentów – rok po zakończeniu programu (2016)

Cele operacyjne priorytetu:

- Nawiązanie i wzmocnienie bezpośrednich kontaktów pomiędzy polską i słowacką społecznością na terenach przygranicznych
- Tworzenie bazy dla kolejnych projektów w przyszłości

Tematy, które mają być zrealizowane w ramach tego Priorytetu zostaną opisane w dokumencie uzupełniającym.

Indykatywna lista działań:

- wzmocnienie współpracy
- odnowienie i podtrzymanie tradycji regionalnych i kulturalnych
- rozwój zasobów ludzkich i edukacji
- rozwój wspólnych transgranicznych przedsięwzięć w dziedzinie edukacji, sportu i kultury
- wspieranie tworzenia wspólnych produktów kulturowych, turystycznych i tradycyjnego rzemiosła
- wspieranie małych projektów infrastrukturalnych

Priorytet będzie wdrażany poprzez „projekty parasolowe" zarządzane przez odpowiednich partnerów po stronie polskiej (Euroregiony) i słowackiej Samorządowe regiony (Wyższe Jednostki Terytorialne).

Każda z tych jednostek będzie pełnić rolę partnera wiodącego albo rolę partnera projektu w ramach „projektów parasolowych" obejmujących koordynację realizacji mikroprojektów.

Euroregion lub władze samorządowe regionów po stronie słowackiej przyjmując rolę partnera wiodącego dla projektu parasolowego nie są uprawnione, aby ubiegać się o środki finansowe w ramach Priorytetu 3 jako beneficjent.

Indykatywni beneficjenci końcowi:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- jednostki administracji ustanowione przez państwo lub samorząd w celu zapewnienia usług publicznych
- organizacje pozarządowe
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

Kwalifikujący się beneficjenci końcowi:

- Podmioty posiadające osobowość prawną, zgodnie z obowiązującym prawem krajowym
- Podmioty nie posiadające osobowości prawnej, którym jednostka nadrzędna (posiadająca osobowość prawną) udzieli pełnomocnictwa i która przejmie odpowiedzialność finansową za realizowany projekt
- Podmioty nie posiadające osobowości prawnej, w imieniu których jednostka nadrzędna będzie starała się o dotację (wraz z określeniem, który podmiot będzie realizował projekt)
- Podmioty, których siedziby znajdują się poza obszarem wsparcia programu, pod warunkiem, że posiadają kompetencje i działają na terenie wsparcia, a działania projektu będą miały oddziaływanie na obszar wsparcia (z zachowaniem zasady elastyczności 20%).

Szczegóły dotyczące wdrażania oraz przepływów finansowych w ramach mikroprojektów zostaną opisane w dokumencie uzupełniającym.

6.1.4. Oś priorytetowa IV: Pomoc techniczna

Pomoc techniczna (PT) zostanie wykorzystana do zapewnienia efektywnego i przejrzystego zarządzania programem oraz jego sprawnego funkcjonowania. Priorytet ten obejmuje stworzenie i finansowanie wydatków Instytucji Zarządzającej, Instytucji Certyfikującej, Instytucji Audytowej, oraz Wspólnego Sekretariatu Technicznego, współfinansowanie przygotowania kontraktów dotyczących współfinansowania krajowego i działań kontroli pierwszego stopnia słowackiego Ministerstwa Budownictwa i Rozwoju Regionalnego. Ponadto może obejmować także koszty funkcjonowania Punktów Informacyjnych na Słowacji, w tym koszty organizacji spotkań roboczych oraz koszty operacyjne. Należy wziąć pod uwagę również koszty związane z przygotowaniem programu na następny okres, który będzie odnosił się do nowej perspektywy finansowej.

Środki PT przeznaczone zostaną również na działania promujące program, a także jego ocenę i ewaluację. Przygotowany zostanie plan działań w zakresie komunikacji obejmujący wiele seminariów i kampanii informacyjnych. Wspierana będzie wymiana informacji dotyczących proponowanych projektów. Podejmowane będą działania mające na celu pomoc dla wnioskodawców przy tworzeniu koncepcji projektu i przy poszukiwaniu partnerów. W ramach priorytetu przewiduje się promowanie wykorzystania technik informacyjnych (Internetu) oraz wspieranie działań promocyjnych i informacyjnych regionalnych punktów kontaktowych.

Szczególną uwagę należy zwrócić na usługi świadczone w ramach Programu INTERACT II. Program ten funkcjonujący na obszarze UE dotyczy właściwego zarządzania współpracą terytorialną i udziela wsparcia dostosowanego do potrzeb uczestników programów Celu 3-Europejska Współpraca Terytorialna. Grupy docelowe programu INTERACT to przede wszystkim jednostki utworzone zgodnie z Rozporządzeniem Rady 1083/2006 oraz

1080/2006, jak również inne instytucje zaangażowane we wdrażanie programu. Aby zagwarantować tym podmiotom możliwość jak najlepszego skorzystania z Programu INTERACT, celowe jest zapewnienie im dostępu do usług i dokumentów INTERACT oraz uczestnictwa w spotkaniach organizowanych przez INTERACT. Koszty z tym związane kwalifikują się w ramach Pomocy Technicznej.

Jeśli regiony objęte programem są zaangażowane w inicjatywę Regiony na rzecz zmian ekonomicznych, Instytucja Zarządzająca zobowiązuje się:

a. podjąć niezbędne porozumienie celem wsparcia innowacyjnych operacji o transgranicznym/ponadnarodowym oddziaływaniu, które są powiązane z rezultatami sieci,

b. przewidzieć punkt w agendzie Komitetu Monitorującego przynajmniej raz w roku, celem omówienia niezbędnych sugestii dla programu i zaprosić przedstawicieli sieci (jako obserwatorów), którzy przedstawią sprawozdanie na temat postępu w zakresie działania sieci,

c. opisać w Rocznym Raporcie działania włączone do inicjatywy Regiony na rzecz zmian ekonomicznych.

Cel główny priorytetu	Zapewnienie wdrożenia, zarządzania, promocji, monitoringu i kontroli programu

Wskaźniki osiągnięcia zamierzonego celu

Wskaźnik – nazwa	**Wskaźnik – typ**	**Wartość bazowa 2007**	**Wartosc docelowa (2015)**	**Źródło informacji**
Alokacja na Priorytet 4			**7 423 435 EUR**	**5% alokacji EFRR na Program**
Utworzone i działające: Instytucja Zarządzająca, Certyfikująca, Audytowa, Wspólny Sekretariat Techniczny, Punkty Informacyjne	Produktu	**0**	**6**	WST – po zatwierdzeniu programu przez KE – w trakcie realizacji programu
Obsługa systemu przetwarzania danych	Produktu	**0**	**1**	WST – dane wewnętrzne – w trakcie realizacji programu
Liczba zorganizowanych szkoleń	Rezultatu	**0**	**50**	WST – dane wewnętrzne – w trakcie realizacji programu
Strona internetowa dotycząca programu	Rezultatu	**0**	**1**	WST – dane wewnętrzne – w trakcie realizacji programu

Liczba złożonych projektów	Rezultatu	**0**	**600**	WST – dane wewnętrzne – w trakcie realizacji programu
Ocena w połowie okresu realizacji i ocena ex-post	Produktu /Rezultatu	**0**	**2**	Zewnętrzny specjalista ds. ewaluacji – raporty oceny – w połowie trwania programu (2011) i po jego zakończeniu (2016)
Liczba przeszkolonych osób (mężczyzn/kobiet)	Rezultatu	**0**	**2 000**	WST – dane wewnętrzne – po zakończeniu programu (2015)

Cele operacyjne:

- wsparcie w zakresie zarządzania programem
- realizacja programu
- kontrola programu
- promocja programu
- monitoring programu
- ocena programu

Indykatywna lista działań:

- przygotowanie materiałów dla wyboru projektu, ich rozpatrzenie i ciągły monitoring realizacji
- zarządzanie programem
- przygotowanie zebrań Komitetu i Podkomitetu Monitorującego
- weryfikacja i kontrola działań w miejscu ich realizacji
- działanie sytemu monitoringu zaprojektowanego dla zarządzania programem, ciągły monitoring i ocena
- konsultacje z kandydatami podczas przygotowywania wniosku
- rozpowszechnianie informacji i publikacji zgodnie z art. 69 Rozporządzenia nr 1083/2006
- przeprowadzanie szkoleń w celu realizacji struktur
- ocena programu
- uczestnictwo w spotkaniach organizowanych w ramach programu INTERACT II
- działania dotyczące kontroli pierwszego stopnia w Polsce i na Słowacji

Indykatywni beneficjenci końcowi:

- Instytucja Zarządzająca
- Słowackie Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego (krajowe współfinansowanie przygotowania kontraktów i działania kontroli pierwszego stopnia)

- Wspólny Sekretariat Techniczny
- Inne organizacje biorące udział w realizacji programu

6.2. Lista interwencji podzielonych ze względu na kategorie

Kategoryzacja pomocy Funduszy na lata 2007-2013					
Tabela 1: Kody klasyfikacji wg kryterium priorytetowych obszarów tematycznych					
Kod	**Temat priorytetu**	Os priorytetowa I	Os priorytetowa II	Os priorytetowa III	Os prioryteto wa IV
Badania i rozwój technologiczny (B&RT), innowacje i przedsiębiorczość					
1	Działalność B+RT prowadzona w ośrodkach badawczych				
2	Infrastruktura B+RT (*w tym wyposażenie w sprzęt, oprzyrządowanie i szybkie sieci informatyczne łączące ośrodki badawcze*) oraz specjalistyczne ośrodki kompetencji technologicznych				
3	Transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy między MŚP, między MŚP a innymi przedsiębiorstwami, uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami na poziomie szkolnictwa pomaturalnego, władzami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami naukowymi i technologicznymi (*parkami naukowymi i technologicznymi, technopoliami, itd.*)		☒		

4	Wsparcie na rzecz rozwoju B+RT, w szczególności w MŚP (*w tym dostęp do usług związanych z B+RT w ośrodkach badawczych*)				
5	Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw				
6	Wsparcie na rzecz MŚP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (*wdrożenie efektywnych systemów zarządzania środowiskiem, wdrożenie i stosowanie/użytkowanie technologii zapobiegania zanieczyszczeniom, wdrożenie czystych technologii do działalności produkcyjnej przedsiębiorstw*)				
7	Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (*innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa, itp.*)				
8	Inne inwestycje w przedsiębiorstwa				
9	Inne działania mające na celu pobudzanie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP				
Społeczeństwo informacyjne					

10	Infrastruktura telekomunikacyjna *(w tym sieci szerokopasmowe)*	☒			
11	Technologie informacyjne i komunikacyjne *(dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe, itp.)*	☒			
12	Technologie informacyjne i komunikacyjne (sieci TEN-ICT)	☒			
13	Usługi i aplikacje dla obywateli *(e-zdrowie, e-administracja, e-edukacja, e-integracja, itp.)*	☒			
14	Usługi i aplikacje dla MŚP *(e-handel, kształcenie i szkolenia, tworzenie sieci, itp..)*		☒		
15	Inne działania mające na celu poprawę dostępu MŚP do TIK i ich wydajne użytkowanie				
Transport					
16	Kolej				
17	Kolej (sieci TEN-T)				
18	Tabor kolejowy				
19	Tabor kolejowy (sieci TEN-T)				
20	Autostrady				
21	Autostrady (sieci TEN-T)				
22	Drogi krajowe				
23	Drogi regionalne/lokalne	☒			
24	Ścieżki rowerowe	☒			
25	Transport miejski	☒			
26	Transport multimodalny	☒			
27	Transport multimodalny (sieci TEN-T)				
28	Inteligentne systemy transportu	☒			
29	Porty lotnicze				
30	Porty				
31	Śródlądowe drogi wodne *(regionalne i lokalne*)	☒			

32	Śródlądowe drogi wodne (sieci TEN-T)				
Energia					
33	Energia elektryczna				
34	Energia elektryczna (sieci TEN-E)				
35	Gaz ziemny				
36	Gaz ziemny (sieci TEN-E)				
37	Produkty ropopochodne				
38	Produkty ropopochodne (sieci TEN-E)				
39	Energia odnawialna: wiatrowa	☒			
40	Energia odnawialna: słoneczna	☒			
41	Energia odnawialna: biomasa	☒			
42	Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i pozostałe	☒			
43	Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią	☒			
Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom					
44	Zarządzanie odpadami komunalnymi i przemysłowymi	☒			
45	Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną	☒			
46	Oczyszczanie ścieków	☒			
47	Jakość powietrza	☒			
48	Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń	☒			
49	Dostosowanie do zmian klimatu i łagodzenie ich skutków				
50	Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów	☒			
51	Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody *(w tym Natura 2000)*	☒			
52	Promowanie czystego transportu miejskiego				
53	Zapobieganie zagrożeniom *(w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznym)*	☒			
54	Inne działania na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom	☒			
Turystyka					

55	Promowanie walorów naturalnych		☒	☒	
56	Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego		☒	☒	
57	Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych		☒	☒	
Kultura					
58	Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego		☒	☒	
59	Rozwój infrastruktury kulturalnej		☒	☒	
60	Inne wsparcie dla poprawy usług kulturalnych		☒	☒	
Regeneracja obszarów miejskich i wiejskich					
61	Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich		☒		
Zwiększanie zdolności adaptacyjnych pracowników, firm, przedsiębiorstw i przedsiębiorców					
62	Rozwój systemów i strategii uczenia się przez całe życie w przedsiębiorstwach; szkolenia i usługi na rzecz zwiększenia zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian; promowanie przedsiębiorczości i innowacji				
63	Opracowywanie i upowszechnianie bardziej wydajnych form organizacji pracy				
64	Rozwój specjalistycznych usług w zakresie zatrudnienia, szkolenia i wsparcia w związku z restrukturyzacją sektorów i przedsiębiorstw, rozwój systemów przewidywania zmian w sferze zatrudnienia i zapotrzebowania na kwalifikacje i przyszłych wymogów w zakresie zatrudnienia i kwalifikacji				
Poprawa dostępu do zatrudnienia i jego trwałości					
65	Modernizacja i wzmacnianie instytucji rynku pracy				
66	Wdrażanie aktywnych i prewencyjnych instrumentów rynku pracy		☒		
67	Działania na rzecz do aktywnego starzenia się oraz wydłużania życia zawodowego			☒	
68	Wsparcie na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej				

69	Działania na rzecz zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu oraz ich rozwoju zawodowego w perspektywie zmniejszenia dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy oraz lepszego godzenia życia zawodowego z prywatnym, a zwłaszcza większego dostępu do usług opiekuńczo - wychowawczych nad dziećmi i osobami zależnymi		☒		
70	Konkretne działania na rzecz zwiększenia udziału migrantów w zatrudnieniu w perspektywie wzmocnienia ich integracji społecznej				
Poprawa integracji społecznej osób w niekorzystnej sytuacji					
71	Ścieżki integracji i powrotu do zatrudnienia dla osób w gorszym położeniu; zwalczanie dyskryminacji w dostępie do rynku pracy i rozwoju kariery zawodowej oraz promowanie akceptacji dla różnorodności w miejscu pracy				
Poprawa jakości kapitału ludzkiego					
72	Opracowanie, uruchomienie i wdrożenie reform systemów kształcenia i szkolenia celem zwiększenia zdolności do zatrudnienia, zwiększenie stopnia dostosowania systemów kształcenia i szkolenia początkowego i zawodowego do potrzeb rynku pracy oraz systematycznej aktualizacji kwalifikacji kadry systemu oświaty w perspektywie gospodarki opartej na innowacji i wiedzy				
73	Działania na rzecz zwiększenia udziału w kształceniu i szkoleniu przez całe życie, w szczególności poprzez przedsięwzięcia na rzecz ograniczenia przedwczesnego porzucania skolaryzacji oraz zminimalizowania dyskryminacji ze względu na płeć oraz poprzez działania na rzecz poprawy jakości i dostępu do kształcenia i szkoleń na poziomie początkowym, zawodowym i wyższym		☒	☒	
74	Rozwój potencjału ludzkiego w zakresie badań i innowacji, w szczególności poprzez studia podyplomowe i szkolenia naukowców oraz poprzez współpracę sieciową między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami		☒	☒	

Inwestycje w infrastrukturę społeczną					
75	Infrastruktura systemu oświaty				
76	Infrastruktura ochrony zdrowia				
77	Infrastruktura opiekuńczo - wychowawcza				
78	Infrastruktura mieszkalnictwa				
79	Pozostała infrastruktura społeczna				
Stymulowanie reform w zakresie zatrudnienia oraz integracji społecznej					
80	Promowanie partnerstw, paktów i inicjatyw poprzez tworzenie sieci współpracy odnośnych podmiotów		☒	☒	
Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym					
81	Rozwiązania na rzecz podniesienia jakości opracowania, monitorowania, ewaluacji polityk i programów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, wzmocnienie zdolności w zakresie realizacji polityk i programów				☒
Rekompensata za podniesione koszty rozwoju regionów peryferyjnych					
82	Rekompensata podniesionych kosztów związanych z utrudnionym dostępem oraz rozproszeniem terytorialnym				
83	Szczególne działania na rzecz zrekompensowania poniesionych kosztów wynikających z wielkości rynku				
84	Szczególne działania na rzecz zrekompensowania podniesionych kosztów związanych z warunkami klimatycznymi i ukształtowaniem terenu				
Pomoc techniczna					
85	Przygotowanie, realizowanie, monitorowanie i kontrola				☒
86	Ocena, badania/ekspertyzy, informacja i komunikacja				☒

Tabela 2: Kody klasyfikacji według kryterium form finansowania

Kod	**Formy finansowania**	**Oś priorytetowa I**	**Oś priorytetowa II**	**Oś priorytetowa III**	**Oś priorytetowa IV**
1	Pomoc bezzwrotna	☒	☒	☒	☒
2	Pomoc *(pożyczka, dotacja na spłatę oprocentowania, gwarancje)*				
3	Kapitał podwyższonego ryzyka *(nabycie udziałów, fundusze kapitału podwyższonego ryzyka)*				
4	Inne formy finansowania				

Tabela 3: Kody klasyfikacji według kryterium obszaru

Kod	**Typ obszaru**	Os priorytetowa I	Os priorytetowa II	Os priorytetowa III	Os prioryteto wa IV
1	Obszar miejski				
2	Obszar górzysty				
3	Wyspy				
4	Obszar o niskiej i bardzo niskiej gęstości zaludnienia				
5	Obszary wiejskie (*poza obszarami górskimi, wyspami lub o niskiej i bardzo niskiej gęstości zaludnienia*)				
6	Dawne granice zewnętrzne UE *(po 30.04.2004)*				
7	Region peryferyjny				
8	Obszar współpracy transgranicznej	☒	☒	☒	☒
9	Obszar współpracy transnarodowej				
10	Obszar współpracy międzyregionalnej				
00	Nie dotyczy				

Tabela 4: Kody klasyfikacji wg kryterium rodzaju działalności gospodarczej					
Kod	**Działalność gospodarcza**	**Oś priorytetowa I**	**Oś priorytetowa II**	**Oś priorytetowa III**	**Oś priorytetowa IV**
01	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo				
02	Rybołówstwo				
03	Produkcja produktów żywnościowych i napojów				
04	Wytwarzanie tekstyliów i wyrobów włókienniczych				
05	Wytwarzanie urządzeń transportowych				
06	Nieokreślony przemysł przetwórczy				
07	Górnictwo i kopalnictwo surowców energetycznych				
08	Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła				
09	Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody				
10	Poczta i telekomunikacja				
11	Transport				
12	Budownictwo				
13	Handel hurtowy i detaliczny				
14	Hotele i restauracje				
15	Pośrednictwo finansowe				
16	Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej				
17	Administracja publiczna				
18	Edukacja				
19	Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego				
20	Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne				
21	Działalność związana ze środowiskiem naturalnym				
22	Inne niewyszczególnione usługi				
00	Nie dotyczy				

7. PLAN FINANSOWY

7.1. Roczny plan finansowy wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

Tabela 13. Roczny plan finansowy wsparcia z EFRR

	EFRR (w EUR)
2007	22 339 438
2008	21 225 197
2009	21 493 387
2010	22 136 134
2011	22 795 978
2012	23 399 543
2013	26 146 024
Suma 2007 – 2013	159 535 701

7.2. Udział wspólnotowy i partnerów krajowych, wysokość wsparcia z EFRR

Tabela 14. Wspólnotowy i krajowy wkład (w EUR)

Oś priorytetowa	**Środki Wspólnoty**	**Środki publiczne***	**Środki prywatne**	**Środki całkowite**	**Poziom współfinansowania Wspólnoty**	**Dla informacji**	
	a	**b**	**c**	**d=a+b+c**	**e=a/d**	**EBI**	**Inne środki**
Oś priorytetowa I: Rozwój infrastruktury o znaczeniu transgranicznym	71 834 307	12 676 642	-	84 510 949	85%	-	-
Oś priorytetowa II: Rozwój społeczno-gospodarczy	53 518 639	9 444 466	-	62 963 105	85%	-	-
Oś priorytetowa III: Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)	26 759 320	4 722 233	-	31 481 553	85%	-	-
Oś priorytetowa IV: Pomoc techniczna	7 423 435	1 310 018	-	8 733 453	85%	-	-
Suma	159 535 701	28 153 359	-	187 689 060	85%	-	-

Reguły dotyczące wpspółfinansowania projektów w Republice Sbwackiej wynikają ze Strategii Finansowej Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności dla okresu programowania 2007-2013 zatwierdzonej przez Rząd Republiki Słowackiej.

7.3. Indykatywny podział wkładu wspólnotowego według kategorii

Indykatywny podział wkładu wspónotowego z EFRR według kategorii		
Wymiar 1 Oś priorytetowa		
Kod	**Wartość (w EUR)**	**%**
3	629 631	0,39
10	629 631	0,39
11	629 631	0,39
12	629 631	0,39
13	629 631	0,39
14	629 631	0,39
23	33 055 630	20,72
24	6 296 311	3,95
25	2 361 116	1,48
26	1 574 078	0,99
28	787 039	0,49
31	472 223	0,3
39	314 816	0,2
40	157 408	0,1
41	314 816	0,2
42	472 223	0,3
43	157 408	0,1
44	4 037 861	2,53
45	2 046 301	1,28
46	6 296 311	3,95
47	787 039	0,49
48	1 574 078	0,99
50	314 816	0,2
51	2 374 078	1,49
53	3 561 116	2,23
54	2 361 116	1,48
55	12 592 621	7,89
56	12 592 621	7,89
57	14 166 699	8,88
58	12 592 621	7,89
59	12 592 621	7,89
60	7 870 388	4,93
61	1 101 854	0,69
66	314 815	0,2

67	472 223	0,3
69	314 815	0,2
73	1 416 670	0,89
74	1 416 670	0,89
80	1 574 078	0,99
81	629 631	0,39
85	2 386 387	1,5
86	4 407 417	2,76
Ogółem	**159 535 701**	**100,0**
Wymiar 2		
Forma finansowania		
1	**159 535 701**	**100**
Wymiar 3		
Terytorium		
8	**159 535 701**	**100**
Ogółem	**159 535 701**	**100**

8. SYSTEM WDRAŻANIA

8.1. Poziom zarządzania programem

Zgodnie z art. 14 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1080/2006 w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na potrzeby zarządzania i wdrażania programu powołano wspólną strukturę organizacyjną.

Do głównych elementów tej struktury należą:

Instytucja Zarządzająca
Instytucja Certyfikująca
Instytucja Audytowa

Pozostałe podmioty składające się na strukturę organizacyjną i uczestniczące we wdrożeniu programu to:

Instytucje Kontrolne zgodnie z art. 16 (1) Rozporządzenia EFRR nr 1080/2006

Wspólny Sekretariat Techniczny

Punkty Informacyjne (WJT) zlokalizowane po stronie słowackiej
Regionalne Punkty Kontaktowe zlokalizowane po stronie polskiej

Na podstawie przepisu art. 63 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006 ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności, powołano Komitet Monitorujący program (dalej zwany KM).

Obowiązki poszczególnych podmiotów wskazano w tekście niniejszego rozdziału, podczas gdy szczegółowe dane kontaktowe poszczególnych jednostek zaangażowanych w realizację programu znajdują się w dokumencie uzupełniającym.

Podział zadań pomiędzy polskimi i słowackimi partnerami w ramach programu będzie określony w porozumieniu o współpracy po zatwierdzeniu Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013.

8.2. 1. Działalność struktur zarządzających

8.2.2. Instytucja Zarządzająca

Zgodnie z porozumieniem Państw Członkowskich zaangażowanych we wdrażanie programu, zadania Instytucji Zarządzającej (IZ) będzie wypełniać polskie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego z siedzibą w Warszawie.

Zgodnie z art. 60 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006 ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności, a także art. 14 i 15 Rozporządzenia EFRR, Instytucja Zarządzająca odpowiada za:

- zarządzanie i wdrażanie programu operacyjnego w sposób zgodny z zasadami należytego zarządzania finansami;
- przygotowanie i wdrożenie dokumentu uzupełniającego i zapewnienie wdrożenia programu zgodnie z tym dokumentem;
- przedstawianie programu przed Komisją Europejską;
- zapewnienie zgodności programu operacyjnego oraz dokumentu uzupełniającego z prawem wspólnotowym i krajowym;
- zapewnienie, że operacje są wybierane do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu operacyjnego oraz że spełniają one zasady wspólnotowe i krajowe przez cały okres ich realizacji;
- ewaluację programu zgodnie z Art. 48 (3);
- zapewnienie, że wydatki każdego beneficjenta uczestniczącego w projekcie podlegały weryfikacji przez kontrolera, o którym mowa w art. 16(1) Rozporządzenia EFRR;
- podpisanie umów z Partnerami Wiodącymi oraz określenie wytycznych dotyczących realizacji przedsięwzięć dla każdej operacji;
- zagwarantowanie, że istnieje centralny system informatyczny powiązany z systemem słowackim na potrzeby rejestracji i przechowywania zapisów księgowych dla każdej operacji w ramach programu operacyjnego oraz że dane dotyczące wdrażania niezbędne dla celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i ewaluacji są właściwie gromadzone;
- zapewnienie, że beneficjenci i inne jednostki zaangażowane we wdrażanie projektów prowadzą odrębny system księgowy lub stosują odpowiednie kody księgowe dla wszelkich transakcji związanych z projektem przy jednoczesnym pełnym przestrzeganiu obowiązujących przepisów krajowych w zakresie rachunkowości;
- ustanowienie procedur zmierzających do zagwarantowania, że wszelkie dokumenty dotyczące wydatków i kontroli wymaganych dla zapewnienia odpowiedniej ścieżki audytu są przechowywane zgodnie z wymaganiami art. 90 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006;

- zapewnienie, że Instytucja Certyfikująca dla celów certyfikacji otrzymuje wszelkie niezbędne informacje na temat procedur oraz weryfikacji prowadzonych w związku z ponoszonymi kosztami na potrzeby certyfikacji;
- kierowanie pracami Komitetu Monitorującego oraz przekazywanie mu dokumentów wymaganych w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wdrażania programu operacyjnego, podlegającego monitorowaniu w świetle jego szczegółowych celów;
- przygotowanie, a następnie -po zatwierdzeniu przez Komitet Monitorujący- przedkładanie Komisji Europejskiej rocznych i końcowych raportów z wdrażania;
- zagwarantowanie zgodności z wymaganiami w zakresie informowania i promowania wskazanych w art. 69 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006;
- powołanie Wspólnego Sekretariatu Technicznego.

Zgodnie ze stworzonym systemem wdrażania, Instytucja Zarządzająca odpowiada za realizację zadań związanych z obsługą płatności wobec Partnera Wiodącego. W imieniu Instytucji Zarządzającej zadania te wykonuje, zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (MRR), departament odpowiedzialny za obsługę rachunków bankowych i dokonywanie płatności (obecnie Departament Ekonomiczno-Finansowy w MRR).

Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego Republiki Słowackiej będzie wspierało Instytucję Zarządzającą w koordynowaniu odpowiednich działań związanych z programem w Republice Słowackiej. Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego jest odpowiedzialne za płatności z budżetu narodowego do słowacki Partnerów Wiodących/Partnerów.

Relacje tj. pomiędzy Instytucją Zarządzającą i Ministerstwem Budownictwa i Rozwoju Regionalnego SK będą określone w Memorandum of Understanding.

8.2.3. Instytucja Certyfikująca

Obowiązki Instytucji Certyfikującej (IC) będą realizowane przez Departament Instytucji Certyfikującej w polskim Ministerstwie Rozwoju Regionalnego z siedzibą w Warszawie.

Zgodnie z art. 61 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006, a także art. 14 Rozporządzenia EFRR, powołana zostanie jedna Instytucja Certyfikująca odpowiedzialna w szczególności za:

- przygotowanie i przedkładanie Komisji Europejskiej poświadczonych deklaracji wydatków oraz wniosków o płatność;
- poświadczanie, że:
  - deklaracja wydatków jest dokładna, wynika z wiarygodnych systemów księgowych i jest oparta na weryfikowalnej dokumentacji uzupełniającej;
  - zadeklarowane wydatki są zgodne z mającymi zastosowanie zasadami wspólnotowymi i krajowymi oraz zostały poniesione w związku z operacjami wybranymi do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu i spełniają zasady wspólnotowe i krajowe;
- zapewnienie dla celów certyfikacji (poświadczenia), że otrzymała od Instytucji Zarządzającej odpowiednie informacje na temat procedur i weryfikacji prowadzonych w związku z wydatkami zawartymi w deklaracjach wydatków;

- uwzględnienie dla celów certyfikacji wyników wszystkich audytów przeprowadzanych przez Instytucję Audytową lub na jej odpowiedzialność;
- utrzymywanie w postaci elektronicznej zapisów księgowych dotyczących wydatków zadeklarowanych Komisji;
- prowadzenie ewidencji kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu dla operacji. Kwoty odzyskane są zwracane do budżetu ogólnego Unii Europejskiej przed zamknięciem programu operacyjnego poprzez ich potrącenie z następnej deklaracji wydatków.

Zgodnie z art. 14 Rozporządzenia 1080/2006, Instytucja Certyfikująca otrzymuje płatności dokonane przez KE. W imieniu Instytucji Certyfikującej za przyjmowanie środków z KE odpowiada departament odpowiedzialny za obsługę rachunków bankowych i dokonywanie płatności (obecnie Departament Ekonomiczno - Finansowy w MRR).

8.2.4. Instytucja Audytowa

Państwa Członkowskie uczestniczące w programie operacyjnym wyznaczają Instytucję Audytową (IA) z siedzibą w Polsce (Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej w Ministerstwie Finansów z siedzibą w Warszawie).

Zgodnie z art. 62 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006, a także art. 14 Rozporządzenia EFRR, Instytucja Audytowa będzie odpowiedzialna w szczególności za:

- zapewnienie prowadzenia audytów w celu weryfikacji skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli programu operacyjnego;
- zapewnienie prowadzenia audytów operacji na podstawie stosownej próby w celu weryfikacji zadeklarowanych wydatków;
- przedłożenie Komisji, w terminie dziewięciu miesięcy od zatwierdzenia programu operacyjnego, strategii audytu obejmującej podmioty, które będą przeprowadzać powyższe audyty, metodologię, która zostanie zastosowana, metody doboru próbek danych dla potrzeb audytu operacji oraz indykatywny plan audytów w celu zapewnienia przeprowadzenia audytu głównych podmiotów oraz równomiernego rozkładu audytów w całym okresie programowania;
- do 31 grudnia każdego roku w latach 2008-2015:
  - przedłożenie Komisji Europejskiej rocznego sprawozdania audytowego, przedstawiającego wyniki audytów przeprowadzonych w okresie poprzednich 12 miesięcy, zakończonym dnia 30 czerwca danego roku, zgodnie ze strategią audytu dla programu operacyjnego oraz informującego o wszelkich brakach wykrytych w systemach zarządzania i kontroli programu. Pierwsze sprawozdanie, które należy przedłożyć do dnia 31 grudnia 2008 r. obejmuje okres od 1 stycznia 2007 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. Informacje dotyczące audytów przeprowadzonych po dniu 1 lipca 2015 r. zostają włączone do końcowego sprawozdania audytowego, stanowiącego uzupełnienie deklaracji zamknięcia;
  - wydawanie opinii, na podstawie kontroli i audytów przeprowadzonych na zlecenie Instytucji Audytowej, wskazujących, czy system zarządzania i kontroli funkcjonuje skutecznie tak, aby dawać racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków przedstawione Komisji są prawidłowe, oraz aby dawać tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe;

- przedkładanie, w stosownych przypadkach, zgodnie z art. 88, deklaracji częściowego zamknięcia zawierającej ocenę zgodności z prawem i prawidłowości danych wydatków
- przedłożenie Komisji Europejskiej, nie później niż do dnia 31 marca 2017 r. deklaracji zamknięcia, zawierającej ocenę zasadności wniosku o wypłatę salda końcowego oraz zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków objętych końcową deklaracją wydatków, do której dołącza się końcowe sprawozdanie audytowe.

Instytucja Audytowa zagwarantuje, że czynności audytowe będą prowadzone z uwzględnieniem międzynarodowych standardów prowadzenia audytu.

Zgodnie z Artykułem 71 (2,3) Rozporządzenia Rady nr 1083/2006, Instytucja Audytowa przygotowuje raport i opinie na temat zgodności systemów zarządzania i kontroli programu operacyjnego z Art. 58-62 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006.

W przypadku, gdy kontrole i audyty są realizowane przez jednostkę inną niż Instytucja Audytowa, wówczas Instytucja Audytowa zapewni takim jednostkom niezbędną niezależność funkcjonalną.

Instytucja Audytowa będzie wspomagana przez grupę audytorów (powoływaną zgodnie z art. 14 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1080/2006) składającą się z przedstawicieli z każdego kraju członkowskiego uczestniczącego w programie i realizujących obowiązki przewidziane w Artykule 62 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006. Grupa audytorów będzie ustanowiona w przeciągu trzech miesięcy od decyzji o zatwierdzeniu programu. Ustanowi swoje własne procedury. Będzie kierowana przez Instytucją Audytową dla programu.

Uczestniczące państwa członkowskie mogą zadecydować jednomyślnie, że Instytucja Audytowa będzie upoważniona do realizacji bezpośrednio zadań przewidzianych w Artykule 62 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006 na całym terytorium objętym programem bez pomocy grupy audytorów.

8.2.5. Instytucje Kontrolne

Państwo Członkowskie jest zgodnie z art. 70 i z kolejnymi artykułami Rozporządzenia 1083/2006 odpowiedzialne za zarządzanie i kontrolę programu operacyjnego, a w szczególności za:

- zapewnienie, że systemy zarządzania i kontroli programów operacyjnych są ustanowione zgodnie z art. 58-62 i że funkcjonują one efektywnie;
- zapobieganie, wykrywanie i usuwanie nieprawidłowości oraz odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych wraz, w stosownych przypadkach, z odsetkami z tytułu zaległych płatności. Państwa Członkowskie zgłaszają powyższe Komisji Europejskiej, a następnie na bieżąco informują Komisję Europejską o przebiegu postępowań administracyjnych i prawnych.

W celu zagwarantowania odpowiedniej absorpcji funduszy oraz zgodności z przepisami krajowymi i wspólnotowymi w ramach poszczególnych projektów (art. 16 Rozporządzenia EFRR) w obu krajach powołano instytucje prowadzące kontrolę.

Po stronie słowackiej Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego pełni funkcję instytucji prowadzącej kontrolę I stopnia.

Po stronie polskiej Minister Rozwoju Regionalnego wyznaczy odpowiednią instytucję odpowiedzialną za kontrolę I stopnia.

Instytucje prowadzące kontrolę I stopnia wykonują głównie następujące zadania:

1. weryfikacja zgodności wydatków zadeklarowanych przez beneficjentów w zatwierdzonym wniosku (w tym zmian zatwierdzonych podczas realizacji);
2. weryfikacja rzeczywistej realizacji współfinansowanych produktów i usług;
3. weryfikacja kwalifikowalności wydatków oraz ich poprawności z punktu widzenia rachunkowości;
4. weryfikacja, czy zadeklarowane wydatki zostały poniesione w sposób należyty;
5. weryfikacja zgodności z przepisami krajowymi i wspólnotowymi (na przykład zamówienia publiczne, pomoc publiczna, obowiązki w zakresie promocji itd.).

Weryfikacja obejmuje administracyjne, finansowe, techniczne i merytoryczne elementy projektu.

Weryfikacja polega na kontroli administracyjnej dokumentacji oraz dokumentów przedłożonych przez beneficjenta, a także na kontrolach wyrywkowych ”na miejscu”. Weryfikacja administracyjna dokonywana jest dla wszystkich projektów i wydatków, weryfikacja wyrywkowa ma miejsce w odniesieniu do wybranych projektów. Weryfikacja administracyjna i kontrola „na miejscu” będą dokonywane na podstawie procedur pisemnych.

Nieprawidłowości

Zgodnie z Art. 20 Rozporządzenia 1080/2006 w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego każdy beneficjent uczestniczący w projekcie przyjmuje na siebie odpowiedzialność w przypadku wystąpienia nieprawidłowości w zakresie zadeklarowanych przez siebie wydatków.

Wszystkie instytucje uczestniczące we wdrożeniu Programu mają obowiązek zgłaszania IZ stwierdzonych podejrzeń co do występowania nieprawidłowości. IZ zbada podejrzenia i te, które na podstawie działań kontrolnych zostaną uznane za uzasadnione, przekaże właściwym instytucjom w celu wszczęcia postępowania administracyjnego lub sądowego. Zgłoszenie ze strony Instytucji Kontrolnych zawsze należy traktować jako uzasadnione.

Jednocześnie IZ powiadamia o uzasadnionych podejrzeniach właściwe podmioty zgodnie z systemem informowania o nieprawidłowościach finansowych w wykorzystaniu Funduszy Strukturalnych.

8.2.6 . PUNKTY INFORMACYJNE

Po stronie słowackiej Punkty Informacyjne będą zlokalizowane w ramach dwóch Wyższych Jednostek Terytorialnych z siedzibą w Kraju Prešovskim i Žilinskim. Dostarczają pomocy Wspólnemu Sekretariatowi Technicznemu w zakresie wykonywania niezbędnych zadań. Do ich głównych zadań należeć będzie informowanie potencjalnych wnioskodawców o Programie i możliwościach pozyskania funduszy i zapewnianie konsultacji dla wnioskodawców w ramach przygotowania raportów na temat postępów i wniosków o płatność, jak również współpraca w zakresie wdrażania Planu Działań Komunikacyjnych. Funkcjonowanie obu Punktów Informacyjnych będzie finansowane z pomocy technicznej (przewidywane są 2 etaty na niepełny wymiar czasu)

8.2.7. Regionalne Punkty Kontaktowe

Po stronie polskiej, działania WST mogą być wspomagane przez Regionalne Punkty Kontaktowe z województw: śląskiego, małopolskiego i podkarpackiego działające w ramach Urzędów Marszałkowskich odpowiednio w Katowicach, Krakowie i Rzeszowie. Te dodatkowe aktywności nie będą finansowane z funduszy UE.

Regionalne Punkty Kontaktowe mają za zadanie informowanie potencjalnych wnioskodawców o programie i przeprowadzanie konsultacji dla wnioskodawców, jak również współpracują w ramach wdrażania Planu Działań Komunikacyjnych .

8.2.8. Wspólny Sekretariat Techniczny

Zgodnie z art. 14 ust. 1 Rozporządzenia EFRR Instytucja Zarządzająca tworzy Wspólny Sekretariat Techniczny (WST), z siedzibą po stronie polskiej.

W WST zatrudnieni będą pracownicy polscy i słowaccy.

WST w szczególności będzie wspomagać Instytucję Zarządzającą i Komitet Monitorujący (KM), a także, w stosownych przypadkach, Instytucję Audytową w realizacji ich odpowiednich obowiązków. Ponadto będzie wykonywać następujące zadania:

- pomoc w organizacji i przygotowaniu posiedzeń Komitetu Monitorującego;
- sporządzanie protokołów z posiedzeń KM;
- wdrożenie odpowiednich decyzji KM;
- przygotowanie raportów na temat realizacji programu;
- przygotowanie pakietu dokumentów dla potencjalnych beneficjentów końcowych/wnioskodawców oraz zapewnienie jego dostępności;
- organizacja szkoleń (we współpracy z władzami lokalnymi) dla potencjalnych beneficjentów/wnioskodawców oraz przekazywanie informacji i doradztwo w zakresie właściwego przygotowania wniosku;
- ogłaszanie naboru projektów;
- rejestracja wszystkich projektów;
- zapewnienie oraz koordynacja oceny formalnej oraz oceny kwalifikowalności;
- koordynacja procesu oceny wniosków w ramach projektu, w tym:
  - zapewnienie oceny jakościowej dokonywanej przy wsparciu ekspertów regionalnych;
  - przygotowanie kart informacyjnych o projektach;
  - prowadzenie bazy danych zgłoszonych projektów;
  - informowanie o programie i jego promocja;
  - realizacja innych działań niezbędnych do właściwego wdrożenia programu;
  - gromadzenie i aktualizacja danych we wspólnym systemie monitorowania.

8.2.9. Komitet Monitorujący

Zgodnie z art. 63 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006, powołuje się Komitet Monitorujący odpowiedzialny za zapewnienie efektywności i jakości wdrożenia programu operacyjnego. Regulamin Komitetu Monitorującego określi skład tego Komitetu. Przy określaniu składu

Komitetu, będzie respektowana zasada partnerstwa poprzez włączenie kompetentnych władz, partnerów społeczno-gospodarczych, jak również innych jednostek reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, partnerów środowiskowych, organizacje pozarządowe i jednostki odpowiedzialne za promowanie równości pomiędzy kobietami i mężczyznami. Kiedy członkowie Komitetu Monitorującego będą zainteresowani zgłoszeniem projektu, to wówczas deklarują i ograniczają swój udział w ocenie i podejmowaniu decyzji dotyczącej projektu.

W skład KM wchodzą przedstawiciele strony polskiej i strony słowackiej.

Ze swej własnej inicjatywy bądź na wniosek Komitetu Monitorującego w pracy Komitetu Monitorującego uczestniczy przedstawiciel Komisji w charakterze doradcy.

Tryb działalności KM określa Regulamin KM.

Zgodnie z art.65 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006, a także art. 19 Rozporządzenia EFRR, główne zadania Komitetu Monitorującego są następujące:

- analiza i zatwierdzenie kryteriów wyboru projektów podlegających finansowaniu, w terminie sześciu miesięcy od daty zatwierdzenia programu operacyjnego, a także zatwierdzanie wszelkich zmian kryteriów stosownie do potrzeb;
- zatwierdzanie przedsięwzięć/projektów mających uzyskać wsparcie ze środków EFRR;
- okresowy przegląd postępów w realizacji poszczególnych celów programu operacyjnego na podstawie dokumentów przedkładanych przez Instytucję Zarządzającą;
- weryfikacja wyników wdrażania programu, w szczególności pod kątem osiągnięcia celów ustalonych dla każdej osi priorytetowej oraz ewaluacji, o której mowa w art. 48. 3 Rozporządzenia 1083/2006
- analiza oraz zatwierdzanie rocznych i końcowych raportów z realizacji programu, o których mowa w art. 67 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006;
- przyjmowanie do wiadomości rocznego raportu z audytu lub jego części dotyczącej danego programu operacyjnego oraz wszelkich uwag Komisji Europejskiej, które może przedstawić po kontroli raportu lub dotyczących jego części;
- KM może proponować Instytucji Zarządzającej zmianę lub analizę programu operacyjnego, która może przyczynić się do efektywniejszej realizacji celów Funduszy Strukturalnych, o których mowa w art. 3 lub do usprawnienia zarządzania programem, także w aspekcie finansowym;
- analiza i zatwierdzanie wszelkich propozycji zmiany treści decyzji Komisji Europejskiej w sprawie wkładu Funduszy;
- po przeprowadzeniu planowych ewaluacji Komitet Monitorujący może:

  - podejmować działania zmierzające do usprawnienia funkcjonowania programu;

  - zatwierdzać dokumenty uzupełniające.

Dla mikroprojektów powołany zostanie Podkomitet Monitorujący.

Jego kompetencje i zasady funkcjonowania zostaną określone w Regulaminie Podkomitetu Monitorującego.

8.3. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY

Instytucja Zarządzająca i Komitet Monitorujący gwarantują jakość wdrożenia programu operacyjnego. Instytucja Zarządzająca i Komitet Monitorujący prowadzą monitorowanie w

odniesieniu do wskaźników finansowych oraz wskaźników określonych w ramach programu operacyjnego, o których mowa w art. 37(1)(c) Rozporządzenia Radynr 1083/2006.

Wymiana danych między Komisją Europejską a Państwami Członkowskimi w tym zakresie odbywa się drogą elektroniczną zgodnie z zasadami wdrażania zawartymi w Rozporządzeniu Rady nr 1083/2006 (Art. 103(3)).

Na potrzeby monitorowania programu sporządza się roczne i końcowe raporty z wdrażania programu. Instytucja Zarządzająca prześle Komisji Europejskiej po raz pierwszy w 2008 r., a następnie do 30 czerwca każdego następnego roku raport roczny, a do 31 marca 2017 r. raport końcowy z wdrożenia programu operacyjnego.

Raporty będą zawierać informacje zgodne z wymaganiami art. 67 (2) Rozporządzenia nr 1083/2006.

Komisja Europejska zawiadomi o przyjęciu rocznych i końcowych raportów w trybie art. 67 (3) i (4) Rozporządzenia nr 1083/2006.

Co roku po przedłożeniu rocznego raportu na temat wdrożenia Komisja Europejska i Instytucja Zarządzająca przeprowadzają ocenę postępów realizacji programu operacyjnego w poprzednim roku w zakresie rzeczowym i finansowym oraz innych czynników w celu usprawnienia procesu wdrażania.

Przedmiot analizy może także stanowić każdy aspekt funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli ujęty w ostatnim rocznym raporcie z audytu, o którym mowa w art. 62(1)(d)(i) Rozporządzenia nr 1083/2006.

Po stosownej analizie Komisja Europejska może przekazać uwagi Państwu Członkowskiemu i Instytucji Zarządzającej, o których IZ informuje Komitet Monitorujący. Państwo Członkowskie powiadamia Komisję Europejską o działaniach podjętych w odpowiedzi na przedmiotowe uwagi.

Jeżeli, w stosownych przypadkach, dostępne są ewaluacje ex-post pomocy przyznanej w okresie wdrożenia programu 2000 – 2006, wyniki ewaluacji mogą stanowić przedmiot analizy podczas kolejnego przeglądu rocznego.

Podczas wdrażania programu ewaluacje dotyczące monitorowania programu mogą być dokonywane (w szczególności, kiedy raporty w zakresie monitoringu programu ujawniają rozbieżności w zakresie postawionych celów w programie operacyjnym lub kiedy są propozycje dotyczące skorygowania programu). Komitet Monitorujący podejmuje decyzję o takich ewaluacjach on-going i ich zakresie tematycznym. Ewaluacje powinny być przeprowadzane przez zewnętrznych ekspertów.

8.4. ZARZĄDZANIE FINANSOWE

8.4.1. Przepływy finansowe

Przepływy finansowe charakteryzuje poniższy schemat:

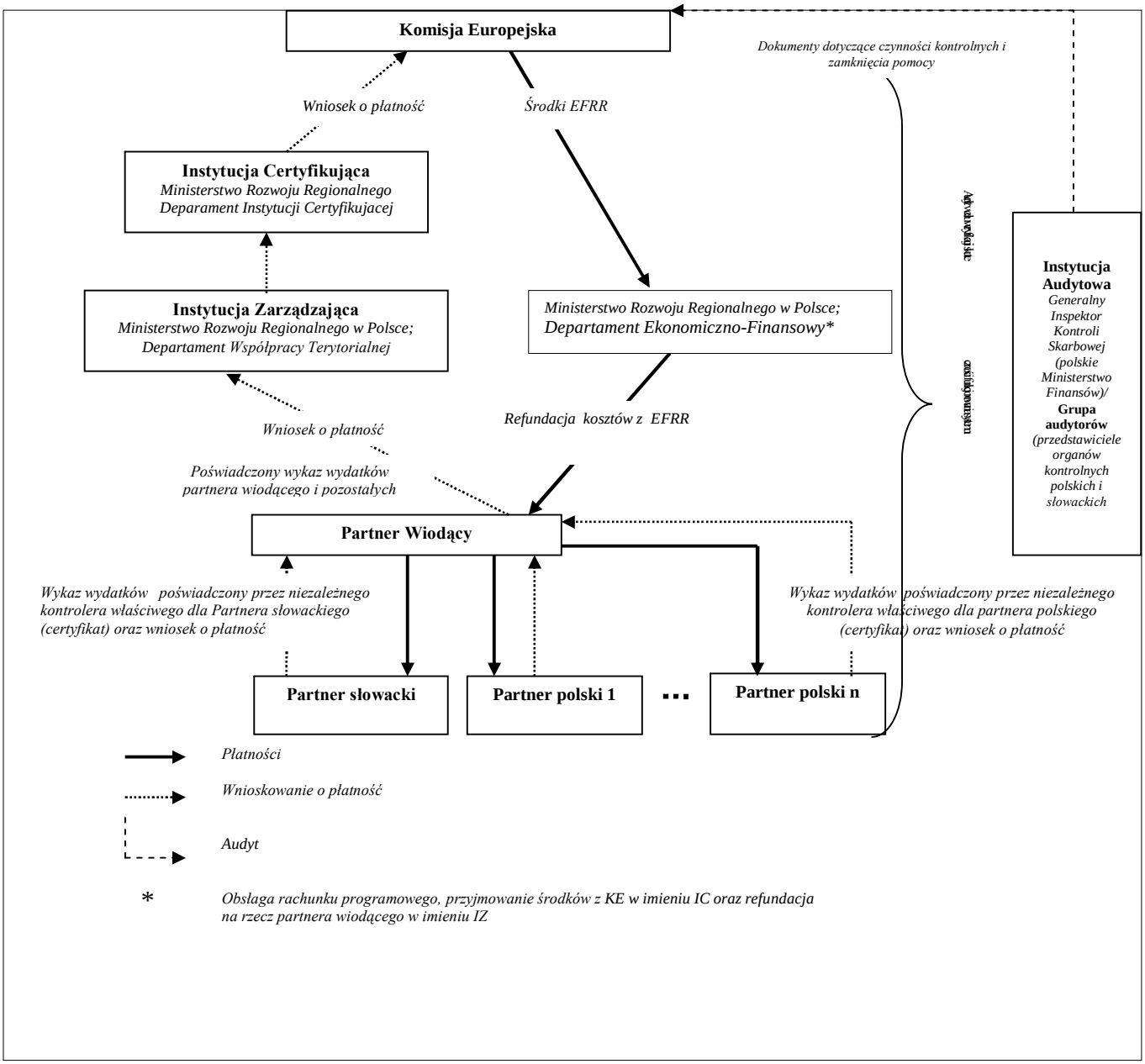

Zgodnie z powyższym schematem proces wnioskowania o płatność oraz refundacja środków z EFRR odbywa się w następujący sposób:

Partner projektu przygotowuje zestawienie wydatków poniesionych w danym okresie realizacji projektu i przedkłada je do krajowej instytucji kontroli I stopnia w celu uzyskania poświadczenia (certyfikatu). W tym samym czasie Partner wiodący zobowiązany jest uzyskać certyfikat poniesionych przez siebie wydatków od instytucji kontroli I stopnia w swoim kraju. Instytucje te wykonują zadania kontrolne określone w pkt. 8.2.5 tego dokumentu.

Następnie partner projektu przedkłada wniosek o płatność wraz z uzyskanym certyfikatem do partnera wiodącego.

Partner wiodący składa wniosek o płatność w imieniu wszystkich beneficjentów realizujących projekt. Wniosek o płatność wraz z wynikiem kontroli I-stopnia przeprowadzonej przez instytucję kontroli I stopnia składany jest do Instytucji Zarządzającej. Instytucja Zarządzająca weryfikuje wniosek beneficjenta o płatność wraz z wynikami kontroli I-stopnia i dokonuje refundacji na rzecz partnera wiodącego. Komórką odpowiedzialną za obsługę płatności na rzecz beneficjenta wiodącego jest departament właściwy do obsługi rachunków bankowych i dokonywanie płatności (obecnie Departament Ekonomiczno-Finansowy w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego). Dokonuje on refundacji środków EFRR na rachunek właściwego partnera wiodącego. Następnie w trybie art. 20 Rozporządzenia EFRR partner wiodący przekazuje środki EFRR innym partnerom uczestniczącym w projekcie.

Na podstawie zweryfikowanych w oparciu o zatwierdzone procedury, wniosków o płatność od beneficjentów wiodących i wyników przeprowadzonej kontroli I-go stopnia wydatków poszczególnych partnerów projektu - Instytucja Zarządzająca sporządza Poświadczenie i deklarację wydatków oraz wniosek o płatność okresową i przykazuje je do Instytucji Certyfikującej w ustalonych terminach.

Po zweryfikowaniu tych dokumentów Instytucja Certyfikująca sporządza Poświadczenie i deklarację wydatków oraz wniosek o płatność okresową do Komisji Europejskiej.

Refundacja z Komisji Europejskiej trafia na rachunek programowy (w EUR) prowadzony przez Ministra Rozwoju Regionalnego w Narodowym Banku Polski Obsługę rachunku, w imieniu IC zapewnia Departament Ekonomiczno-Finansowy.

Słowacki partner wiodący lub partnerzy projektu w poszczególnych projektach będą podpisywali odrębne umowy związane z otrzymaniem współfinansowania krajowego z Ministerstwem Budownictwa i Rozwoju Regionalnego Republiki Słowackiej. Współfinansowanie krajowe będzie im przekazywane przez właściwe instytucje zgodnie z procedurami, które zostaną określone w odrębnym dokumencie.

Zgodnie z art. 17 (3) Rozporządzenia EFRR „jeśli beneficjent wiodący nie zdoła zapewnić sobie zwrotu kwot od beneficjenta, państwo członkowskie, na którego terytorium znajduje się dany beneficjent, zwróci Instytucji Certyfikującej kwotę nienależnie wypłaconą temu beneficjentowi. Szczegóły dotyczące wzajemnej odpowiedzialności budżetów Polski i Republiki Słowackiej zostaną opisane w Memorandum of Understanding.

8.4.2 Kontrola finansowa

Kontrola finansowa odbywa się zgodnie z przepisami prawa wspólnotowego oraz ze stosownymi przepisami krajowymi.

Kontrolę finansową nad środkami Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka zapewniają następujące podmioty:

Kontrola I-go stopnia	
Rzeczpospolita Polska	Republika Słowacka
Minister Rozwoju Regionalnego wyznaczy odpowiednią instytucję kontroli dla projektów	Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego
System audytu i audyt operacji	
Rzeczpospolita Polska	Republika Słowacka
Instytucja Audytowa (polski Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej) wspomagany przez grupę audytorów	
Urzędy Kontroli Skarbowej w regionach objętych programem	***Departament Audytu i Kontroli Międzynarodowych Funduszy Ministerstwa Finansów we współpracy z Ministerstwem Budownictwa i Rozwoju Regionalnego Republiki Słowackiej***
Zamknięcie Programu	
Rzeczpospolita Polska	Republika Słowacka
Instytucja Audytowa (polski Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej) wspomagana przez grupę audytorów	

Zakres kontroli I stopnia jest opisany w pkt.8.2.5 tego dokumentu.

Zakres kontroli systemu audytu, audytu w zakresie operacji i zamknięcia programu przeprowadzana przez IA lub też na jej odpowiedzialność są także opisane w pkt. 8.2.5. Szczegółowe informacje na temat systemu zarządzania i kontroli zostaną opisane w odrębnym dokumencie.

8.5. Procedura składania i oceny wniosków, realizacja projektów

8.5.1. Przygotowanie wniosku

Wnioskodawca na etapie przygotowania wniosku powinien zapewnić, że podstawowe kryterium programu jest spełnione – tj. efekt transgraniczny, który między innymi w praktyce oznacza, że w projekcie musi uczestniczyć przynajmniej dwóch partnerów: jeden z Polski i jeden ze Słowacji. Jeden z partnerów musi być partnerem wiodącym w pełni odpowiedzialnym za projekt od strony zarówno merytorycznej, jak i finansowej. Zgodnie z regulacjami UE współpraca partnerów musi opierać się na przynajmniej dwóch z następujących kryteriów:

1) Wspólne przygotowanie

2) Wspólna realizacja

3) Wspólny personel realizujący

4) Wspólne finansowanie .

Formularz wniosku zostanie przygotowany przez oba Państwa Członkowskie w polskiej i słowackiej wersji językowej. Wzór formularza wniosku w postaci elektronicznej jest udostępniony na stronie internetowej Instytucji Zarządzającej, Wspólnego Sekretariatu Technicznego, Ministerstwa Budownictwa i Rozwoju Regionalnego Republiki Słowackiej, Punktów Informacyjnych i Regionalnych Punktów Kontaktowych.

Formularze wniosku muszą również zawierać informacje nt.:

- partnerów projektu
- działań i celów projektu
- planu finansowego
- harmonogramu działań
- wskaźników

Na etapie przygotowania koncepcji projektu wnioskodawca może w Polsce otrzymać pomoc ze strony odpowiednich Regionalnych Punktów Kontaktowych, a na Słowacji ze strony Punktów Informacyjnych.

Punkty Informacyjne i Regionalne Punkty Kontaktowe informują potencjalnych wnioskodawców o wymogach programu oraz pomagają wypełnić formularz wniosku. Powyższe instytucje działają w porozumieniu ze Wspólnym Sekretariatem Technicznym i Instytucją Zarządzającą i Ministerstwem Budownictwa i Rozwoju Regionalnego Republiki Słowackiej.

8.5.2. SKŁADANIE WNIOSKÓW

Program zakłada, iż wnioski będą składane po ogłoszeniu naboru. Nabór ogłasza się w porozumieniu z Instytucją Krajową, a ogłoszenie jest publikowane w prasie lokalnej i na stronach Instytucji Zarządzającej, Wspólnego Sekretariatu Technicznego, Punktów Informacyjnych i Regionalnych Punktów Kontaktowych

W ogłoszeniu muszą zostać wskazane terminy rozpoczęcia i zakończenia składania wniosków.

Konsultacji udzielają wnioskodawcom Punkty Informacyjne oraz Regionalne Punkty Kontaktowe. Składane wnioski muszą uwzględniać podstawową zasadę „partnera wiodącego".

Wszystkie projekty są składane przez polskich i słowackich partnerów wiodących bezpośrednio do Wspólnego Sekretariatu Technicznego celem rejestracji.

W przypadku mikroprojektów i projektów sieciowych – wdrażanych w ramach projektów parasolowych – wnioski przedkładane są bezpośrednio odpowiedniemu partnerowi wiodącemu lub partnerowi uczestniczącemu w projekcie. Po stronie polskiej są to właściwe euroregiony, a po stronie słowackiej odpowiednia Wyższa Jednostka Terytorialna. To, iż różne instytucje odpowiadają za zarządzanie inicjatywami lokalnymi nie powoduje żadnych utrudnień w realizacji programu, zarówno w zakresie przepływu informacji, jak i procedur zatwierdzenia i koordynacji projektów. Euroregiony po stronie polskiej i Wyższe Jednostki

Terytorialne po stronie słowackiej są właściwymi partnerami, dysponującymi profesjonalnymi, wysoce wykwalifikowanymi zasobami ludzkimi, co sprawia, że należą w skali europejskiej do najbardziej rozwiniętych i doświadczonych jednostek posiadających umiejętności i wiedzę instytucjonalną potrzebną do zarządzania funduszami na rzecz wspierania współpracy transgranicznej.

Podobny system zarządzania wprowadzono podczas wdrażania Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A Polska – Republika Słowacka. Euroregiony po stronie polskiej i Wyższe Jednostki Terytorialne po stronie słowackiej dowiodły swych kompetencji, elastyczności, sprawności podejmowania decyzji oraz doświadczenia zawodowego na etapie przedkładania, oceny i realizacji projektów.

Składanie i ocena wniosków

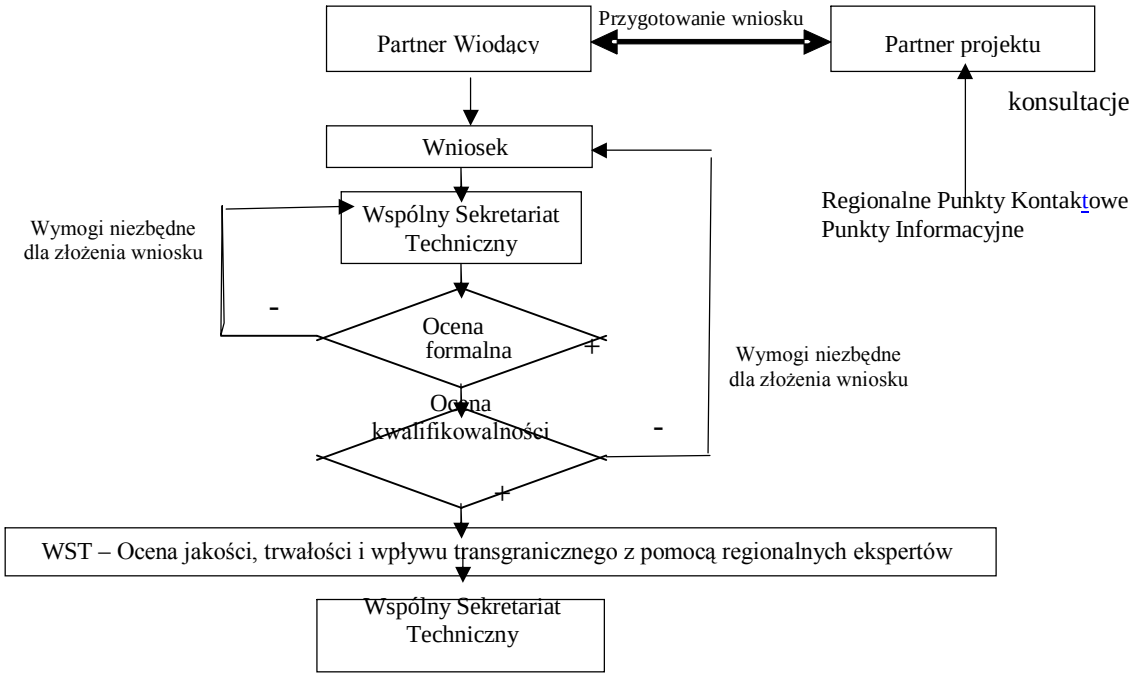

Ocena wniosków

Wszystkie wnioski składane do Wspólnego Sekretariatu Technicznego podlegają następującym procedurom:

- ocena formalna
- ocena kwalifikowalności
- ocena techniczna

8.5.3. OCENA FORMALNA

Podczas dokonywania oceny formalnej uwzględnia się poniższe elementy: kompletność wniosku, w tym załączników oraz opisów działań, poziom minimalnego wkładu własnego, zgodność z przepisami o pomocy publicznej, brak nakładania się z innymi programami UE, itd.

8.5.4. OCENA KWALIFIKOWALNOŚCI

Przedmiotem oceny kwalifikowalności jest sprawdzenie i weryfikacja kwalifikowalności projektu (kwalifikowalność obszaru i kwalifikowalność kosztów), jak i kwalifikowalności wnioskodawcy w świetle zapisów programu.

Wszystkie wnioski, które nie spełniają kryteriów formalnych lub kwalifikowalności zostaną odrzucone. Wnioski spełniające wszystkie wymagania w tym zakresie podlegają ocenie technicznej.

8.5.5. OCENA TECHNICZNA

Wnioski muszą zostać bezpośrednio złożone do Wspólnego Sekretariatu Technicznego, który jest odpowiedzialny za proces oceny. Ocena ta jest zapewniana przez WST. Dodatkowo, zewnętrzni eksperci (reprezentujący instytucje z zakresu środowiska, gospodarki, transportu oraz okazjonalnie z innych interwencji PO) mogą być także zaangażowani w ocenę. W Słowacji, zewnętrzni eksperci będą nominowani przez samorządowe regiony. Nominowani eksperci będę wybierani przez WST. WST przygotowuje propozycję każdego wniosku podkreślając jego słabości i mocne strony, co stanowi podstawę do decyzji Wspólnego Komitetu Monitorującego. Musi zostać zapewniona przejrzystość procesu oceny, jak również nie może wystąpić konflikt interesów.

Ocena techniczna odbywa się na podstawie następujących kryteriów technicznych:

Wpływ projektu

Wpływ transgraniczny i poziom partnerskiej współpracy
Wpływ na rozwój regionalny
Wpływ na polityki horyzontalne

Wykonalność projektu

Jakość i logika projektu (w tym wskaźniki osiągnięcia celu i harmonogram realizacji projektu)

Możliwości wnioskodawcy w zakresie zarządzania projektem

Budżet (w jakim zakresie proponowane koszty są niezbędne do realizacji projektu i odpowiadają cenom rynkowym?)

Trwałość projektu

Trwałość organizacyjna i finansowa

W wyniku oceny technicznej przygotowuje się listę rankingową, która jest następnie przesyłana członkom Komitetu Monitorującego. Kartę informacyjną zawierającą streszczenie projektu przygotowuje się dla każdego projektu wyszczególnionego na liście rankingowej.

8.5.6. DECYZJE W SPRAWIE WSPÓŁFINANSOWANIA I PODPISANIE UMOWY

Ostateczną decyzję w sprawie przyznania dofinansowania podejmuje Komitet Monitorujący. Komitet Monitorujący zatwierdza projekty na podstawie wewnętrznych procedur określonych w swoim Regulaminie. Decyzja Komitetu Monitorującego jest ostateczna i nie podlega podważeniu. Wspólny Sekretariat Techniczny publikuje na swojej stronie internetowej listę wniosków zatwierdzonych do współfinansowania.

Na podstawie decyzji Komitetu Monitorującego WST informuje pisemnie wnioskodawców o decyzji dotyczącej współfinansowania. Projekt może zostać zatwierdzony warunkowo, tzn. pod warunkiem, że beneficjent spełni określony warunek we wskazanym terminie.

Po otrzymaniu pozytywnej decyzji w sprawie współfinansowania ze środków EFRR beneficjent podpisuje umowę z Instytucją Zarządzającą (Ministerstwo Budownictwa i Rozwoju Regionalnego Republiki Słowackiej podpisuje umowy dotyczące współfinansowania krajowego dla każdego projektu słowackiego). Umowa zawiera między innymi informacje o łącznej kwocie projektu, wraz z wyszczególnieniem wkładu UE na danych etapach realizacji projektu, a także ze wskazaniem krajowych źródeł współfinansowania.

9. ROZPOWSZECHNIANIE INFORMACJI O PROGRAMIE I DZIAŁANIA PROMOCYJNE

Rozpowszechnianie informacji o programie i jego promocja będą realizowane zgodnie z art. 68 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006. Celem tych działań jest informowanie beneficjentów w sposób przystępny o programie współpracy transgranicznej oraz o roli Wspólnoty Europejskiej we wspieraniu polsko-słowackiej współpracy transgranicznej.

Zgodnie z art. 2 Rozporządzenia Wykonawczego Instytucja Zarządzająca odpowiada za sformułowanie Planu Komunikacji, na podstawie którego będą przekazywane informacje o źródłach pomocy dostępnych w ramach programu.

Komitet Monitorujący będzie informowany na swych posiedzeniach o realizacji Planu Komunikacji oraz o podejmowanych działaniach informacyjnych i promocyjnych.

Plan Komunikacji powinien odpowiadać zapisom art. 2(2) Rozporządzenia Wykonawczego i zawierać dane dotyczące następujących kwestii:

- cele oraz grupy docelowe;
- strategia i zakres działań informacyjnych i promocyjnych uwzględniając zalecenia Komisji dla poziomu krajowego, regionalnego i lokalnego;
- indykatywny budżet dotyczący wykonania Planu;
- departamenty lub inne instytucje odpowiedzialne za realizację Planu;
- sposób wykonania Planu Komunikacji oraz jego zgodność z przepisami wspólnotowymi.

Celem Planu Komunikacji jest przekazanie wszystkim wnioskodawcom informacji o Programie Operacyjnym oraz o funduszach strukturalnych UE. Dodatkowo jego wykonanie powinno przyczynić się do pogłębienia ogólnego poziomu wiedzy o Unii Europejskiej i jej przedsięwzięciach zmierzających do promowania współpracy transgranicznej oraz zagwarantowania przejrzystości działań.

Zasadnicze grupy docelowe, do których adresowany jest Plan Komunikacji , to:

- władze regionalne i lokalne oraz inne jednostki administracji publicznej
- partnerzy społeczno-gospodarczy
- organizacje pozarządowe
- centra informacji europejskiej
- ogół mieszkańców w regionach przygranicznych

Zakres działań informacyjnych i promocyjnych

Planowane działania:

- rozpowszechnianie informacji przez wszystkie organizacje uczestniczące we wdrażaniu programu oraz przez odbiorców pomocy nt. realizacji programu, w tym publikowanie na bieżąco wyników posiedzeń Komitetu Monitorującego, głównie za pośrednictwem stron internetowych i biuletynów;
- bliska współpraca z mediami w obu krajach (radio, telewizja, prasa,) w celu rozpowszechniania najistotniejszych informacji nt. pomocy udzielanej w ramach programu oraz w celu popularyzacji projektów wzorcowych bądź pilotażowych.

Planowane produkty:

1. Strona internetowa zawierająca:
   - informacje nt. głównych dokumentów programowych;
   - dane kontaktowe wszystkich organizacji uczestniczących w realizacji programu;
   - aktualne informacje o programie – stan realizacji programu, lista zatwierdzonych projektów wraz z wysokością przyznanego dofinansowania, harmonogram planowanych działań wraz z datami posiedzeń Komitetu Monitorującego;
   - aktywne odnośniki do innych stron internetowych poświęconych Unii Europejskiej i jej działalności;
   - odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania dotyczące programu.
2. Materiały informacyjne:
   - broszury, ulotki, płyty CD poświęcone programowi
   - plakaty, flagi i inne materiały promujące UE
3. Spotkania informacyjne i szkolenia:
   - przynajmniej dwa razy w roku – w celu szkolenia grup docelowych.

Informacje dotyczące realizacji działań informacyjno-promocyjnych będą także zamieszczane w raporcie z realizacji programu. Po zakończeniu realizacji programu zostanie przygotowany raport końcowy.

Beneficjenci są regularnie informowani o przepisach obowiązujących w zakresie rozpowszechniania informacji. Podczas monitorowania realizacji projektu szczególna uwaga będzie zwracana na przestrzeganie przez beneficjentów zasad programu w zakresie promocji.

Jednostki odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych:

- Instytucja Zarządzająca – odpowiedzialna za przekazywanie informacji potencjalnym beneficjentom na temat możliwości uzyskania wsparcia finansowego oraz za promocję całego programu i jego efektów, we współpracy ze Wspólnym Sekretariatem Technicznym i Punktami Informacyjnymi (po stronie słowackiej) oraz Regionalnymi Punktami Kontaktowymi (po stronie polskiej);

- Wspólny Sekretariat Techniczny – odpowiada kompleksowo za przekazywanie informacji i za promocję programu. Jego główne zadania są następujące:
  - rozpowszechnianie kompletnych informacji o programie na stronie internetowej,
  - publikowanie skróconych informacji o programie w broszurach i ulotkach,
  - opracowywanie raportów rocznych i końcowych dla Komisji Europejskiej,
  - realizacja działań informacyjnych w zakresie zarządzania, monitorowania i ewaluacji programu.
- Punkty Informacyjne w Republice Słowackiej zlokalizowane w strefie przygranicznej (wspierane z pomocy technicznej) i Regionalne Punkty Kontaktowe po stronie polskiej (nie wspierane z pomoy technicznej) świadczące pomoc i usługi konsultacyjne dla wnioskodawców.

Euroregiony i WJT w ramach III osi priorytetowej (mikroprojekty) odpowiadają za przekazywanie informacji potencjalnym beneficjentom i za promocję w przedmiotowym zakresie.

10. TECHNOLOGIA INFORMACYJNA ORAZ PROCEDURY WYMIANY DANYCH KOMPUTEROWYCH MIĘDZY PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI A KOMISJĄ EUROPEJSKĄ

Wymiana danych między Komisją Europejską a Instytucją Zarządzającą programem odbywa się za pośrednictwem informatycznego systemu wymiany danych zgodnie z art. 40 Rozporządzenia Wykonawczego.

Zgodnie z art. 58 i 60 Rozporządzenia Ogólnego jest opracowywany przez Instytucję Zarządzającą (tj. Departament Współpracy Terytorialnej Ministerstwa Rozwoju Regionalnego wiarygodny system księgowania, monitorowania i finansowego raportowania w formie skomputeryzowanej .

System (robocza nazwa Evit@) nie jest oparty na polskim systemie SIMIK 2004-2006. System zapisuje i gromadzi zapisy rachunków dla każdej operacji w ramach programów oraz gromadzi dane na temat wdrażania niezbędne dla zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i ewaluacji.

W bazie danych m.in. gromadzone są następujące informacje dotyczące operacji:

- numer projektu, tytuł i wskazanie na Priorytet,
- data zatwierdzenia i zakontraktowania,
- data rozpoczęcia i zamknięcia,
- wydatki kwalifikowane i całkowite wydatki publiczne,
- informacje na temat partnera wiodącego i innych partnerów projektu włączając dane kontaktowe i informacje na temat rachunku bankowego partnera wiodącego,
- raport na temat postępów dostarczony przez partnera wiodącego,
- całkowite wydatki kwalifikowane dla których zostały przygotowane wnioski o płatność i całkowite wydatki kwalifikowane zadeklarowane z operacji i włączone w zestawieniu wydatków przesłanym do Komisji,
- wydatki płacone w obszarach przyległych do obszaru wsparcia i wydatki płacone poza Wspólnotą,
- płatności dokonane do partnera wiodącego,
- informacji o weryfikacjach i audytach,

Dane są gromadzone zgodnie z wymaganiami zamieszczonymi w Aneksie III Rozporządzenia Wykonawczego, uwzględniając specyfikę programów współpracy terytorialnej.

W celu przekazania plików komputerowych do Komisji system administrujący bazą danych musi być zdolny do tworzenia plików wymiany zgodnie z Art. 41 Rozporządzenia Wykonawczego.

Przewiduje się, że wszystkie moduły sytemu będą w pełni gotowe w grudniu 2008 roku.

Instytucja Zarządzająca odpowiada za wprowadzanie danych do systemu i regularną aktualizację wszelkich dokumentów dotyczących Programu Operacyjnego.

Wymiana danych odbywa się w oparciu o podpis elektroniczny zgodnie z art. 5 Rozporządzenia 1999/93. Zasady korzystania z podpisu elektronicznego zostaną określone przez Komisję Europejską.

Komisja Europejska będzie brać pod uwagę datę wysłania dokumentu do Komisji po jego wprowadzeniu do systemu. Dokument uznaje się za wysłany, jeżeli został zatwierdzony w systemie przy użyciu podpisu elektronicznego.

Koszty związane z rozwojem systemu podlegają zwrotowi przez Komisję Europejską z budżetu zgodnie z art. 43 Rozporządzenia Wykonawczego. Wszelkie koszty dot. rozwoju współpracy transgranicznej powstałe podczas między systemem krajowym a systemem wspólnotowym, systemem lokalnym i systemem wspólnotowym, a także koszty związane z modyfikacją systemów krajowych i regionalnych celem dostosowania ich do wymagań okresu programowania będą kosztami kwalifikowanymi w rozumieniu art. 44 Rozporządzenia Wykonawczego.

W przypadku wystąpienia siły wyższej, awarii systemu lub niewystarczających parametrów połączenia Instytucja Zarządzająca może przesłać Komisji Europejskiej wymagane dokumenty w formie papierowej przy użyciu formularzy zawartych w załączniku do Rozporządzenia Wykonawczego (tzn.: IIa, IIb, IIIb, IV, V, VII, VIII, VIIIa, VIIIb, VIIIc, VIIId, IX, IXa, IXb, IXc, IXd a X). Z chwilą ustąpienia okoliczności siły wyższej Instytucja Zarządzająca zobowiązana jest wprowadzić wymagane dokumenty do systemu. W takim przypadku datą wysłania jest data, kiedy dokument został wysłany w formie papierowej.

11. WYNIKI ANALIZY EX-ANTE I REKOMENDACJE I INFORMACJE NA TEMAT OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Analiza Ex-ante

Celem oceny ex-ante było wsparcie procesu przygotowania i uzupełniania programu oraz zapewnienie jak najwyższej jakości założeń wdrożenia programu w przyjętych ramach finansowych. Ocena ex-ante została przeprowadzona przez grupę ekspertów posiadających doświadczenie w zakresie dokonywania ewaluacji i metod ich przeprowadzania, a także odznaczających się wiedzą i doświadczeniem w zakresie współpracy transgranicznej, rozwoju regionalnego oraz konkurencyjności. Pierwszy projekt raportu ex-ante odnosił się do wersji programu z października 2006r. Proces oceny ex-ante miał charakter interaktywny i polegał na konsultacji sugestii ewaluatorów z partnerami w programie a następnie wprowadzeniu stosownych uwag i zmian do projektu dokumentu.

Cel analizy ex-ante zrealizowany został przez analizę następujących założeń:

1. Ocena analizy społeczno-gospodarczej i **trafności** określonej strategii w odniesieniu do zidentyfikowanych potrzeb,
2. Ocena prawidłowości strategii i jej **logiką**, włącznie z:
   - Wnikliwą analizą celów i priorytetów programu,
   - Oceną logiki strategii, włącznie z wielkością środków finansowych niezbędnych do realizacji proponowanej strategii;
   - Oceną ryzyka w zakresie wybranych priorytetów.
3. Ocena **zgodności** strategii z regionalnymi, narodowymi lub ponadnarodowymi (Pan-bałtyckimi) celami oraz Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty (włącznie z celami Strategii Lizbońskiej i Goeteborskiej);
4. Ocena oczekiwanych **rezultatów oraz oddziaływania**
5. Ocena proponowanego **systemu wdrażania**

- Ocena założeń wdrożeniowych zaproponowanych do zarządzania, monitoringu oraz oceny programu, włącznie z analizą wcześniejszych doświadczeń i oceną możliwych problemów. Oceniający wziął pod uwagę doświadczenia z wdrażania INTERREG IIIA i jego zasadności przy opracowywaniu programów transgranicznych w Unii Europejskiej.
- Ocena jakości oraz intensywności partnerstwa.

Oprócz głównych składników oceny ex-ante (punkty 1-5 powyżej) podczas jej dokonywania została również uwzględniona kwestia występowania wspólnotowwej wartości dodanej.
Na wszystkich etapach oceny odnoszono się do poziomu finansowania programu.

Zgodnie z ogólną opinią ewaluatorów Program został oceniony jako spójny program współpracy transgranicznej zawierający dobrze skonstruowany opis cech charakterystycznych obszaru współpracy, celów oraz priorytetów współpracy, jak również założeń dotyczących wdrażania.

- Analiza obszaru wsparcia jest ulepszona, dokonano bardziej szczegółowego opisu problemów i powiązań; analiza sytuacji jest właściwie wsparta danymi.
- Analiza SWOT jest spójna z analizą obszaru wsparcia i obserwacje są zawarte we właściwych kategoriach.
- Wzmocniono logiczne powiązania pomiędzy zidentyfikowanymi problemami i szansami, jak również pomiędzy obszarami interwencji i celami.
- Wskaźniki korespondują z systemem celów, interwencji i priorytetami.
- Rozdział dotyczący wdrażania jest zgodny z odpowiednimi regulacjami i dlatego oczekuje się, że będzie możliwe zarządzanie programem.

Niemniej jednak ewaluatorzy zgłosili kilka uwag/ zaleceń służących poprawie jakości programu.

Główne wyniki oceny

Strategia programu została oceniona jako spójna oraz jako stworzona w odpowiedzi na wyzwania jakie niesie za sobą rozwój terenów przygranicznych. Wizja strategii programu obejmuje nowe wyzwania dla rozwoju regionalnego obszaru pogranicza. Problemy zostały zidentyfikowane w programie na podstawie analizy danych i w odniesieniu do konkurencyjności.

W strategicznej cześci projektu dokumentu nie określono jasnej wizji (lub generalnego celu) i misji (celów szczegółowych), które mogłby zostać osiągnięte poprzez wdrażanie programu.
Proponowane działania (tematy) zostały opisane w sposób ogólny i nie ma pomiędzy nimi dość wyraźnego rozgraniczenia.
Sugerowane działania (tematy) były opisane w sposób ogólny. W odniesieniu do tematu 2.1 oraz 2.2 - między niektórymi działaniami istniało niezbyt jasne rozgraniczenie.
Proponowana strategia i działania opisane w programie umożliwią zaspokojenie potrzeb obszaru pogranicza iosiągnięcie celów, jak również wdrażanie programu powinno przycyzniuć się do poprawy atrakcyjności regionu transgranicznego dla inwestorów, mieszkańców i turystów.

<u>Główne zalecenia dotyczące następujących kwestii</u> zostały uwzględnione w procesie przygotowania programu:

Uzupełnienie analizy szczególnie w zakresie struktury gospodarczej i produktywności (w odniesieniu do przemysłuwysokiej techcniki , usług oraz innowacji), zasobów ludzkich (zatrudnienia) oraz turystyki.

- Doprecyzowanie celów
- Wyraźnie oddzielić temat 2.1 oraz 2.2 w ramach osi priorytetowej 2
- Uzupełnienie opisu przykładowych działań

Więcej szczegółowych informacji o ww. zaleceniach, które były rozważane przez instytucje odpowiedzialne za przygotowanie programu, znaleźć można w raporcie z oceny ex-ante. Pełna wersja raportu ex-ante jest załącznikiem do programu.

Sugestie zostały przedstawione przez ewaluatorów w trakcie spotkań z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej i dotyczyły konkretnych sformułowań użytych w projekcie programu. Zasadnicze rekomendacje dotyczące opisu priorytetów i działań w ich ramach, a także rozszerzenia części analitycznej, zostały uwzględnione w procesie programowania i będą brane pod uwagę w trakcie wdrażania programu. Interaktywny proces oceny ex-ante i konstruktywne uwagi oceniających doprowadziły do poprawy i ulepszenia jakości projektu dokumentu programowego.

Ocena Oddziaływania Środowisko

Dyrektywa nr 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. dotycząca oceny pewnych planów i programów na środowisko (SEA Directive) wymaga formalnej oceny środowiskowej programów, które prawdopodobnie posiadają znaczące oddziaływanie na środowisko. Celem SEA jest zapewnienie, iż konsekwencje środowiskowe programu są zidentyfikowane i poddane ocenie w trakcie procesu przygotowania programu i przed jego przyjęciem.

Uwzględniając specyfikę i zakres programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej, które polegają głównie na wzmacnianiu współpracy na poziomie transgranicznym pomiędzy zaangażowanymi partnerami, bezpośrednie oddziaływanie programu na środowisko nie jest widoczne. Jednakże w długim okresie działania podejmowane w ramach programu, w szczególności te dotyczące kwestii środowiskowych, mogą wpływać na zrównoważony rozwój obszaru programu.

SEA została przygotowana przez biuro inżynieryjno-doradcze EKODORA.

Pierwszy projekt raportu został przygotowany w kwietniu 2007 roku i dotyczył projektu programu operacyjnego z marca 2007 roku.

Nietechniczne streszczenie SEA

Raport SEA zawiera następujące informacje dotyczące procedury i metody oceny, spójności programu, stanu środowiska, wyników SEA, monitoringu oraz wniosków i rekomendacji.

Prognoza została sporządzona zgodnie z zaleceniami organów ustawowo określających jej zakres. Omawia strukturę i zawartość Programu i wyodrębnia cele prośrodowiskowe.

W zasadniczej części analizuje możliwe następstwa środowiskowe i związane ze zrównoważonym rozwojem wdrożenia priorytetów zapisanych w Programie. Wszystkie priorytety poddano takiej analizie a następnie wskazano zagrożenia, jakie mogą się pojawić przy realizacji grup zadaniowych Programu. Prognoza zawiera także diagnozę prospektywną stanu środowiska analizowanego obszaru. Wnioski z prognozy można streścić w kilku zasadniczych punktach.

Program wspiera tzw. zrównoważony wariant rozwoju pogranicza polsko-słowackiego. Został on omówiony w Prognozie i oceniony pod względem skutków ekologicznych. Jest zdecydowanie korzystniejszy od tradycyjnych strategii rozwojowych, a także dokumentów planistycznych.

Omawiany obszar to jedno z najcenniejszych miejsc przyrodniczych w Europie. Zatem jest uzasadnione skierowanie priorytetów rozwojowych na dziedziny nie zagrażające wyczerpywaniem zasobów środowiska oraz naruszaniem równowagi pomiędzy działalnością człowieka a potrzebami przyrody.

Prognoza analizując możliwości rozwojowe pogranicza wskazuje na szansę podniesienia poziomu życia mieszkańców poprzez rozwój usług, w tym turystyki i uzależnia ten rozwój od szybkiej poprawy warunków komunalnych (woda, ścieki, odpady, szerszy dostęp do tańszej energii) oraz rozwoju infrastruktury, głównie transportu.

Ta ostatnia dziedzina może na tym terenie silnie się rozwijać powodując określone zagrożenia dla środowiska (w tym dla środowiska globalnego) poprzez uwalnianie gazów wzmagających globalne ocieplenie. Dlatego Prognoza wskazuje na potrzebę zastosowania różnych posunięć zmniejszających niepożądane skutki.

Bardzo istotnym aspektem rozwoju obszaru Programu jest uporządkowanie przestrzeni. Polegać to będzie na ostatecznym uzgodnieniu sieci obszarów chronionych oraz zdecydowanie jakie ograniczenia ich dotyczą.

Program przedstawia konkretną ofertę dla potencjalnych przedsiębiorców i organizacji z obu sąsiadujących krajów. Chodzi przede wszystkim o przemysł drobny i usługi, w tym wykorzystujące miejscowe zasoby oraz możliwość współpracy przygranicznej. Ponadto, szerokie możliwości istnieją także w dziedzinie inicjatyw społecznych, kulturowych, edukacyjnych i promocyjnych. Cele takich inicjatyw mogą być zbieżne zwyzwaniami zrównoważonego rozwoju.

Prognoza nie wykazała poważniejszych zagrożeń dla środowiska przy wdrażaniu Programu. Dla konkretnych przedsięwzięć stosowane będą nowoczesne metody oceniania ich pod względem wpływu na środowisko i ludzkie zdrowie. Za pomocą wspólnie wypracowanych metod ewentualne zagrożenia będą eliminowane.

Rekomendowane było przeznaczenie większej części środków na przedsięwzięcia o charakterze miękkim, co uchroni przed zagrożeniami środowiskowymi. Zalecono także wprowadzenie kryteriów ekologicznych do regulaminu doboru projektów.

W efekcie wdrożenia Programu powinno zatem nastąpić miedzy innymi:

- zwiększenie integracji tej części Karpat;
- poprawienie dostępności terenu przy zachowaniu troski o wartości przyrodnicze;
- obniżenie zagrożeń dotyczących jakości wody, gleby, powietrza, zwiększenie dostępności dobrej wody do picia;
- rozszerzenie oferty dla przedsiębiorczości, w tym zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju;
- poprawienie ładu przestrzennego;
- pobudzenie aktywności gospodarczej terenów peryferyjnych oraz obszarów wiejskich;

Prognoza i Program zawierają zapisy mające na celu ograniczenie możliwych negatywnych następstw szybkiego rozwoju gospodarczego obszaru. W szczególności chodzi o ograniczenie: wyłączania cennych obszarów z określonych form użytkowania, rozdzielania ekosystemów (pogorszenie warunków życia fauny i flory); zmian w krajobrazie i ingerencji wizualnej; zajęcia terenów rekreacyjnych; rozdzielania wspólnot społeczno-gospodarczych; zanieczyszczania wód podziemnych i powierzchniowych oraz pogarszania stosunków wodnych; pojawiania się zagrożeń awariami i katastrofami.

Wskazania Prognozy służące ochronie środowiska zostały wzięte pod uwagę w procesie przygotowania projektu Programu, a zawarte w niej argumenty ekologiczne będą przydatne przy promocji regionu pogranicza.

Publiczne konsultacje

W ramach procedury dotyczącej przygotowania Programu Operacyjnego Europejskiej Współpracy Terytorialnej odbyły się konsultacje społeczne Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska- Republika Słowacka 2007-2013 oraz Prognozy Oddziaływania na Środowisko.

Informację nt. rozpoczęcia konsultacji społecznych przedstawiono na stronie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RP w dniu 7 maja 2007, jak również poprzez opublikowanie ogłoszeń w prasie regionalnej w regionie śląskim, małopolskim i podkarpackim.

Następujące dokumenty: Program Operacyjny oraz Prognoza Oddziaływania na Środowisko były dostępne na stronach internetowych polskiego Ministerstwa Rozwoju Regionalnego oraz Regionalnych Punktów Kontaktowych w województwie śląskim, małopolskim i podkarpackim.

Z dokumentami można było również zapoznać się w siedzibach wyżej wymienionych instytucji.

Spotkania konsultacyjne z udziałem eksperta i przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego RP, adresowane w szczególności do społeczności zamieszkujących obszar wsparcia objętego Programem, odbyły się w dniach:

- 28 maja 2007 roku w Katowicach,

- 29 maja 2007 roku w Rzeszowie.

Poniższa tabela zawiera informacje dotyczące procesu publicznych konsultacji na obszarze wsparcia programu:

Kraj	**Przedział czasowy**	**Metoda konsultacji**	**Konsultowany temat**
Polska **Katowice**	28 maja 2007	Raport SEA był dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (Instytucja Zarządzająca) wraz z projektem programu operacyjnego w lokalac Ministerstwa. Oba dokumenty zostały opublikowane na stronach internetowych trzech urzędów marszałkowskich (województw: małopolskiego, śląskiego i podkarpackiego). Odpowiednia notatka o publicznych konsultacjach została opublikowana w Aktualnościach Ministerstwa (newsletter). Informacje zostały także przekazane do lokalnych/regionalnych gazet. Uwagi na temat projektu były także zbierane drogą elektroniczną poprzez formularz dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.	**Katowice** Adresatami było około 170 jednostek i około 150 osób z województwa śląskiego i z kraju Żilinskiego i 60 osób wzięło udział w spotkaniu w Katowicach. Respondenci reprezentowali władze publiczne i instytucje, partnerów społecznych i ekonomicznych, pochodzili z instytucji badawczych i edukacyjnych, instytucji kultury i młodzieżowych, były to jednostki z obszarów wiejskich i organizacji pozarządowych z obszarów społecznych kulturowych i młodzieżowych.
Polska-Rzeszów	29 maja 2007	Ministerstwo Środowiska Republiki Slowackiej, Departament Oceny Oddziaływania na Środowisko był Punktem Kontaktowym (Władzą) odpowiedzialną za proces oceny transgranicznego oddziaływania na środowisko strategicznego dokumentu po stronie słowackiej. Dokument SEA i z projektem Programu zostały opublikowane na stronie internetowej: www.enviroportal.sk.	**Rzeszów** Adresatami było około 1900 osób z województwa małopolskiego i podkarpackiego oraz kraju preszowskiego i 30 osób wzięło udział w spotkaniu w Rzeszowie. Reprezentanci władz lokalnych i regionalnych partnerów społecznych i ekonomicznych, instytucji kultury, organizacji pozarządowych, uniwersytetów i innych instytucji edukacyjnych, itp.

		Ostateczy termin nadsyłania publicznych stanowisk iinnych zainteresowanych władz oraz organizacji został ustalony na 8 czerwca 2007 roku.	
Rezultaty	W toku przeprowadzonych konsultacji społecznych dotyczących obu dokumentów nie wpłynęły uwagi odnoszące się do Prognozy Oddziaływania na Środowisko oraz uwzględnione zostały uwagi zgłoszone do projektu Programu Operacyjnego. Ministerstwo Środowiska Republiki Słowackiej Departament Oceny Oddziaływania na Środowisko nie otrzymało jakichkolwiek opinii w wyznaczonym terminie dla nadsyłania stanowisk. Uwagi techniczne otrzymane z polskiego Ministerstwa Środowiska zostały w całości uwzględnione podczas przygotowania Raportu SEA.		

Monitoring środowiska

Program jest skonstruowany w zgodzie z zasadami, których dotrzymywanie zdecydowanie ogranicza niekorzystne tendencje w zmianach warunków środowiskowych.

Należy jednak starać się wprowadzić organizacyjne zabiegi pozwalające łagodzić ewentualne zagrożenia środowiskowe związane z wdrażaniem Programu. Mowa tu o:

- ewaluacji efektów ekologicznych wdrażania Programu, zgodnie z zaleceniami przedstawionymi niżej;
- stosownej alokacji środków Programu, tak by projekty potencjalnie zagrażające środowisku były ograniczane lub modyfikowane;
- odpowiedniej konstrukcji regulaminu aplikacyjnego wpierającego projekty dobrze służące ochronie środowiska i idei zrównoważonego rozwoju;
- szerokim udziale społeczeństwa przy podejmowaniu decyzji o przeznaczeniu środków na poszczególne zadania;
- weryfikacji Programu w paruletnich odstępach;
- konfrontacji Programu z innymi dokumentami strategicznymi, programami ochrony środowiska województw, powiatów i gmin, planów przestrzennego zagospodarowania województw.

Podczas procesu oceny strategicznej mogą być przedstawione dobrane do określonych warunków możliwe i zalecane działania minimalizujące, kompensujące i monitoringowe związane z konkretnymi przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko.

Program umożliwia łagodzące zapobieganie, ograniczanie i kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji dokumentu. Więcej, daje asumpt do dwustronnych uzgodnień i standaryzacji. A więc planowane w rezultacie wdrażania Programu przedsięwzięcia mogą przyczynić się do równoważenia

rozwoju poprzez stosowanie charakterystycznych dla poszczególnych sektorów środków eliminujących albo zmniejszających negatywne oddziaływanie na środowisko.

Kwestia monitorowania stanu środowiska w trakcie realizacji zadań Programu jest na tym terenie szczególnie istotna, ale rozmiary Programu nie umożliwiają wprowadzenia odrębnego systemu badań i pomiarów. Należy wykorzystać istniejący system Państwowego Monitoringu Środowiska obu krajów realizowany przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska reprezentowaną przez Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Krakowie i Katowicach oraz delegatury w Przemyślu, Krośnie, Nowym Sączu, Tarnowie i Bielsku-Białej oraz przez Słowacką Agencję Środowiskową. Należy stale dostrzegać bardzo ważną rolę tych instytucji we wdrażaniu Programu.

Należy podkreślić iż monitorowanie efektów środowiskowych będzie bezpośrednio związane z monitorowaniem całego Programu i dotyczy to typów działań przewidzianych w ramach Programu. W szczególności, monitoring powinien odpowiedzieć czy działania zarekomendowane w Prognozie zostały podjęte - w przypadku działań, które prawdopodobnie mogą spowodować efekty środowiskowe (np. sprawdzenie raportów EIA w przypadku projektów dla których wymagane są takie raporty).

Włączenie wyników SEA do Programu

Raport SEA został przygotowany w zgodzie z zasadniczymi wyzwaniami zrównoważonego rozwoju i na tym etapie (przed zapisaniem zadań szczegółowych, decyzji o alokacji środków i uzgodnieniu kryteriów doboru projektów) nie zapowiada nasilenia zagrożeń środowiskowych w analizowanym obszarze.

Przeciwnie, zapisane priorytety pozwalają prognozować zmniejszenie presji na środowisko. W szczególności realizacja wyszczególnionych grup zadaniowych związanych z priorytetami powinna doprowadzić do:

- stabilizacji dobrego stanu aerosanitarnego całego terenu oraz likwidacji lokalnych ognisk zanieczyszczeń powietrza przy pewnym nasileniu emisji ze środków transportu;
- stopniowej poprawy jakości wody, w tym poprawy dostępu do zdrowej wody pitnej, przy niestety rosnących kłopotach z nieograniczonym dostępem do zasobów wodnych;
- stabilizacji jakości gleb, gruntów oraz roślinności;
- poprawienia struktury konserwatorskiej ochrony przyrody;
- stopniowej poprawy gospodarki odpadami;
- poprawy w zakresie ładu przestrzennego oraz sanitacji siedzib ludzkich;
- zdecydowanej poprawy świadomości ekologicznej;
- wprowadzenia w większym stopniu proekologicznej przedsiębiorstw „zielonych zawodów" w szczególności turystyki kwalifikowanej oraz produkcji oszczędzającej środowisko (OZE, sozotechnika, odzysk i recykling) w obszarze wsparcia.

Prognoza oddziaływania na środowisko była procesem interaktywnym, podczas którego rekomendacje zawarte w raporcie były później wzięte pod uwagę w projekcie Programu Operacyjnego. Zalecenia dotyczą fazy wdrażania programu. Inne rekomendacje lub uwagi dotyczące Raportu SEA były przedkładane podczas procesu konsultacji. Żadne istotne zmiany nie zostały zarekomendowane do projektu Programu Operacyjnego.

Prognoza SEA została także przekazana do konsultacji odpowiednim władzom środowiskowym (włączając polskie i słowackie Ministerstwo Środowiska). Otrzymane uwagi od polskiego Ministerstwa Środowiska dotyczące zawartości i struktury Raportu SEA zostały uwzględnione w kolejnej wersji dokumentu.

Ogólnie, wdrażanie Programu nie przyniesie znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko i Raport SEA, jak również Ministerstwo Środowiska Republiki Słowackiej zaleciło przyjąć Program, pod warunkiem, że indywidualny projekt będzie podlegał procedurze oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z prawem narodowym i Dyrektywami EIA i SEA, przed wydaniem pozwolenia lub przyjęciem.
Jako efekt konsultacji i procesu SEA, podkreśla się, iż dla specyficznych typów projektów wskazanych w raporcie powinny być przygotowane odrębne oceny oddziaływania na środowisko i przeprowadzone konsultacje społeczne.

Przeprowadzona w Prognozie analiza wskazuje na potrzebę ograniczenia udziału projektów materialnych na rzecz „miękkich" oraz wyeksponowania zadań proekologicznych, podczas procedury aplikacyjnej. Zaleca się, iż Program powinien być sformułowany w sposób wykonalny i powinien być dobrze odebrany przez pozarządowe organizacje ekologiczne, a także obywateli dbających o jakość swego otoczenia. Te zalecenia zostały wzięte pod uwagę podczas przygotowania projektu Programu Operacyjnego.

Informacje dotyczące wymaganej trwałości środowiskowej projektów zostały dodane do kryteriów wyboru projektów i pakietu dokumentów dotyczących wniosku.

Zgodnie z Raportem SEA, oczekuje się, iż wszystkie interwencje podejmowane w ramach Programu przyczynią się do zrównoważonego gospodarczego i społecznego rozwoju obszaru wsparcia objętego programem. Należy dodać, że interwencje przyczynią się także do zrównoważonego rozwoju środowiska.

Zasada zrównoważonego rozwoju (rozumiana jako wzięcie pod uwagę aspektów środowiskowych) będzie traktowana jako temat przewijający się w ramach programu, właściwe informacje zostały podkreślone w dokumencie programowym.

Rekomendacje zostaną wzięte pod uwagę w procesie wyboru projektów w ramach programu. Rekomendacja dotycząca monitorowania efektów środowiskowych w programie będzie wprowadzona w ramach odpowiednich procedur.